

411

Ал-Сезим الوعي Ал-Ваби

Кеңири көлемдүү фикирий-сакафий журнал

Отуз бешинчи жыл чыгышы, робиуссани 1442-х. – декабрь 2020-м.

ЭЙ МУСУЛМАНДАР, КУБАНГЫЛА, АНТКЕНИ



(ИЗРАИЛЬ) МЕНЕН МАМИЛЕНИ НОРМАЛДАШТЫРУУ

АНЫН ЖОК БОЛУУ БЕЛГИЛЕРИНИН БИРИ

Капиталисттик цивилизация жана анын жашоого карата Дарвиндик көз карашынын жараксыздыгы (1)

Ислам Үммөтүнүн хазараты өнүгүүнүн, ойгонуунун жана жакшылыктын кепилдиги!

Эмирттар, Сауд Арабиясы жана Мисир колдоосу астындагы жаңы дин (3)



411

Отуз бешинчи
жыл чыгышы,
робууссани 1442х,
декабрь 2020м

ПУСКА БААСЫ

Ливан 1000 лира

Яман 30 риял

Түркия 1 доллар

Пакистан 1 доллар

Австралия 2,5 доллар

Америка 2,5 доллар

Канада 2,5 доллар

Германия 2,5 евро

Швеция 15 крон

Бельгия 1 евро


Британия 1 евро

Швейцария 2 франк

Австрия 1 евро

Дания 15 крон

Ушул санда

- Эй мусулмандар, кубангыла, анткени (Израиль) менен мамилени нормалдаштыруу – анын жок болуу белгилеринин бири 3
- Капиталисттик цивилизация жана анын жашоого карата Дарвиндик көз карашынын жараксыздыгы (1) 9
- Ислам Үммөтүнүн хазараты өнүгүүнүн, ойгонуунун жана жакшылыктын кепилдиги! 20
- Эмираттар, Сауд Арабиясы жана Мисир колдоосу астындагы жаңы дин (3) 28
- *Аалам мусулмандарынын кабарлары* 39
- *Куръани Карим сабагында* 45
- *Бейиш бактары:* Кураны Каримдин фазилети жана аны окуунун сообу жөнүндө хадистер 53
- Акылынды иштет, ээрчиме болбо 60
- *Рашид халифалар бакчасынан:* Рашид халифалардын эң алгачкысы Абу Бакр Ас-Сиддик ... 64
- *Соңку сөз:* (Израиль) социалдык тармактарды манипуляциялап, аларды өз кызыкчылыгына колдонуп жатат 79
- «Батыш – уурулардын гана хазараты» 80

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ЭЙ МУСУЛМАНДАР, КУБАНГЫЛА, АНТКЕНИ (ИЗРАИЛЬ) МЕНЕН МАМИЛЕНИ НОРМАЛДАШТЫРУУ – АНЫН ЖОК БОЛУУ БЕЛГИЛЕРИНИН БИРИ

Мусулман өлкөлөрүндө малай башкаруучуларды кулатуу ниетиндеги төңкөрүштөр башталгандан кийин, Батыш бул үммөттү кандай аракет кылганына карабастан, баш ийдирүү ишке ашпай тургандыгын түшүндү. Андан кийин, ал мындан ары мусулмандарды колдоого албай жана аларды бутка тургузбашы үчүн, шайтаний руху айткандын баарын жасайм деген планын койду. Бул планы ишке ашыруу милдетин өзүнө алды. Ал мусулман өлкөлөрүндөгү малай акимдерин – динине, пайгамбарына каршы чыккынчылык кылууда – пардасыз эле иш жүргүзүү стадиясына өткөрдү. Мусулмандардын арасындагы диний, этникалык жана мазхабдык араздашууну козутуу менен алардын биримдигин бузду. Аларды куугунтуктап, өлтүрүп, жер которууга мажбур кылып агрессиялык иштерди алып барды. Төңкөрүштөр ишке ашкан мусулман өлкөлөрүндө, башка элдерге сабак болсун деп, ушул төңкөрүштөрдү жасаган элдерден катуу өч алууда мусулмандардын башына түшүп жаткан бул мүшкүлдөр Пайгамбар ﷺ айткан хадистегидей абалга дал келет:

«مُحَاطُونَ بِالظَّالِمِينَ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ ... وَلَا يَجِدُونَ عَلَى الْحَقِّ أَعْوَانًا»

«Аларды заалимдер баардык тарабынан курчап алышат. Алар акыйкатка жардам бере турган бирер жардамчы табышпайт»

Жогоруда биз айткан нерселерден да кооптуусу жана алардын Исламга каршы дүйнөлүк согушунун бир көрүнүшү: Саясий исламга каршы айыгышкан күрөш жүргүзүүсү... Исламды адеп-ахлактан гана турган дин деп түшүндүрүүсү... Ошондой эле, алар мусулмандар ыйык санай турган баардык көрүнүштөргө каршы иштерди алып барды. Мисалы, «Расулуллахты шылдыңдоо» сыяктуу иштерди бир нече жолу уюштурду... Алар жакында эле мусулмандар эң ыйык туткан нерсесине карабастан жөөттөр менен болгон алаканы «алаканы ачыктан-ачык нормалдаштыруу баскычына» өткөрүү жараянын эртелетүүнү жарыялашты. Ошентип, Батыш бул планын аткарууда эл аралык мыйзамдар менен да, баалуулуктар менен да байланышпаган кылмыштуу жол менен баратат. Мындан максат, мусулмандар өз дини

жаатында жеңүүлүүсү мүдөө катары коюлган. Ошондой эле мусулмандар Роббисинин нуруна бөлөнгөн жашоо түзүмүнүн ордуна алардын колонизаторлук жашоо түзүмүн тандап алуусу көздөлгөн. Бирок алар үчүн бул нерсенин ишке ашышы кайдан!

Батыштын мусулмандар менен өткөн жана азыркы мамилеси жалаң гана чыккынчылыкка, кылмыштуулукка, өч алууга толгон. Булардан айырмаланып, өткөн кылымдардагы узак күрөштө биз аларды илимсиздиктен илим нуруна, жапайычылыктан цивилизацияга жетектедик. Алардын көпчүлүгүн динге киргиздик жана алар биздин диндеш туугандар болуп калышты. Бирок алар мунун каршысында бизге колонизаторлукту гана алып келишти. Ал тургай, бул сөздөрдү жазып жаткан адамдын, мусулмандарга карата кылынып жаткан кылмыштуу иштерден жүрөгү ооруйт. Эгер Аллах бизден бул азапты кетирип, Батышка жана башкаларга кайрадан үстөм болуу нусратын берсе, биз аларды караңгылыктан жарык нурга гана жетектейбиз. Анткени Аллах душманыбыздан өч алуудан көрө аны туура жолго алып чыгуу биз үчүн жакшы экендигин үйрөткөн. Ошондой эле, мээрим ээси Пайгамбар ﷺ ага душмандык кылгандарга да душмандык мамиле кылбай, бизге бул сөзү менен багыт көргөздү:

«لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الدُّنْيَا وَمِثْلِهَا»

«Аллах сени менен бир адамды хидаятка келтиргени, сен үчүн дүйнө жана андагы баардык нерселерден да жакшыраак». Бул нерсе Исламдын жана анын цивилизация принцибинин күчтүүлүгүн көргөзүп турат. Ошондой эле жапайы капиталисттик принциптин кулашын айгинелейт. Бирок ошол эле учурда, чындыкты издөөдө Аллахтын буйругунан башка эч бир иш – ал кандай гана болболсун – ал биз үчүн жогору эмес. Биз душмандарга жолукканда душмандардан коркпойбуз. Аллахтан башка эч нерседен коркпойбуз жана Анын ыраазылыгынан башканы издебейбиз. Биз жүрөктөрдү даават менен ачып, жихад менен жүрөктөрдү айыктырабыз.

Бул күрөштөгү таң калыштуу нерсе, жогоруда айтылган мусулмандарга каршы кылынган бардык кылмыштарга карабастан, мусулмандар өз диндерин көбүрөөк карманып, алардын исламдын чегинде жашоого кайтып келүү талаптары күндөн күнгө күчөп баруусу. Алар Пайгамбарлык доорунан кийин идеалдуу үлгү катары эсептелген Туура жолдогу Халифаттын кайтып тикеленишин ашыктык менен күтүшүүдө. Алар Халифалыкты такыбаалык, ыйман, улуулук, күч-кубат жана ушул диндин жайылышын камсыздай турган жашоо түзүмү деп эсептешет. Бул Батыштын каалоосуна тескери. Ал мусулмандар анын колонизаторлугуна моюн сунуп, Аллахдын дининен

ажыралган кумарлуу айбандык жашоо түзүмүнө ыраазы болуп жашоолорун каалайт.

Батыш саясий Исламга каршы туруу үчүн регион акимдери менен биргеликте исламга негизделген ар кандай саясий аракеттердин алдын алууну көздөдү. Балким, андан да коркунучтуусу, исламды өзгөртүүгө аракет кылып, ислам бир гана руханий жана адеп-ахлак дини, анда саясат жок деген жалган жалааларды жайуусу. Ошондой эле, халифат – сахабаларга гана ылайык башкаруу болгон тарыхый баскыч, Халифатка тиешелеүү шарий өкүм жок, демек, мусулмандар бүгүн бөлөк башкаруу түзүмүн кабыл алышы керек, анткени ал бүгүн кечээкидей башкарууга жарабай калды деген пикирди таркатуусу. Андан да жаманы, акимдердин арам иштерин адал кылып, шарият адал кылган иштерди арамдыкка чыгарган сарай уламаларынын пайда болушу болду. Чындыгында алардын бул фатвалары – Аллах далил түшүрбөгөн – Америка, Франция, Британия фатваларыдыр. Бул аалымдардын акимдер менен күнөөгө бирдей шерик болуп жаткандыктары алардын чоң фитнага түшүп калгандыктарын билдирет.

Батыш жана анын мусулман өлкөлөрүндөгү малай акимдеринин саясий исламга же өздөрү атап жаткан «исламизм» ге каршы чыгуу боюнча жасап жаткан иштери, алардын бир гана Исламга каршы чыгып жаткандыктарын түшүндүрөт. Эгер ал мындай кылбаса, иштер андан оозуп бараткандыгын байкады. Ошондой эле Исламдын эл аралык саясат сахнасына кокустан келип калышынан коопсурап, корко баштады. Жакын арада алардын бузулган цивилизациясы аягына чыгуу коркунучу бар. Чындыгында, Батыш бул цивилизациялык согушта жеңилди. Ал өзүнүн цивилизациясы кулашына жол бербөө үчүн Ислам менен күрөшөт. Бул жерде цивилизациялык согуш дегенде – пикирдин күчтүүлүгүн, анын тууралыгын, жашоону туруктуулукка алып келген бардык турмуштук маселелерди туура чечүү жөндөмүнө ээ болуусун белгилеп кетүү керек. Бул нерселер бүгүнкү дүйнө муктаж болуп жаткан нерселер.

Мезгил-мезгили менен жаңыланып турган Расулуллах ﷺ акаараттоого токтолсок: Аны жаңыртып туруудагы максат, мусулмандардын реакциясын өлчөө. Алар алсырап, түшкүндүккө түшүп кетиштиби же жокпу!? Же дагы деле аларга көбүрөөк кысым керекпи? Мунун каршысында, мусулмандар Пайгамбарына карата жасаган жакшы мамилеси аркылуу, Батыш жана анын мусулман өлкөлөрүндөгү малай акимдерине, үммөт андан ары ойгонуу жолуна түшүп жаткандыгын дагыда айгинелеп койду. Батыштын бул маселени ушундай жол менен көтөрүүсүнүн өзү эле, Батыш цивилизациясынын

банкротко учураганын көрсөтсөт. Айрыкча, бул маселени светтик көз караштагы искусство адамдары жана ойчулдары көтөрүп жаткандыгы Батыш цивилизациясынын канчалык бузуку экендигин билдирип турат. Эгер алардын көз карашы боюнча Исламда жана анын Элчиси ﷺ да кандайдыр бир кемчиликтер болсо, анда алар акыйкатты издөө үчүн аны ачык талкууга чакырсын. Ошондой эле, бул секуляристтер «сөз эркиндиги» ыплас ыкмасын беттерине кармап, төмөндүктүн түпкүрүнө түшүп кетишти. Биздин аларга айтарыбыз: Эгер силер чындыгында эле чындыкты каалап, мусулмандардын динин жана алардын элчиси жөнүндө билүүнү кааласаңар, анда бир добуштан мусулман муфаккирлерин талкууга чакыргыла. Анткени, демократиянын ийгиликсиздигин, капитализмдин адилетсиздигин жана секулярдуулуктун боштугун эң жакшы түшүнгөн миңдеген мусулман муфаккирлер бар... Бул талкуулар, лекциялар, семинарлар жана дебаттар байланыш каражаттары аркылуу ачык өтсүн. Бирок, силер мындай ачык талкууга чыга албайсыңар, анткени, силерде мусулмандар үчүн эң улуу адам болгон Пайгамбар ﷺ га куру доомат арткандан башка эч нерсе жок.

Жөөт вужуду менен алаканы нормалдаштыруу жана көмүскөдөн ачыкка чыгарып, ишке ашуусун тездетүүгө болгон аракетке токтоло турган болсок, бул Аллахтын бул аятындагы акыйкатка дал келет:

﴿لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾

«Аны силер өзүңөр үчүн жамандык деп ойлобогула, кайра ал силер үчүн жакшылык» [24:11]

Бул жакшылык – Батышка малайлык кылган баардык мусулман акимдеринин чыныгы жүздөрүнүн ачылып жатышы. Алардын ана башында Сауддар үй-бүлөсү турат. Бул үй-бүлө акыркы мезгилде Араб жарым аралына бузукулукту таратуу жана айкелдерди орнотуу менен көзгө уруна баштады. Ал тургай, жөөт менен алакаларды нормалдаштыруучулардын катарын толуктоочулардан болуп калды. О.э. бул жакшылык – акимдердин айткандарын тоту куштай кайталаган аалымдардын жүзүнүн ачылышы. Жана дагы, Үммөттүн бели бекем жана дини тирүү экендиги улам барган сайын өз тастыгын таап жаткандыгы... Үммөт алаканы нормалдаштыруу процессин четке кагып, батыштан чыгышка чейин ага каршы турду жана аны менен чыккынчы акимдердин ортосундагы жарака күчөдү... Батыш күчтүү позициядан эмес, алсыз позицияда иш алып барып жаткандыгы да ачыка чыга баштады. Анткени, ал элдер арасында тынчыкты камсыздай алган жок. Тескерисинче, үммөт бул акимдер тарабынан түзүлгөн келишимдерди эч качан колдобой тургандыгы да

айкындашты. Анткени, үмөттүн көз карашында бул «жок» келишимдер болуп саналат. Демек, Фалестина маселесинин чечилишине мусулмандар кандай карашат?

Мусулмандар бул чечимге шарий нусустар баян кылгандай, бул мубаарак жерди жөөттөрдөн кайтарып алуу жана аларды ал жерден кууп чыгуу негизинде карашат. Ошондой эле, үмөт Фалестинаны ушул куурчак башкаруучулардын жардамы менен кайтарып алуу болбой тургандыгын, бир гана Аллахтын ишенимдүү пенделери аркылуу кайтарып алуу мүмкүн экендигин билишет. Ал-Бухари риваят кылат: Ибн Умар, Аллах андан ыраазы болсун, айтты: Мен Аллахтын Элчиси ﷺдын мындай дегенин уктум:

«تَقَاتِلُكُمْ الْيَهُودُ فَتَسْلُطُونَ عَلَيْهِمْ، ثُمَّ يَقُولُ الْحَجْرُ: يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيٌّ وَرَأَيْ، فَاقْتُلْهُ»

«Жөөттөр менен согушасыңар жана аларга үстөмдүк кыласыңар. Таш дагы «эй мусулман, менин артымда жөөт бар, аны өлтүр» деп айтат»...

Мусулмандар өз акимдеринин жөөт менен алаканы нормалдаштырууга баруулары дүйнө жүзүндөгү жана Фалестинага чогулган еврей элине коркунуч сезимин берет деп билишет. Аллах Куранда мындай дейт:

﴿وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِيَنِي إِسْرَائِيلَ اأَسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدَ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا﴾

«(Фиръавндан) кийин, Бану Исраилге: Мына ушул жерде жашагыла дедик. Анан качан убада кылынган ахирет келгенде, силердин баарыңарды бир жайга чогултабыз» [17:104]

Шаъровий тафсири: Андан кийин, алардын бул жерде чогулуп жашагандарынан кийин, аларды жок кылуу мезгили келет. Бул тууралуу Аллах Куранда мындай дейт:

﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدَ الْآخِرَةِ لِيَسُ تَّوْأَ وُجُوْهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوْهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبَرَّوْا مَا عَلِمُوا

تَّيْبَرًا﴾

«Качан кийинки (бузукулуктун) убакыт сааты келгенде, (алар дагы) жүздөрүңөрдү кара кылуулары, абалкы ирет киргендери сыяктуу Масжидул (Акса)га кирүүлөрү үчүн о.э. ээлеп алган (бардык) жерлерди ойрон кылуулары үчүн (дагы душмандарыңарды силердин үстүңөргө жиберербиз)» [17:7]

Чындыгында, жөөттөр Аллах менен болгон байланышын үзүшкөн. Исламга душман болгон арам ойлуу капиталист-колонизатор каапыр өлкөлөр менен байланыш түзүшкөн. Бүгүн каапыр өлкөлөр жөөттөр менен биригип, Ислам жана мусулмандарга каршы турушту. Биз жогоруда белгилегендей, алар алаканы нормалдаштыруу процессинде ошол зыяндуу аракетти көздөп жатышат... Ошол эле учурда,

мусулмандар – шарий нусустар – бул учуртуура жетекчилик болгон туура жолдогу халифаттын мезгили экендигин көрсөтүп тургандыгын билишет. Халифалык – жөөттөр менен мамилени эле эмес, балким, аларга жардам берип жаткан, алардын кылмыштуу аракеттерин колдоого алып жаткан Батыш өлкөлөрү менен болгон байланышты да биротоло жок кылат. Бул иш Пайгамбар ﷺ айткан бул хадистеги иш менен ишке ашат:

«مَنْ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَيَّ مِنْهَاجِ النَّبِيِّ»

«Кийин Пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалык болот». Халифалыктын убактысы келди. Аллахтын жардамы менен, аны тикелөөдөгү жолдун көпчүлүгү басып өтүлдү. Бул улуу иштин иш жүзүнө ашышына күч-кубат ээлеринин жардам бериши гана Аллахтын уруксатын күтүп жатат. Батыш муну сезип, аны ачык түрдө эскертип жатат. Бирок, буга каршы кылган бардык кылмыштуу аракеттерине карабастан, ал анын алдын ала албайт. Ошондуктан, ал тынчсыздануу үстүндө. Аллахтын ниьматы жана жардамы менен, дүйнө жүзүндө жетекчи Хизб туура даават аркылуу, бул фарзды аткаруу жолунун көпчүлүгүн басып өттү. Ал бардык баскычтардан өтүп, эми эшиктин алдына келди. Ал Хизб-ут-Тахрир Исламий саясий партиясы. Бул дегени, үмөт жана анын ичиндеги партиялар Хизб менен бирге экенин билдирет. Ушул мезгил аралыгында үмөт өзүнүн тарыхын жана жалпы адамзат тарыхын жаңыча жазуудагы ролун өз колуна алат.

Аят, хадис жана вакыйдын айкалышы көргөзүп тургандай, малай акимдердин еврейлер менен кеңири көлөмдө алаканы нормалдаштырууга баруусу күтүлөт. Андан кийин, дүйнө жүзү боюнча чачырап кеткен диаспоралык еврейлер Куттуу Жерге (Фалестинада) жыйналат. Кийин сүйүнчү кабар кылынган туура жолдогу Халифалык тикеленет. Кийин убада кылынгандай, жөөттөр ал куттуу жерден кууп чыгылат. Үмөт (израиль) вужудунун жок кылынышынан башка эч нерсени кабыл албайт. Ошондой эле, бул алаканы нормалдаштыруу процесси, шарый нусустар негизинде каралганда, жөөт вужудунун ал жерден жок болушу жакындап калгандыгынан кабар берет. Аллах таала айтат:

«وَأَللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ، وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ»

«Аллах Өз ишинде үстөмдүк кылуучу бирок, адамдардын көпчүлүгү (муну) билишпейт» [12:21] □

КАПИТАЛИСТТИК ЦИВИЛИЗАЦИЯ ЖАНА АНЫН ЖАШООГО КАРАТА БОЛГОН ДАРВИНДИК КӨЗ КАРАШЫНЫН ЖАРАКСЫЗДЫГЫ (1)

Ас-Сариси ал-Макдиси – Фалестин

Британия премьер-министри Борис Жонсон 2020-жылы 12-мартта жаңы пайда болгон коронавирус (Covid-19) эпидемиясы тууралуу берген билдирүүсүндө Британия жарандарын таң калтырды. Ал: «Мен бүтүндөй британиялыктарга ачыгын айтам, жакын арада көптөгөн үй-бүлөлөр жакындарын жоготушат», - деп билдирди. Улуу Британия өкмөтүнүн башкы илимий кеңешчиси, Патрик Валланс Корона вируска каршы «жалпы иммунитетти» пайда кылуу үчүн, Улуу Британияда кырк миллиондой адам же калктын 60% аны менен оорушу керектигин айтты (Al-Jazeera Net: 15.03.2020). АКШнын тышкы саясат боюнча белгилүү «Foreign Policy» журналы Жонсон өкмөтүнүн иммунитетти пайда кылуу үчүн вирустун жайылышына жол берүү стратегиясы ийгиликсиз болгонун мойнуна алгандыгын, өз отчетунда белгиледи. Дүйнөлүк Саламаттыкты Сактоо уюмунун башкы директору, доктор Тедрос Гебресиесустун «өлкөлөрдүнчектөө режимин жумшартуу идеясы кооптуу жана туура эмес» деген билдирүүсү да отчетто айтылды (ал-Кабас. 14.03.2020ж). Азыркы капиталисттик харазаттын философиясы менен жашаган Британиянын «жалпы иммунитет» саясатынын артында эмне турат? Эмне үчүн Британия ийгиликсиздике учурап, андан чегинди? Биз буга карата капиталисттик цивилизацияны түптөөчү түшүнүктөргө сүңгүп кирип жооп бергенге аракет кылабыз.

Бул макала капитализмдин негизи жана пайдубалы фасид (жараксыз) экендигин ачып берет. Анткени, ал жашоого болгон Дарвиндик көз карашка негизделген. Дарвиндик көз караш табигый чындык теориясы жана эволюцияиллюзиясы курсагында пайда болгон. Бул дарвиндик көз караш көпчүлүк Батыш ойчулдарынын, айрыкча, англичан ойчулдарынан болгон капиталисттик экономиканын эрежелеринин негиздөөчүсү Адам Смиттин пикирлеринде көзгө урунат.

Белгилей кетчү нерсе, Аль-Ваъй журналы 394-жана 395-сандарында «Капиталисттик цивилизациянын жараксыздыгы (фасады) жана анын жакынкы аралыкта кыйроосу» деген макаланы жарыялаган. Бул хижраттын 1440-жылы Зул-Када жана Зул-Хижжа айларында, миладий 2019-жылдын июль жана август айларына туура келет. Андагы теманын мазмуну ушул капиталисттик хазараттын фасид экендиги тууралуу болгон. Ошондой эле, бул фасид хазарат ага

ээрчиген элдерди жок кылып бара жаткандыгы жана аны башка «коммунисттик хазаратка» алмаштырууга аракет жасалгандыгы тууралуу кеңири ачыкталган. Бирок, ал «коммунисттик цивилизация» ийгиликсиз болуп, аз эле убакытта кыйрап калды. Бирок, биз ошол учурда, аталган теманы ачыктоодо анын фасид болгон деталдары менен көрүнүштөрүнө, капиталисттик хазараттын негизги идеясына жана андан келип чыккан түзүмгө кеңири токтолгон эмеспиз. Капитализмдин фасид экендиги капиталисттердин өзүлөрүнө да ачык-айкын маселе экени ошол кезде да айтылган. Бул социалисттик принциптин теоретиктеринин арасында да ачык-айкын маселе.

Анын тамырын табигый чындык, коомдук келишим жана мамлекетти түптөө теоретиктери катары саналган Томас Гоббс, Джон Локк, Руссо жана Мальтус сыяктуулардан да кездештирүүгө болот. Бул капиталисттик теория диний теорияга альтернатива катары көрсөтүлгөн. Бул жашоого болгон капиталисттик дарвиндик көз караш Чарльз Дарвин аркылуу ачык-айкын кристаллдаштырылган. Кийинчерээк социалисттик дарвинизм андан бөлүнүп чыккан.

Бул макала капиталисттик хазараттагы фасад көрүнүштөрүн жана ал негизделген түшүнүктөрдүн натыйжаларын (дарвинизм, табигый чындык жана светтик) ачыктап берет. Ошондой эле, бул пикирий негизден келип чыккан түзүмдүн колдонулушунун натыйжасында келип чыккан фасадка (бузукулукка) да токтолуп өтүү зарыл.

Фасад (жараксыздык) дегенде нерсени даярдалган максатынан башкага буруп салууну түшүнөбүз. Дарвиндик жашоого болгон көз караштын жараксыздыгы дегенде – анын пайдубалы жана негизинин жараксыздыгы максат кылынган. Ошондой эле бүтүндөй адамзаттын жошоосун коркунучка кептеп, бактылуу жашоо оордуна бактысыздык жашоого алып келген, капитализм цивилизациясынын бузуку натыйжаларын ачып берүү.

Дарвиндик-капиталисттик жашоого болгон көз караш саясий, социалдык жана экономикалык бузукулукту пайда кылды. Ал согуштардын, чыр-чатактардын, расизмдин, улутчулдуктун жана башка жамандыктардын себебчиси болду. Атүгүл, айрым батыш капиталисттери бул көз караштын, айрыкча, андан пайда болгон социалдык дарвинизмдин чириктигине жана кылмыштуулугуна да ишаара кылышты. Башкача айтканда нацизм жана фашизм сыяктуу Европанын расисттик идеяларына ишаара кылышты.

Андан кийин, макала Дарвиндин көз караштын негизиндеги капиталисттик идея бул капиталисттик түзүм жана анын баардык пикирлери негизделе турган пайдубал экендигин ачыктап берүүгө токтолгон. Ушундан улам, эмне үчүн кээ бир өлкөлөр медицина

жаатында бир эле контекстке туура келген «жалпы иммунитет» саясатын жүргүзгөнүн түшүнсө болот. Ошондой эле, эмне үчүн Улуу Британия менен Америкада үлгү катары ишке салынган бул саясаттын ишке ашпай калгандыгын жана андан артка чегинишкендиги да түшүнүктүү болот. Тыянактап айтканда, бул фасид болгон капиталисттик рухту түп тамыры менен жок кылбаса, адамзат бул бузукулуктан кутула албайт. Айрыкча бул дарвинизм бир гана социалдык дарвинизм менен чектелбейт. Тескерисинче, ал жашоонун жалпы көз карашына жана башынан аягына чейин капиталисттик цивилизациянын бүт денесинде жүргөн рухка айланышы үчүн өз рамкасынан чыгып кетти.

Социал дарвинизм капитализмдин эң чирик жана эң бузулган жүзү:

Социалдык дарвинизм англис биологу Чарльз Дарвин жактаган табигый тандалуу мыйзамына негизделген. Башкача айтканда тирүү жандыктардын эволюциясы жана алардын жашоо үчүн күрөшкө адаптациялануу жөндөмдүүлүгү жөнүндөгү теорияны чечмелөөсүнө негизделген. Эң белгилүү социалдык дарвинисттер Герберт Спенсер жана Вальтер Багут «адамзаттын тандалган элиталары жана анын артта калган түрлөрүнөн артыкчылыгы» деген теорияны айтышкан. Алар бул теорияны айттуда Дарвиндин теориясына жана табигый тандалуу мыйзамына таянышкан.

Спенсер профессору Дарвин менен профессор Мальтустун карьерасын уланткан. Ал айрым адамдардын топтору экономикалык жана илимий жактан адаптацияланып, өнүгүп кетишкенин эске алган. Башка топторго салыштырмалуу алар артта калышкан. Демек, өнүккөн топтордун артта калган топторду эксплуатациялоосу же кулчулукка алышы анын көз карашында кадимки нерсе, тескерисинче, ал бул нерсени – каршы туруу мүмкүн болбогон – табигый мыйзам деп санайт.

«Социалдык дарвинизм» термини биринчи жолу 1879-жылы «Оскар Шмидттин» макаласында пайда болгон. Андан кийин, бул термин жайылып, англис тилдүү дүйнөдө кийинчерээк колдонула баштаган. Ошентип, америкалык тарыхчы Ричард Хофстадтер 1944-жылы Экинчи Дүйнөлүк Согуш учурунда «Америкалык пикирдеги Социалдык Дарвинизм» аттуу китебин жарыялаган. Бул нерсе Дарвинге чейинки «Агартуу» доорунда Европада социалдык жана цивилизациялык өнүгүү жөнүндө теориялар кеңири жайылгандыгына карабастан ишке ашты. Социал дарвинизм эволюция жана жашоо үчүн күрөштө эң жөндөмдүү адамдардын жашап кетишине негизделген Дарвиндин

идеяларын алып, аларды коомдук изилдөө жана саясий тармактарга колдонушу менен айырмаланат.¹

Социалдык дарвинизм көз карашындагы фасад менен чириктик капиталисттердин өзүлөрүнө да ачыктан-ачык көрүнүп турган нерсе. Аларсоциалдык дарвинизмдин адамдарды расасына, түсүнө жана сырткы көрүнүшүнө карап бөлгөн адамгерчиликке жат болгон көз караш экендигин билип турушат. Алар бул расисттик көз карашты согуштарды жана чыр-чатактарды күчөтүүчү, адамдарды эксплуатациялоого, колониализмге жана геноцидге алып келүүчү, бардык жамандыктарды камтып алуучу деп билишет. Ошондуктан, алар мындан кутулууга жана ага каршы аёосуз күрөш алып барууга аракет кылып жатышат!

Дарвинизм теориясынан келип чыккан тарыхый коркунучтар:

XIX XX кылымдардагы саясий дарвинизмдин кооптуу кесепеттеринен улам капиталисттер бири-бири менен кармашкан экинчи дүйнөлүк согуш чыккан. Жеңүүчү тарап социалдык дарвинизм теориясынын идеяларын көтөрүп чыккан нацисттик Германия, фашисттик Италия жана Европага жайылган оңчул расизм сыяктуулардын үстүнөн жеңишке жетишти. Батыш муну жон териси менен сизди. Анда саясий социалисттик Дарвин мектебинин идеяларынын коркунучу пайда болду. Батыш ага каршы күрөшүп, аларды жок кылууга аракет кыла баштады.

Капиталисттик Батыш дарвинизмден өзүнө келүүчү кооп-коркунучту көргөндөн кийин, андан кутулууга жана ага каршы күрөшүүгө белсенди. Батыш дарвинизмдин фасадынан биротоло арылуу үчүн анын негиздерин жана анын келип чыгуу себептерин аныктап аларды жоготушу зарыл эле. Бирок, ал ага эң чоң зыян келтирген бул идеядан келип чыгуучу натыйжаларга гана көңүл буруп, ага каршы күрөштү. Дарвинизмдин келип чыккан түпкү тамыры ошол бойдон кала берди. Бул нерсе капиталисттик хазаратта жана анын пикирлөө тарыйкатында дагы деле кемчилик бар экендигин көрсөтөт. Айрыкча, анын себептүүлүктөн жана телеологиядан ажыралган бузук ой жүгүртүүсүндө кемчиликтер бар.

Экономика, саясат, коом жана башкалар сыяктуу капиталисттик цивилизациядан келип чыккан көптөгөн идеяларды жана тутумдарды эске алып караганда, Дарвин дүйнө таанымынын руху аны дагы эле түртүп жаткандыгы байкалат. Батыш дагы деле капиталисттик

⁽¹⁾Кожумча маалыматты Абдулла Салумаддын 2010-жылкы эволюция теориясы жана социалдык дарвинизм жөнүндө «Эволюция Мыйзамы» аттуу изилдөө макаласынан алса болот.

экономика системасын колдонууда. Биз капиталисттик экономикалык көз карашга терең нараз сала турган болсок, аны дарвиндик көз карашка негизделгенине күбө болобуз. Мунун кооптуулугу болсо, саясий дарвинизмдин кооптуулугунан кем калышпайт.

Бул тарыхта Дарвинизм көз карашынын айынан келип чыккан коркунучтардын айсбергинин төбөсү. Батыштын өзүнө жана бүтүндөй дүйнө жүзүнө каршы ишке ашырылып жаткан жамандыктар, кылмыштар, адилетсиздиктер жана бузукулуктардын коркунучу ушул болуп саналат. Бирок, бул капиталисттик хазараттын ээлери алардын хазараты негизделген түпкү пайдубалдын фасид экендигин моюндагысы келген жок. Себеби алар бул хазаратты дүйнө жүзүндө күч колдонуу, колониализм, жалган маалымат жана Батышчыл фикрий, саясий агенттер аркылуу таңуулоодо чоң ийгиликтерге жетишкен. Ошондуктан, ушул кырдаалдан пайдаланып, өзгөрүүнү каалабаган, бир ууч корупционер капиталисттердин башкаруусу алдында калган бул капиталисттик коомдо өзгөрүү жүз бербейт. Ал эми, жалпы капиталисттер, капиталистик көз караштын жана жашоо түзүмүнүн сакталышына таасирин тийгизген инерциянын (өзгөрүүнү каалабаган күчтүн) күчтүүлүгүнөн улам, ичтен өзгөрүүнү баштоого жакын эмес.

Демек, Батыш эки дүйнөлүк согуш отуна күйгөн социалдык дарвинизмди четке какса дагы, анын таасир күчү жеке либерализм жана капитализм сыяктуу формалардагы эң күчтүү компаниялардын колунда сакталып калды. Өзүн башкалардан жогору койгон улутчулдук идеясы андан арылуу жолун татаалдаштырат. Демек, алар үчүн капиталисттик хазаратты жок кылып, аны түп тамыры менен өзгөртө турган башка альтернативалык хазарат зарыл. Антпесе, бул капиталисттик цивилизациянын эскирген көйнөгүн жамоо процесси улана берет. Андан кийин эволюция (өнүгүү) деген аталышта дүйнө туш болгон шарттарга ылайыкташуу аракеттери уланат. Ал андан ары деградацияга учурап, бара-бара чирип кетиши мүмкүн.

Саясий дарвинизм жана расалык улутчулдук:

Социалдык дарвинизм идеясынан саясий дарвинизм келип чыккан. Ал Европада улуттук мамлекет жана расисттик идеялар түшүнүгүнүн пайда болушуна алып келген. Улуттук сезим башкалардан (этникалык же диний жаатта) өзүн жогору санай турган расизм уруктарын берет. Бул улуттук идея XIX XX кылымдарда Европа өлкөлөрүнүн ортосундагы көптөгөн согуштардын жана ушул күнгө чейин уланып келе жаткан улуттук партиялардын чыгышына алып келди.

Нацизм же сионизм сыяктуу улуттук кыймылдардын келип чыгуу ордуларын терең жана радикалдуу критикалык талдоо аркылуу,

социалдык дарвинизм аны ачык-айкын курчап алгандыгы маалым болот. Ал эми анын пикирине же тажрыйбасына кайрылсак, Нацизмдин жол башчысы Гитлер туруктуу майыптыгы бар адамдарды, бейтаптарды жана алсыздарды, ошондой эле европалык эмес расаларды өрттөдү, анткени алар айлана-чөйрө менен бирге өнүгүп, айлана-чөйрөгө ыңгайлаша алышкан жок. Алар Германиянын жогорку коомун булгоочу катары эсептелишкен. Ошондой эле, мындай маанайды «биз жөөттөр Кудайдын тандалган элибиз, башкалар укуктуу болбогон нерсеге биз укуктуубуз» деген негизде түзүлгөн сионисттик кыймылдын ой-пикиринен да кездештиребиз. Анткени, алардын ою боюнча Кудай башка элдерди «аларга кызмат кылуу үчүн, эшек катары» жараткан.

Дарвинизм көз карашынын негизинде пайда болгон улутчулдук идеясын Батыш дагы деле колдонууда. Бул нерсе Батышты кризиске жана улуттук мамлекеттик кризиске алып келгенине карабастан, Батыш ага чакырууну токтоткон жок. Батыш улуттук маселени чече албады. Европалыктар улуттардын ортосундагы чек араларды орнотуу үчүн кандуу согуштарга катышты. Улутчулдук Европаны чакан мамлекеттерге жана чачыранды мекендерге бөлдү. Бул улутчулдук байланыштар, расизм көрүнүшүн жана кээ бир адамдар башкаларга салыштырмалуу артыкчылыгын сезүү көрүнүшүн айгинелеп турат.

Ошондой эле, Европа өлкөлөрүнүн жана Американын коронавирус эпидемиясы башталган мезгилдеги аракеттеринде да бул нерсе көрүндү. Анткени, ар бир өлкө эпидемияга каршы туруу үчүн бири-бири менен кызматташууга аракет кылбастан, дарыгерлерди жана маска, респиратор сыяктуу медициналык жабдыктарды алуу үчүн башка өлкөлөр менен атаандаш күрөш алып барды. Бул нерсе терең өзүмчүлдүктөн жана ар бир мамлекет өз кызыкчылыгына умтулуусунан келип чыгат.

Анткени Дарвиндик жашоо күрөшүнүн натыйжасы аларды башкарат.

Европанын борборлошуусу жана үстөмдүгү, анын колониализмге болгон мамилеси:

Жалпы европалыктарда, айрыкча алардын арасындагы саясатчыларда жана ойчулдарда – башка элдерге карата артыкчылык, үстөмдүк кылуу сезими уялаган. Батыш капиталисттери өздөрүн өсүп-өнүккөн (эволюция болгон) катары санашат. Мисалы, германиялык полимат Макс Вебер өзүнүн эң белгилүү «Протестанттык этика жана капитализмдин руху» аттуу китебинде христиандык протестандык болбогон коомдордо капитализм орношу мүмкүн эмес деп эсептеген.

Мындан дүйнөнү цивилизациялуу Батыш дүйнөсүнө жана башка артта калган элдерге бөлүү түшүнүгү пайда болгон. Бул концепция дүйнөдөгү Европа өлкөлөрүнө алардан башка, төмөнкү адамзат расаларына таандык элдерди «алар өзүн өзүбашкарууга жетиши үчүн аларды өнүктүрүү керек» деген шылтоо аркылуу аларды колонияга алуу укугун берген. Натыйжада, Батыш хазараты «алдыга жылдыруу, иштеп чыгуу жана даярдоо» шылтоосу менен жакыр элдерге көчүп өтөт. Ал гана эмес, Батыш элдери келечектеги этапта цивилизациялуу адам расалары дүйнө жүзүндөгү жапайы расаларды жок кылышы керек деп карашат.

Дарвинизмдин капиталисттик ой жүгүртүүдөгү терең тамырлары:

Капиталисттик идеяларды жана системаларды түптөгөн улуу ойчулдардын китептерин карап чыга турган болсок, Алардын жашоого болгон көз карашын калыптандырган принциптерде алар шериктеш экендиги байкалат. Жашоого болгон көз караш түркүктөрүн англис биологу Чарльз Дарвин толуктагандыгын белгилейбиз. Ошондуктан, Дарвиндин жашоого болгон көз карашын чындап түшүнүү үчүн, Дарвиндин теориясына бир аз жарыктык киргизишибиз керек.

Дарвиндин теориясы ар кандай жандыктардын пайда болушун жана ар түрдүүлүгүн туш келди стихиялык эволюция мыйзамы менен түшүндүрүүгө аракет кылат. Табигый механизм аркылуу жашоо үчүн күрөш алкагында мыкты адамдар тандалып чыгып, алар өзгөчөлүктөрүн келечектеги муундарга калтырат. Дарвиндин теориясы бир түрдөгү жандыктардын арасындабы же ар кандай түрлөрүнүн ортосунда болобу айырмасы жок, жандыктардын ортосундагы карама-каршылык идеясынан келип чыккан.

Дарвиндин теориясына ылайык тирүү жандыктардын санынын көбөйүшү жана жаратылыш берген азык-түлүктүн чектүүлүгү чырчатактын негизги себеби болот. Тирүү жандыктар геометриялык ырааттуулук мыйзамы боюнча көбөйсө, азык түлүктүн көбөйүүсү сандык ырааттуулук мыйзамы боюнча жүрөт. Башкача айтканда, адамдардын саны барган сайын азык-түлүккө караганда көбүрөөк көбөйөт. Демек, негизги көйгөй жаратылыш ресурстарынын чектелгендиги жана алардын үстүнөн көптөгөн жандыктардын ортосундагы күрөштүн келип чыгуусу. Бул оор кырдаалдагы жашоо үчүн күрөш болуп саналат. Бул күрөштө ким жеңсе, ал эң мыкты болот. Демек, ал жашоого акылуу. Адамдардын эң мыктысы байлыкка ээликкылуу күчүнө ээ болгон жана аны коргой алган адам. Ал өзүнүн касиетин кийинки муундарга өткөрүп берүү үчүн табиятынан татыктуу жана жашоо үчүн күрөштө тандалып суурулуп чыккан адам. Дал ушул

мыйзам «жашоо үчүн күрөш» тирүү жандыктардын өнүгүшүнө алып келет. Сырткы күчтүн (жаратуучунун) жигердүү кийлигишүүсүз ишке ашкан мыйзам ченемдүүлүк. Балким, болуп жаткан нерселердин бардыгы ички табигый мыйзамдардан келип чыгат.

Европада пайда болгон идеялар менен теориялар Дарвиндин теориясына негизделген. Бул теориялар жана идеялар илимий ишенимдүүлүккө жана мыйзамдуулукка ээ болгон табигый илим катары сыпатталат. Социалдык дарвинизм, колониализм жана нацизм, фашизм жана улуттук экстремисттер сыяктуу расалык теориялардын баардыгы ушундай көрүнүштө сыпааталат... Ошол сыяктуу эле, Дарвиндин теориясынан мурун болгон Мальтустун популяция теориясы, Адам Смиттин саясий экономика теориясы жана башка ушул сыяктуу идеялар үчүн бир катар илимий көз караштар ыйгарылган.

Бул макалада биз светтик капиталисттик мектеп негизделген базаларга белгилүү бир ат беребиз. Ал эми бул теорияга негизделген экономика, саясат жана социология жаатына, ошондой эле, андан келип чыккан бардык түзүмдөргө кайрыла турган болсок, ал жашоого болгон дарвиндик көз карашка курулганын көрөбүз. Дарвин аны жараткан же негиздеген деп айтууга болбойт. Тескерисинче, XVI кылымда бул көз караштын биринчи үрөнү себиле баштаганда, капиталисттик принцип ага негизделбеген көз караш болгон. Дарвин муну мурункулардан тартып алган, бирок, ал аны өзүнүн теориясы менен толуктап, андан кийин жарыялаган жана табигый илим аталышында ага чакыра баштаган.

Батыштыктар Дарвиндин теориясын кабыл алып, аны жүрөктөрү жана жан дүйнөлөрүнө сиңиргенден кийин, Социал дарвиндик теория кадимки көрүнүшкө айланып, коомдук илимдерде практика жүзүндө кабыл алынды. Анткени, илимий теорияга (Дарвинизм) жана жаратылыш мыйзамдарына таянуу илимий мыйзамдуу көз карашка айланган эле. Бул дарвиндик көз караштан нацизм жана фашизм сыяктуу көптөгөн расисттик идеялар келип чыкты. Социалисттик жана экзистенциалдык философиялар, Ницшенин философиясы, ошондой эле Фрейддин психологиядагы теориялары жана айрым адабий агымдар да андан таасирленишкен. Бул көз караш капиталисттик экономикага дагы кызмат кылып, аны табигый илимдер жана анын мыйзамдары аркылуу колдоого алды. Дал ушул илимди капиталисттер табигый чындыкка алып келген булак катары аны ыйык санашат.

Дарвин жана капитализм ойчулдары:

Өкүмдардын (жаратуучунун) көрсөтмөсүз жашоонун өнүгүшүн түшүндүргөн эволюция теориясы эркин базар экономикасынын өнүгүү жолуна абдан окшоштурулгандыгы байкалат. Башкача айтканда, жеке

адам же компания борбордук пландоочусу (мамлекеттин кийлигишүүсү) жок гүлдөп-өнүгүүгө умтулат.

Саясий экономисттердин Дарвинге тийгизген таасири айдан ачык эле. Чарльз Дарвин көп жылдар бою Дэвид Юмдун, Адам Смиттин, Роберт Фергюсондун жана Хатчинсондун идеялары менен бир канча убакыт чабыттап жүргөн. Ал 1829-жылы Кембриджде жазган катында: «Менин изилдөөлөрүм Адам Смит жана Джон Локктон турат», - деп жазган.

Чарльз Дарвин өзүнүн өмүр баянында мындай деп жазган: «Мен 1838-жылы системалуу изилдөө жүргүзө баштаганымда, Мальтустун калк жөнүндө китебин окуп, жашоо үчүн күрөштүн баасын түшүнүүгө даярдандым... Менин жаныбарлар менен өсүмдүктөрдүн көнүмүш адаттарын үзгүлтүксүз узак байкоолорум аркылуу, ушул шарттарга (ылайыктуу) өзгөрүүлөр тукум улоонун сакталып калышына түрткү берери мени таң калтырды. Туура эмес өзгөрүүлөр кыйроого алып келет. Бул процесстин натыйжасында жаңы тукумдар пайда болот. Муну менен мен эң ылайыктуулардын (жашоо үчүн күрөштө) аман калуусу тууралуу теория негиздерин колго алдым».

Мэтт Ридли темада мындай дейт: «Денелер сыяктуу эле, идеялар да өзгөрүү пропорцияларына жараша өнүгөт. Дарвин жок дегенде ушул идеяны экономисттерден алган. Муну экономистер эксперименталдык философтордон алган. Алар Лок жана Ньютон, Хьюм жана Вольтер, Хатчинсон жана Адам Смит, Мальтус жана Рикардо, Дарвин жана Уоллес. Дарвинге чейин, иштелип чыкпаган бир системанын эң сонун мисалы Адам Смиттин экономика теориясы болгон, ал экономиканын өнүгүшү жеке адамдардын иш-аракеттери менен стихиялуу түрдө пайда болоорун жазган. Башкача айтканда, Дарвин жашоодон кудайдын (Жаратуучунун) башкаруусун алып салганы сыяктуу эле Смит да падышанын жана өкмөттүн экономикага болгон көзөмөлүн алып салган».

Жашоого болгон Дарвиндик көзкараштын тамырлары:

Жашоого болгон Дарвиндик көз караш, капиталисттик көз караш менен бирдей экендиги толугу менен ачык-айкын. Анткени, бул капиталисттик пикир негизделген көз караш. Бул идея Дарвин теориясынан мурун, капитализм философтору тамырын тапкан идея. Дарвин өзү жашоого мындай көз карашты негиздеген эмес. Тескерисинче, ал жашоо үчүн күрөш, табигый укук, салыштырмалуу тартыштык жана табигый өнүгүү сыяктуу капитализмдин теориялык негиздерин пайдаланган. Аны ал тирүү жандыктардын пайда болушу жана өнүгүү идеясына карата иш жүзүндө колдонгон. Андан кийин ал өз теориясын чыгарды.

Дарвиндин жашоого болгон мындай көз карашын кылдаттык менен карап чыгылса, 1860-жылы Дарвиндин теориясы жазылганга чейин, Капитализм негизделе турган жашоо жөнүндөгү ой-пикирлердин тамыры болгонун көрүүгө болот. Дарвинге чейин Томас Мальтус аттуу дин кызматчысынын (1789-ж.) жазгандарынан ушул идеялардын уруктарын табууга болот. Ал экөөнөн мурун, Салттуу Капиталисттик Экономиканын негиздөөчүсү деп эсептелген Адам Смит (1776-ж.) элдер байлыгы деген китебинде бул идея тууралуу жазган. Буларга чейин Жан-Жак Руссо (1770-ж.) Коомдук келишим теориясында бул идея тууралуу сөз кылган. Ага чейин бул идея Жон Локк тарабынан кристаллдашкан (1680-ж.). Бул идеянын негизги тамырын Британиядагы Томас Гоббс (1651-ж.) ойлоп тапкан.

Ошоной эле Дарвин Франциянын табигый эволюция мектебинен таасирленген. Бул мектеп Француз Жорж де Буффон тарабынан 1780-жылы негизделген. Ал жандыктардын эволюциясы идеясын колдогон. Жон Ламарк де Буффондон таасирленген жаратылыш илимпоздорунун бири болгон. Эволюция теориясы «Ламаркизм» анын ысмы менен аталган. Анын «Омурткасыз жаныбарлардын табигый тарыхы» деген китеби 820-жылы жарык көргөн.

Күрөш жана өнүгүү теориясы: Маркс – Европанын ойчулу жана өз чөйрөсүнүн уулу:

Күрөш жана табигый өнүгүү теориясы кайрадан Дарвин менен бир учурда социалисттик ойчул Карл Маркс жана анын насаатчысы Гегелде XIX кылымда пайда болгон. Дарвин 1860-жылы биология жаатында жашоого болгон дарвиндик көз карашын колдонгондой, Маркс дагы ошол мезгилинде адамзатка үстөмдүк кылып турган ошол эле көз караш жана идеяларды колдонгон. Ал анын негизинде тарыхтын кыймыл, тап күрөшү жана коомдордун өнүгүшү жөнүндөгү өзүнүн теориясын чыгарган. Ал 1848-жылы тарыхый материализм деп аталган.

Демек, анын негизинде Европадагы капиталисттик пикирий кыймылдын өнүгүү жолуна көңүл буруу керек. Маркстын тарыхый материализмине назарыңыздарбы бурабыз. Тарыхый жактан, бул ушул жолдун бир бөлүгү, андан обочолонуп турган нерсе эмес. Маркс өзүнүн фикрий сунуштарын европалык контекстке алып келген жана анын идеялары анын бир бөлүгү болгон. Бул нерсе ушул идеялардын туусун көтөрүп, ага чакырып, аны тарыхый кыймылды чечмелей турган илим катары санап жаткандарга карата ишаара болот. Коммунисттик идеялардын акыйкаты жана тамырлары да, фасид болгон дарвинизмге негизделген европалык капиталисттик фикрий өнүгүүнүн бир натыйжасы катары саналат.

Дарвиндик эволюция теориясынын кулашы:

Капиталисттер жана алардын социалист бир туугандары жашоого болгон дарвиндик көз карашты жана анын илимий негизин, тактап айтканда, Дарвиндин теориясын коргоодо айдалары кетип жаткандыгы таң калыштуу эмес. Дарвиндин теориясын «иштеп чыгуу жана модернизация» деген ат менен жамоо аракетинде жана аны биология илиминдеги акыркы илимий өнүгүүлөргө ылайыкташтыруу аракетинде үмүтсүздүк бар экендиги байкалат. Айрыкча, биологияда тукум куучулуктун сыры ачылган учурда Дарвиндин теориясы илимий жактан жараксыз болуп, кыйроого учурады. Илимпоздор тирүү жандыктардын өзгөчөлүктөрү Дарвиндин эң ылайыктуу, табигый тандалуу жана жашоо үчүн күрөшүү жөнүндөгү дооматтарына баш ийбей тургандыгын далилдешти. Хромосомалар аркылуу тирүү жандыктардын генетикалык мүнөздөмөлөрү жөнгө салына турган организмдеги ички мыйзамдар бар экендиги да белгилүү болду. Хромосомалар денедеги органдардын пайда болушуна жана тирүү жандыктардын бардык өзгөчөлүктөрүнө жооп берет. Дарвин айткандай, тышкы шарттардын бул өзгөчөлүктөрдүн калыптанышына таптакыр тиешеси жок.

Ошентип, Батыш жана Чыгыш окумуштуулары үчүн бул теория Европанын өзүндө өнүккөн турмуш илими тарабынан жараксыздыкка чыккандыгы айкын болду. Бул теориянын негизделген пикирий негиздери да илимий жактан жараксыз болуп, таш талканы чыкты. Демек, ага негизделген бардык теориялар менен идеялар да жараксыз. Алардын илимий көз карашы боюнча капиталисттер жаратылыш мыйзамдарын бирден-бир шилтеме (кайрыла турган булак) катары эсептешет. Бул жаратылыш мыйзамдарына каршы келген нерселердин баардыгы туура эмес деп карашат. Андыктан, алар ушул дарвинизмге негизделген бардык коомдук илимдерди жок кылуулары керек болчу. Ошол сыяктуу эле, ошол эле дарвинизмдин негиздерине курулган капиталисттик экономиканы да кыйратуулары керек болчу. Алар муну кылыштыбы?

Жок, алар андай кылышкан жок! Тескерисинче, алар анын жараксыздыгын жана жалгандыгын билишкенден кийин да «өнүгүү» жана «модернизация» деген ат менен жамап салуу аракеттери аркылуу, өздөрүнүн хазаратын, баардык жасалма жараксыз идеяларын жана теорияларын жана түзүмдөрүн карманууну улантышты. Бул кандай гана таң каларлык!!!. □

ИСЛАМ ҮММӨТҮНҮН ХАЗАРАТЫ ӨНҮГҮҮНҮН, ОЙГОНУУНУН ЖАНА ЖАКШЫЛЫКТЫН КЕПИЛДИГИ!

Саир Салама, Абу Малик

Америка Кошмо Штаттарынын стратегиялык пландаштыруу боюнча жетекчилеринин бири Бернард Льюис мындай дейт: «Биз сыяктуу, Батыш өлкөлөрү көнүп калган адаттардын бири, Чыгыш эли бизди канчалык ээрчий турган болсо, биз дагы ошончолук өзүбүздү бекемдеп, алар үчүн өнүгүүнүн мыкты үлгүсү болууга аракет кылабыз. Эгер, алар өздөрүн бизге окшотууга аракет кылышса, биз муну жакшы иш деп алкыштайбыз. Андай кылышпаса, тескерисинче, аны жаман иш деп, жемелейбиз. Өнүгүү бизди ээрчүү аркылуу гана болот. Бизди ээрчүүдөн баш тартуу болсо караңгылыкка жана кыйроого алып келет! Бирок акыйкатта болсо, ар дайым мындай боло бербейт. Эки хазарат кагылышкан учурда сөзсүз түрдө бири үстөм келип, экинчиси талкаланат. Идеалисттер менен ойчулдар эки хазараттын жакшы жактарынын бири-бирине жуурулушуусу тууралуу жеңил эле айта беришет. Акыйкатта болсо, натыйжа андай болбойт».¹

Ошондой эле, АКШ Тышкы Иштер министринин жарандык коопсуздук боюнча кеңешчиси Юджин Ростоу² мындай деди: «Биз менен араб элинин ортосундагы келишпестиктер бул мамлекет менен элдин ортосундагы келишпестиктер эмес, балким Ислам хазараты менен Христиандык хазаратынын ортосундагы келишпестиктер экенин жакшылап түшүнүп алуубуз кажет. Тарыхка көз чаптыра турган болсок, Америка Батыш ааламынын бир бөлүгү экенин т.а. Американын философиясы, акыйдасы жана түзүмү дагы Батыш мамлекеттериники менен бирдей экенин көрөбүз. Бул болсо философиясы жана акыйдасы Ислам динине негизделген Чыгыш өлкөлөрүнө бүтүндөй тескери. Ошондуктан, Америка бул жаатта Исламга каршы турган Батыш ааламы жана жөөт вужуду менен бир сапта турууга аргасыз. Андай кылбаса, Америка өзүнүн тилин, сакофатын, философиясын жана маданий негиздерин жокко чыгарууга мажбур болот».

Адатта, бир элдин өзүнө таандык болгон хазараты анын жашоого болгон көз карашына негизделет. Ал жашоого болгон көз караш

(1) Бернард Льюис – Батыш жана Жакынкы Чыгыш – Набил Субхий араб тилине которгон – 60-бет. Устаз Ахмад Қасастын «Ислам хазаратынын пайда болушу» китебинен алынды.

(2) АКШ мамлекет департаментинин пландаштыруу бөлүмүнүн башчысы, мамлекет катчысынын улуттук коопсуздук боюнча жардамчысы, 1967-жылга чейин мурдагы АКШ президенти Линдон Жонсондун Жакынкы Чыгыш иштери боюнча кеңешчиси (Eugene Rostow).

ижтимаъий баалуулуктардан, билимдерден, ишенимдерден, көркөм өнөрлөрдөн, адеп-ахлактан, салт-санаалардан жана философиядан турат. Башкача айтканда, хазарат бул өзүнөн турмушту тартиптөөчү ташрийъ (мыйзамдар) балкып чыга турган акыйдага негизделет. Бул мыйзамдар жашоо образын белгилейт жана мамлекеттик башкаруунун негизин түзүүчү коомдук кыйматтар (баалуулуктар), өлчөөлөр жана канааттанууларда көрүнөт. Ошондой эле, алар конституция жана мыйзам катары бекитилип, жогоруда айтылган канааттанууларды, өлчөөлөрдү жана кыйматтарды жүзөгө чыгаруу жана коргоо аркылуу мамлекетте колдонулат. Мунун натыйжасында, ал мыйзамдар менен баалуулуктар коомдук үрп-адат жана салт-санааларга айланып, аны менен жашаган элде өзгөчө шахсиятты пайда кылат. Ошондой эле, алардын фикирлерин, кыйматтарын жана турмуш образын бириктирип, аларды бейпилдикке жана бактылуулукка жеткирет. Анткени, биз адамдын жашоо образына жана анын коомдогу мамилелерине карап ага ойгоо-жогорку деп, же болбосо, төмөн деп өкүм беребиз. Башкача айтканда, адамдын жеке жана коомдук турмушун тартиптөөчү мыйзамдар жашоого болгон көз караштан келип чыгат. Демек, хазарат бул адамдын жашоо образын белгилеп берет т.а. хазарат адамга ак менен караны, хак менен баатылды айырмалап берүү аркылуу турмуштагы чоң-кичине көйгөйлөрдүн баарын чечип берүүчү пикирий жетекчилик болот.

Ошондуктан, биз жашоого болгон эң туура көз карашка ээ болушубуз зарыл. Ошондой эле, андан балкып чыгуучу – жеке турмушту, коомдук турмушту жана мамлекетти тартиптей турган – эң туура түзүмдү табышыбыз керек. Эгерде эч кандай өлчөөлөрү, түшүнүктөрү жана канааттануулары жок болгон маанисиз турмушка ыраазы болсок, же болбосо, бири бирине төп келбеген өлчөөлөр жана канааттануулар менен жашай турган болсок, анда биз жакшылык деп эсептеген нерсе бир күн жакшылык болсо, эртеси кайра жамандык болуп кала берет. Биз өнүгүү үчүн мындай жашоо образын тандоого ыраазы болбошубуз керек!

Ислам хазаратынын негиздери жана өзгөчөлүктөрү – бул муъжиза! Мусулмандар кантип аны башка хазаратка алмаштырышы мүмкүн?!

Ислам хазаратынын негиздерине жана аны башка хазараттардан айырмалап турган өзгөчөлүктөрүнө көңүл бура турган болсок, биз анын адам, аалам жана тирүүлүк тууралуу жаркын түшүнүккө ээ экендигин табабыз. Бул жаркын түшүнүк аалам менен тирүүлүктү, алардын адам менен болгон байланышын жана адамдын алар менен болгон байланышын туура чечмелөөчү жалпы, өркүндөтүлгөн,

бирдиктүү жана динийакыйда манхажы алкагында көөдөлөнөт. Ошондой эле, ал жаркын түшүнүк адамдын дүйнө турмушунан мурунку жана дүйнө турмушунан кийинки барлыкка болгон байланышына негизделген абалда, ага турмуштагы ордун жана жоопкерчилигин ачыктап берет.

Ислам мына ушул акыйда манхажын өзүнүн жалпылык табиятына ылайык эгемендүү калыпка салды. Ал болсо, өз кезегинде зээндерде орношуп калуучу курулогика сыяктуу адамдын фикирине гана кайрылып, калган бөлүгүн таштап койбостон, адамдын бүтүндөй барлыгына жана андагы тирүүлүк кубатынада көңүл бурган. Ошондуктан, ал катып калган, куру философия эмес, балким, адамдардын турмушун өзгөртүүчү жандуу акыйдадыр. Бул акыйданын турмуш тууралуу түшүнүктөрү адамды жандандырып, анын жүрөгүнө тынчтык менен бейпилдикти орнотот. Ошондой эле, ал адамдарды дааватты көтөрүп чыгууга жана жаюуга үндөп, аларга чыныгы акыйкатка жетүү ишенимин берет!

Ислам шарияты абдан кең болуп, адам баласынын бардык көйгөйлөрүнө чечим бере алат. Ислам көйгөйлөрдү чечүүдө аларды Зайддын же Убайддын көйгөйү деп эмес, балким, адам баласынын көйгөйү деген көз караш менен чечип берди. Ошондой эле, шарият көйгөйлөрдү чечүүдө ал чечимдин иш-аракеттерге болгон байланышына да көңүл буруп, ар бир окуяга жараша өкүмдөрдү түшүрдү. Ислам Шарияты бүгүнкү күнгө чейин белгилүү болгон мыйзамдын бардык бутактарын өз ичине алган абалда, жарандардын укук жана милдеттерин, ошондой эле, коомдун кызыкчылыктарын тартиптөөдө түрдүү мыйзамдык багыттарга бай. Ал мыйзамдар адамдын үйлөнүү жана мурас сыяктуу үй-бүлөлүк маселелеринен баштап, башка элдер жана мамлекеттер менен болгон мамилелер сыяктуу эл аралык мыйзам маселелерине чейин өз ичине камтыйт. Ислам шарияты булардын баарын эң адилеттүү, туура, толук, камкор жана эң күчтүү идеологиялык конституция негизинде тартиптеген.¹

Ислам шарияты бир катар жогорку кыйматтарды, үлгүлүү адеп-ахлактарды жана шарият максаттарын (макосид ут-ташрийъия) белгилеп берип, мыйзам чыгаруу жана аларды ишке ашырууда бул нерселерге көңүл бурган. Андыктан, Ислам орнотулган мыйзам жана эрежелер менен алардын максаттарынын ортосун айкалыштырып турат. Мунун натыйжасында, коомдо бирдиктүү, толук жана эффективдүү түзүм орнотулат. Ал түзүм колдонулган учурда адамдарды өз ара тыгыз байланыштырып, жеке адамды да, коомду да

⁽¹⁾ Доктор Мустафа Зарка – Исламий мыйзамчылык касиеттери.

кыйматтар менен адеп-ахлакты сактоого жана такыбаалыкка кылдат мамиле кылууга буйруйт. Бул нерсе адамдарды бейпилдик жана бактылуулукка алып барат. Бирок мыйзамды өз акылдары менен түзүп алган кимселер, бул акыйкаттар тууралуу билишпейт жана ал тууралуу ойлонуп да көрүшкөн эмес!

Ислам бул шарыйй түзүмдү жана акыйданы коомдук үрф-адат катары калыптандырууга чакырат. Ошондой эле, шарият орноткон кыйматтарга, адеп-ахлакка, өлчөөлөргө жана түшүнүктөргө каршы чыгууну кылмыш деп баалап, кылмыштын оордугуна жараша жазаларды белгилеген. Шарият жарандарга бир катар коомдук жоопкерчиликтерди жүктөгөн. Мисалы: насихат кылуу, амру маъруф жана нахий мункар кылуу (жакшылыкка чакырып, жамандыктан кайтаруу), мухасаба кылуу жана жакшы жакка өзгөртүү. Жана дагы, шарият жарандарды мункар (кайтарылган) иштерди жасоочулар менен чогуу отуруудан кайтарып, мункар иштерди токтотуу үчүн кылыч көтөрүп, күч колдонууга жана мамлекеттик милдет болгон жазаларды колдонууга чейин буйруйт. Бул жана башка чектөөлөрдүн баары акыйдадан келип чыгуучу жана шарият мыйзамдарына негиз болуучу кыйматтарды, өлчөөлөрдү, ошондой эле, канааттанууларды коргоо үчүн орнотулган. Бул шарият өкүмдөрү өзгөчө жашоо образын калыптандырып, адамдарды оңдоочу жана бактылуулукка жеткирүүчү бүтүн бир түзүм болуп, анын тескериси тыйылышы зарыл болгон мункар болуп саналат.

Казы доктор Зайн ал-Абидин айтат: «Ислам шарияты адамдар түзгөн башка түзүмдөргө караганда инсаний жана ахлакий кыйматтарды эң жогорку деңгээлде сактайт. Анткени, Исламда адеп-ахлак мыйзам алкагынан тышкарыда калтырылбайт. Бул болсо Ислам шариятынын улуу өзгөчөлүктөрүнүн бири гана. Исламда адеп-ахлакка зыян жеткирүүчү иштердин баары кылмыш деп бааланып, ага жаза белгилеген. Бул орунда, шарият (азыркы светтик мыйзамдар сыяктуу) ахлакты бузуучу ишти жасаган адамдын өз ыктыяры менен кылганына же ал иштин артынан башкаларга зыян жеткен-жетпегенине карап отурбайт. Анткени, ахлакий кыйматты коргоо кылмышкердин жеке эркиндигин коргоодон көрө жогору турат. Ахлакий кыйматты коргоо жеке эмес, жалпы кызыкчылык болуп, ал коомдук жалпы мыйзамдарга тиешелүү иш. Ошондуктан мындай иште, бузукулук ишти кылган эки тараптын ыраазылыгы алардын күнөөсүн актабайт жана Аллахтын харам кылган ишин халал кылып койбойт. Ушуга ылайык, шарият арак ичүүнү, динден кайтууну, бузукулук кылууну, зына кылууну жана гомосексуализмди кылмыш деп эсептеп, бул иштерди жасаган кишилердин өз ара макулдугуна карабастан, аларды жазага тартат.

Аларды кечирүүгө өкүмдардын да акысы жок. Анткени, мындай иштерде жумшактык кылуу коомдо бузукулуктун жайылуусуна жана адеп-ахлактын жоголуусуна алып келип, мамлекеттин жана түзүмдүн туруктуулугуна кооп туудурат».¹

Ислам шариятынын эң маанилүү өзгөчөлүгү – анын Ислам акыйдасынан балкып чыккандыгы.² Шарият Ислам акыйдасынан келип чыккандыктан, ал эч кандай карама-каршылыкка, келишпестиктерге, кемчиликтерге жана алсыздыктарга ээ болбогон, күчтүү түзүм. Ислам шариятынын өзүнө жараша саясатка, жарандарга кам көрүүгө, адилеттүүлүк менен коопсуздукту орнотууга, жарандардын укугун коргоого, келишпестиктерди жоюуга, ден-соолукка кам көрүүгө, билим берүүгө, дааватты жайылтууга жана мамлекеттин негизи болгон идеологияны жаюуга тиешелүү мыйзамдары бар. Ошондой эле, социалдык жана экономикалык философияга ээ. Шарияттын бул негиздеринин жана эрежелеринин баары, адамдардын негизги муктаждыктарын кандырып берүүчү күчтүү коомду түзөт. Ал коомдо эркек жана аялдын укуктары, жеке адамдын, жамааттын жана коомдордун укуктары корголот. Ошондой эле, жеке адамдын укугу коом алдында тебеленбейт жана коомдун кызыкчылыгы жеке адам же партия, же бир тайпа адамдар үчүн сарпталбайт. Эркек менен аялдын ар бирине өзүнө жараша милдеттерди жүктөйт жана алар өз ара шериктештик менен бири-бирин толуктап турушат. Ал коомдо жалпы жарандардын турмушу өз ара күрөшүүгө эмес, кызматташууга негизделет. Ошондой эле, адамдар «мусулман адам өзүнө каалаган жакшылыкты башка бир туугандарына да каалайт» деген принцип менен, бири-бирин толуктап туруучу бир бүтүн дене сыяктуу турмуш кечиришет. Исламий коомдо байлар менен кедейлер кээбир капиталисттик коомдордогудай өз ара көрө албастык, жек көрүү жана душмандык менен эмес, тескерисинче, өз ара кызматташуу жана бири-бирин толуктоо менен бейпилдикте жашашат. Жана ошондой эле, бири-бирин толуктап туруучу көптөгөн кесиптер, ишмердүүлүктөр жана таланттарга интеграция жасалат. Жеке адам өзүнө керектүү нерселердин баарын иштеп чыгара албайт, ал эми, Исламда жамаат аркылуу дүйнө жана акырет кызыкчылыктарын кандырууга керектүү нерселердин баарына жетишүү мүмкүн болот. Эл мамлекет тарабынан берилүүчү мүмкүнчүлүктөр менен кызматтардан кеңири пайдаланат жана кен байлыктар дагы элге бөлүнүп берилет.

⁽¹⁾ Исламдагы «кылмыш жана жаза» саясатынын өзгөчөлүгү – Доктор Мухаммад Вафик Зайнул Абидин, Ал-Баян журналы 288-сан.

⁽²⁾ Исламий элестетүүнүн негиз жана касиеттери – шейит Сайид Кутб рахимахуллах.

Мындай интеграциядан улам, Ислам түзүмү адам табиятына туура келген, анын адамдык факторлорун эске алган, адамдын гарыйзаларына жана тирүүлүккубатына дал келген абалда турмушка колдонулат. Адамдын тирүүлүк кубатынан келип чыгуучу негизги муктаждыктарын кандырып берет. Анын жардамында, адам баласы жаныбарлардан айырмаланган абалда өзүнүн гарыйзаларын жана организм муктаждыктарын туура кандыра алат. Ошондой эле, ал адамдын руханий сезимдерине тескери келбеген абалда адамдын коомдогу материалдык вакыйлыгына дал келе турган, нафс каалоолоруна жана өткүнчү ырахаттарга негизделбеген түзүм болот. Тилекке каршы, бүгүнкү күндө ааламда жетекчилик кылып турган түзүмдөр жалаң гана нафс каалоосуна жана өткүнчү ырахаттарга негизделген.

Бул Роббаний мыйзамдар адамдын адамдыгына жана анын акылына өзгөчө кам көрөт. Ошондой эле, адамдын материалдык чөйрөдө жашарын жана аны түрдүү кемчиликтер менен көйгөйлөр курчап турарын эске алат. Ислам түзүмүнүн муъжизалыгы, ал адам баласынын түрдүү көйгөйлөрүнө чечим бере алуусунда. Шарият бул көйгөйлөрдүн себептерине жана натыйжаларына терең назар салып, адам баласынын нафсин, каалоолорун, анын башарий турмушун жана муктаждыктарынын түрдүүлүгүн эске алган абалда, анын көйгөйлөрүн толук түрдө чечип берет. Мунун натыйжасында, Исламий түзүм туура коомду жана аны тууралап туруучу адамдарды тарбиялап, адамдардын кызыкчылыктарын туура кандыра алат, ошондой эле, жамандыкты жоюп, жакшылыкты орнотот жана зулумду жоготуп, адилетүүлүктү орнотот!

Ислам түзүмүнүн дагы бир муъжизалыгы – анын диний жана ахлакий кыйматтарды бири-бирине тыгыз байлаганында. Шарият бул диний жана ахлакий кыйматтардын бузулуп кетүүсүнө жол койбостон, аларды жүзөгө чыгарууга, ошондой эле, аларды коргоого кызмат кылат. Ислам түзүмү ушул нерсеси менен диний жана ахлакий кыйматтарды бузуп, кыйратуучу башка түзүмдөрдөн айырмаланып турат. Ислам бул кыйматтарды акыйдага негизделген өлчөө кылып койду. Ошондуктан, адам баласы аталган кыйматтарды сактоону жана жүзөгө чыгарууну Аллахтан коркуу, Аны жакшы көрүү жана Анын ыраазычылыгына жетүү арзуусу менен аткарат. Мунун натыйжасында, адамды мыйзамга баш ийдирүү үчүн күч колдонуу зарылдыгы жоголот да, адам баласы жашыруун жана ашкере абалында Аллахка моюн сунуп, анын мыйзамдарына баш ийип жашай баштайт. Ошондой эле, адам баласы мыйзам алдындагы жоопкерчилигинен качуу үчүн акча төлөө же дагы башка иштерди жасоонун пайдасыз экенин түшүнөт.

Анткени, ал Аллахтын көрүп турарын жана дүйнө-акыретте баарибир жазасын аларын мыкты билет.

Адамдардын турмушундагы канааттанууларга жана коомдогу мамилелерге негиз болуучу – Ислам хазараты белгилеп берген – бул кыйматтар турмуш майданында болуп көрбөгөндөй ийгиликке жетишти. Ислам үммөтү бул кыйматтарды сактоо аркылуу жана аларга тескери келип, аларды бузуучу нерселерге тыюу салуу аркылуу ойгонууга, өнүгүүгө жана башка үммөттөрдөн озуп кетүүгө жетишти. Ошондой эле, бул кыйматтарды түшүнүүдө жана аларды коргоодо кемчиликтерге жол коюлган учурдан тартып, Ислам үммөтү кулоого жана бөлүнүп-жарылууларга кабылды. Исламий түзүмдүн кулоосу менен, үммөт душмандары үчүн жеңил олжого айланып, колонизаторлук жана көз карандылыктын чеңгелинде калып кетти.

Ошентсе да, Ислам акыйдасынын күчтүүлүгү жана Шарияттын кылдаттыгы себептүү Ислам үммөтү жана Ислам хазараты түрдүү силкинүүлөрдү, кулоолорду, кресттүүлөр жүрүшүн жана монголдор кыргынын баштан өткөрсө да, жоголбостон жашап келе жатат. Ошондой эле, бул роббаний түзүмдүн кемчиликтүү адамдар тарабынан жакшы жана жаман татбик кылынуусуна, кыйынчылык жана жеңилдиктерге карабастан, мусулмандар кырылган сайын күчөгөн, өчкөн сайын түтөгөн үммөт болуп, кылымдарды карытып келе жатат.

Бул үммөт өркүндөп, тарыхтагы ордуна кайрадан кайтышы үчүн, мына ошол хазараттыбекем кармануусу зарыл. Ал үчүн, үммөт харазатка байланыштуу түшүнүктөрүн кайрадан кылдаттык менен оңдоосу жана жогоруда айтылган кыйматтар менен алардын ойгонуу үчүн зарыл экендигин мыкты деңгээлде түшүнүүсү зарыл. Ошондой эле, бул кыйматтарды «оор замандарда» калыптанып калган ката түшүнүктөрдөн тазалоо, андагы ар бир фикирди вахийге (Куран жана суннөткө) байлоо жана башка хазараттардын кыйматтарынан таңууланган түшүнүктөрдү андан чыгарып салуу зарыл. Ислам үммөтү мына ушул иштерди канчалык мыкты деңгээлде аткара алса, ал ошончолук ойгонуу жана өнүгүү жолуна түшө баштайт!

Исламий үммөттүн хазаратынын алсырашы

Учурда, Ислам үммөтү катылгандын баары үчүн жеңил олжо болуп тургандыктан, анын хазараты алсырап турат. Үммөттүн карманган акыйдасы анын жашоо образына дал келбей турат. Ошондой эле, үммөттүн коомдук турмушундагы орнотулган кыйматтар менен алардын өздөрү терең түшүнгөн жана кабыл алган кыйматтардын арасы өтө алыс экенин көрүп турабыз. Тагыраак айтканда, коомдогу кыйматтар Ислам акыйдасынан келип чыгуучу мусулмандар карманган – көз караш жана канааттануулардан турган – фикрий мазмундан

такыр эле алыс. Ошондуктан, Ислам үммөтү карама-каршылык жана гарибтикте турмуш кечирип жатат.

Андан да аянычтуусу, бөтөн хазарат ээлери мусулмандарды алардын акыйдасына жана динине бүтүндөй тескери келген түзүм менен башкарышууда. Мусулмандар болсо, рухий азапта, кыйынчылыкта, куугунтукта, алсыздыкта, кыйроодо, бөлүнүүдө жана төмөндүктө күн кечирип жатышат!

Исламга каршы багытталган дүйнөлүк кампания ушунчалык коркунучтуу деңгээлде алып барылды дейсиң, жада калса, ХХ кылымдын орто ченинен баштап аягына чейинки аралыкта, Ислам үммөтүнүн көпчүлүк бөлүгү капитализм, либерализм, илманийлик (светтик) жана социализм түшүнүктөрү менен Исламий кыйматтар жана көз караштар аралаш болгон акыйданы кармана башташты. Ошондой эле, мусулмандар ыйман келтирген Роббаний мыйзамдарга тескери келген Батыш мыйзамдарын көчүрүп алышты. Мындай аракеттер мусулмандарды бактысыздыкка, туңгуюкка жана кыйроого алып келери турган кеп. Мындан тышкары, Ислам үммөтү өздөрүнүн хазаратына кайтып, аны сырттан жабышкан жат түшүнүктөрдөн тазалап, өздүгүнө кайтышмайынча эч качан ойгонууга жана өнүгүүгө жете алышпайт!

Өз хазаратынан ажыраган үммөт эч качан башка үммөттөр арасында өз ордун таба албайт. Ал эч качан башка үммөттөр тарабынан сый-урматка татыбайт. Тескерисинче, ал үммөт алсыраган абалда колонизаторлорго, баскынчыларга жана талап-тоноочуларга жем болуп кала берет. Мусулмандарулуу аскер башчы Тарик ибн Зайд айткандай:

أضيع من الأيتام على مأدبة اللئام

«Сараңдын дасторконунда отурган жетимден да аянычтуу» абалда кала берет. Анткени, бул үммөттү кафир Батыштын кызыкчылыгына жараша башкаруучу малай рувайбизалар башкарып жатышат. Алар өз элин арзыбас чириген мансаптары үчүн саткан саткындар! □

**ЭМИРАТТАР, САУД АРАВИЯСЫ ЖАНА МИСИР КОЛДООСУ
АСТЫНДАГЫ ЖАҢЫ ДИН (3)
ДИНДИ БУРМАЛОДОГУ МИСИРДИН ОРДУ**

Хамид Абдулазиз

2015-жылдын январь айында Мисир президенти Абдулфаттах ас-Сиси алгачкы жолу диний хытабды (дискурсту) жаңыртуу чакырыгын жасады. Сиси өз сөзүндө ал-Азхардын аалымдарына кайрылып: «Аллахка касам, мен кыямат күнү силердин жакаңарга асылам. Мен бүгүн Аллахтын алдындагы жоопкерчилигимден кутулуп жатам. Бүтүн дүйнөгө каршы келе турган дин болушу мүмкүн эмеско?!», - деп, билдирди. Сисинин чакырыгына жооп катары ал-Азхар жетекчилери жаңы окуу программаларын иштеп чыгууга шашыла башташты. Бул иштер тууралуу ал-Азхардын расмий өкүлү Аббас Шуман төмөндөгүчө билдирди: «Чындыгында ал-Азхар шейхтери ал-Азхардын ортолук (васатий) манхажына тескери келген фикирлердин жана көз караштардын о.э. алар себептүүмөт баштан кечирип жаткан өткөөл доордун кооп-коркунучун түшүнүштү. Ошондуктан, ал-Азхардын окуу программасын реформалоо жана өз маанисинен башкача түшүнүлүүсү мүмкүн болгон тексттерди окуу программасынан өчүрүп таштоо иштери жолго коюлду». Шуман өз сөзүн улай: «Ал-Азхар өзүнүн ортолук сыпатына ылайык, экстремисттик фикирлерге каршы туруу жана заманга жараша иш алып баруу үчүн ар 3 жылда окуу программасына өзгөртүүлөрдү киргизип турат», - деп, кошумчалады. Ошондой эле, Шуман туура эмес түшүнүлүүсү мүмкүн болгон хадистердин да окуу программасынан өчүрүлүүсү тууралуу айтты. Мисалы:

﴿أَمْرٌ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾

«Бүткүл адам заты Аллахтан башка кудай жоктугуна күбөлүк беришкенге чейин, мен аларга каршы согуш кылууга буйрулдум» деген хадис сыяктуу. Мындай хадистер көбүнчө туура эмес тафсирленип калат. Ошондуктан, ушул сыяктуу мааниси туура эмес түшүнүлүп калуучу кабарлардын баары окуу программасынан алып салынат. Ушуга ылайык, «жер бетинде бузукулукту жайылтуу» темасы «терроризм» менен, «баагийлик» темасы болсо «азыркы президенттерге каршы чыгуу» темасы менен алмаштырылды.

Ошондой эле, ал-Азхар Ишеним Комитети (мектеп жашындагы балдарга) диний билим берүү боюнча окуу программаларын кайра көрүп чыгып, алардын ичинен кээ бир сүйлөмдөрдү алып салуу чечимин кабыл алды. Мисалы: «Бүгүнкү күндө (исраилдин) (Фалестин мусулмандарына каршы) кылып жаткан иштери терроризм жана экстремизмдин туу чокусу болуп саналат. Адамдарды өз жерлеринен

кууп чыгуу, алардын үйлөрүн бузуп-талкалоо жана аларга күч менен кол салууну дагы кантип атоого болот?» деген сүйлөмдү алып салышты жана өздөрүнүн мындай аракетин актоо үчүн: «Ортоңку класстагы окуучулардын деңгээлине туура келбей калат. Анткени бул сүйлөмдөр али назик болгон жаш өспүрүмдөрдүн аң сезимине терс таасирин тийгизет» деген шылтоону айтышты.

Андан тышкары, өлкө боюнча бирдиктүү хутба айтууга мажбурлоо, заалымдарга каршы дуба кылууну кылмыш саноо, оозеки талактын түшпөстүгү тууралуу фатва берүү, жуманын окулуусун саналуу гана мечиттерге чектеп коюу, таравих намаздарына атайын имамдарды дайындоо, өлкө боюнча иътикафты 1000 эле мечитке чектеп коюу жана бул чечимдерге каршы чыккандарды жазага тартуу иш чаралары жүргүзүлүүдө.

Динди илманийлештирүүгө болгон чакырыктар:

Учурда, ал-Азхар Исламий фикирлерди өзгөртүү үчүн жана – бийликке жетүү аркылуу Халифалык мамлекетин тикелөөгө чакыруучу – Исламий кыймылдарга каршы күрөшүү үчүн болгон күчүн жумшап жатат. Анын ордуна, ал-Азхардын манхажына ылайык, Исламий жана диний билимдерди жайылтууга гана чектелип, саясаттан алыс болууга чакырып жатат. Бул иштер, шек-күмөнсүз, мамлекеттин илманийлигине ылайык динди да илманийлештирүүгө болгон чакырыктар болуп саналат.

Биз экс-муфтий Али Жуманын куралдуу күчтөргө кайрылып, (Сисиге каршы) нааразылык билдирип чыккан демонстранттарды өлтүрүүгө фатва бергенин жана аскерлерге: «Алардын динди айтып жатышканынан коркпогула, акыйкатта дин силер менен, Аллах силер менен, Аллахтын элчиси силер менен, момундар силер менен жана жалпы эл силер менен», - деп айткандарын дагы деле унута элекпиз. Дагы, «Рибанын арам болушунун иллети алтын менен күмүштө болгон, а биз болсо, кагаз акчалар менен мамиле кылып жатабыз» деген шылтоо менен банктардагы кредиттерге жана депозиттерге уруксат бергени да эсибизде. Ошондой эле, Саъдуддин ал-Хилалийдин: «Аллах Таала Муса менен Харунду жибергендей эле, дагы эки кишини жиберди. Мурун эки кишини жибергендей эле, азыр дагы эки кишини жиберди. Алардын Аллахтан жиберилген элчилер экенин Мисирликтердин эч кимиси ойлогон эмес болчу. (وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ) رَبِّكَ إِلَّا هُوَ» «Роббиндин аскерлерин Өзүнөн башка эч ким билбейт...» Сиси жана Мухаммад Ибрахим чыкты», - деп, эки жүздүүлүк менен айткан сөздөрүн дагы унута элекпиз.

Халифалыкты «эски жана доору өтүп кеткен түшүнүк» деп жайылтуу:

Миладий 2020-жылы январь айынын 27-28инде жана хижрий 1441-жылы жумада ал-ахиро айынын 2-3үндө ал-Азхардын «Исламий фикирди жаңыртуу» аттуу конференциясы болуп өткөн. Al-Masry Al-Youm маалымат агенттиги тараткан кабарга ылайык, аталган конференцияда ал-Азхар шейхтери тарабынан төмөндөгү: «Демократиялык бир туугандык, теңдик жана кеңеш баалуулуктарына тескери келүүчү, фитналарга жана мамлекеттерди бөлүп-жарууга алып келүүчү Халифалыктын жалган лозунгдарын жоготуу» токтому кабыл алынган. Бул токтомдун максаты: «Тарыхый Халифалык түшүнүгүн четке сүрүү менен Исламий фикирди мамлекет табиятынын принциптерине чектөө. Ошондой эле, аны демократиялык баалуулуктар болгон адилеттүүлүк, эркиндик жана теңдикти камсыздоочу конституциялык жарандык башкаруунун негиздерине чектеп коюу».

Конференциянын жүрүшүндө «(Аллахтын) өкүмдарлыгы» маселеси да каралып, ал-Азхар шейхтери өздөрүнүн узакка созулган баяндары менен аны өз маанисинен алыстатууга аракет кылышты. Алар өздөрүнүн бул аракетин «Исламий жамааттарга каршы күрөшүү» даабаасы менен ишке ашырышты. Анткени, Исламий жамааттардын айтымында: «өкүмдарлык Аллахка гана таандык б.а. жалгыз Аллах гана мыйзам чыгаруу укугуна ээ. Ошондой эле, мамлекеттин конституциясы жана мыйзамдары Куран менен Сүннөттөн истинбат кылып алынышы шарт. Бул ишти болсо ижтихаддын толук шарттары табылган мужтахид аалымдар гана кыла алышат». Конференцияда ал-Азхар шейхтери мына ушул «өкүмдарлык Аллахка гана таандык» деген сөздү «өкүмдарлыкты адамдарга тапшыруу мүмкүн эмес экен» деген маанидетүшүндүрүүгө аракет кылышты да: «Исламий мамлекет бул адамдар эмес периштелер башкара турган Илахий мамлекет болуп калмак беле?» деген тухматтарын айтышты. Чынында, Исламий мамлекет бул адамдар башкара турган башарий мамлекет. Болгону, аны башкаруучу өкүмдарлар Аллах түшүргөн мыйзамдар менен өкүм кылышат. Демек, Аллах түшүргөн мыйзамдар болот жана аны менен өкүм жүргүзүүчү адамдар болот. Бул орунда биз ал-Азхар шейхинен сурайт элек, сиз өз сөзүңүздө айткандай: «Шарияттын эрежелерине ылайык орнотулган башарий (инсаний) өкүмдарлык Аллахтын өкүмдарлыгына тескери келбей, балким, ал Аллахтын өкүмдарлыгынын бир бөлүгү» болсо, кайда ошол сиз мактап жана коргоп жаткан, шарияттын эрежелерине ылайык иштелип чыккан өкүмдарлык? Аллахтын өкүмдарлыгын бир бөлүгү боло турган башкаруу кайда?

Конференциянын баянатында айтылган дагы бир сөздө: «Халифалык бул Расулунна ﷺдин сахабалары тандап алган жана алардын дооруна ылайык келген башкаруу түзүмү болгон. Ал түзүм ошол кездеги дин жана дүйнө иштерине туура келген. Куранда да, Сүннөттө да атайын белгилүү бир башкаруу түзүмүн тандоо тууралуу буйрук келген эмес. Балким, шарият адамдар ортосундагы адилеттүүлүк, теңдик жана эркиндикти камсыздай турган, жарандардын динине жана улутуна карабастан, алардын укугун бирдей коргой турган, ошондой эле, диндин сабит болгон негиздерине каршы келбей турган ар кандай башкаруу түзүмүн кабыл кылууга уруксат берет», - деп айтылды. Бул болсо Аллахтын динине карата ачык жалган жалаа!

Мисир маалымат каражаттарынын ролу:

Бул жаатта Эмираттар менен Сауд Аравиясы Мисирден бир топ артта калат. Анткени, Мисир маалымат каражаттары бийликтин кызыкчылыктарын орундатуу жана коомдо бузукулукту жайылтуу үчүн түрдүү кинофильмдерди жана сериалдарды иштеп чыгууда көп жылдык тажрыйбага ээ. Ошондой эле, Исламий кыймылдарды жана кээбир диндар адамдарды каралоо үчүн дагы кинолорду иштеп чыгууда бир топ алдыга кеткен. Мисалы, актёр Адил Имам катышкан «Террорчу» (ал-Ирхабий) жана «Террор жана Кабаб» (ал-Ирхабий уал-Кебаб) фильмдери. Жана дагы, 2020-жылы Мисирдеги көз карандысыз тараптар чыгарган «Тандоо» (ал-Ихтияр) сериалы дабул тизмени толуктап турат. «Тандоо» сериалы атактуу аалым Ибн Таймияны элдерди кырууга фатва берген террорчу катары көрсөтүүнү максат кылат. Мындан тышкары, Мисир гезиттери жана телеканалдары Имам Бухарий менен Салахуддин ал-Аюбийлерге чабуул жасоого да батынышты. Мисирлик жазуучу Юсуф Зайдан өзүнүн телеберүүсүндө аскербашчы Салахуддин ал-Аюбий тууралуу: «Ал тарыхтагы эң төмөн инсан», - деп айтты. Андан мурун: «Чынында Куранда айтылган Акса мечити Меккеге жакын жерде жайгашкан. Ал Куддустагы мечит эмес», - деген сөзүн айткан. Ошондой эле, журналист Ислам Бахири өз телеберүүлөрүндө бир канча айлар бою Имам Бухарийди каралады. Анан камакка алынымыш болуп, бирок, кыска убакытта президенттин ырайымы менен бошотулду. Сиси андай кишинин камакта отуруусуна чыдай албады окшойт. Мисир өкмөтү ондогон жылдардан бери Америкалык RAND уюмунун көрсөтмөлөрүнө ылайык «Муътадил Исламий тармактарды түзүү» саясатын ишке ашырууга аракет кылып келет. Ислам Бахири Мисир режиминин ушул саясатынын активдүү кызматчыларынын бири. Ошондой эле, RAND уюмунун көрсөтмөлөрүнө ылайык, «заманбап» болуусу үчүн

«Исламчыларды эмес Исламды тартиптөө» долбоору ишке түшүрүлгөн. Мунун алкагында, Исламдын сабит болгон негиздерине кол салынды жана Исламдын атактуу аалымдарына чабуул жасалды. Мына ушинтип, Мисир режими өзүнүн малайларын Исламга, анын символдоруна жана Исламий кыймылдарга каршы түрдүү маалымат каражаттарынын жардамында чабуул жасоого буйруп жатат.

Алар айтып жаткан «диний хытабды жаңыртуунун» максаты эмне?

Бул чабуулдун жалгыз максаты – шарый өкүмдөрдү адамдардын жүрөгүнөн алыстатуу. Муну менен мусулман адам өздүгүнөн жана өз Жаратуучусунан алыстайт. Мамлекеттин кызыкчылыктарына гана туура келген, айлана-чөйрөгө жана саясатчылардын каалоолоруна жараша өзгөрө бере турган кээбир буйрук-кайтарууларга гана чектелип калат. Бара-бара бул чабуул Исламдын усулдарына (негиздерине) чейин жетет. Натыйжада, хижаб кийүү бул нас менен сабит болгон шарий өкүм эмес, жөн гана фазилетүү иш болуп, аны аткарбаган адам жемеленбей калат. Ошондой эле, намаз жеке каалоого ташталган ибадат болуп, Куран террорго каршы колдонулуучу китепке айланат. Бардык эски тафсир китептер жоюлуп, заманга жараша Курандын жаңы тафсирлери жазылат. Ансызда, ММКлардын нааразылык митингинде бир канча Исламий китептер өрттөлдү. Мына ушинтип, Исламдын баалуулугун мусулмандардын жүрөктөрүнөн биротоло өчүргөнгө аракет кылынат.

Бул тууралуу шейх Фахд ал-Ажлан мындай деген: «Эгерде шарияттын буйрук жана кайтаруулары милдеттендирилбесе, бул жолдун акыры илманийликтин дарбазасына такалат. Сен аны канчалык жамандасаң дагы, каргасаң дагы пайдасыз. Анткени, илманийлик бул динди мамлекеттен ажыратуу дегени. Тагыраак айтканда, шарияттын өкүмдөрүн адамдардын турмушуна таасир өткөзүүчү жалпы түзүмдөн алыстатуу дегени. Шарияттын өкүмдөрү жеке адамдын каалоосуна ташталып, ага моюн сунгандар мактала турган жана андан баш тарткандар эч кандай жазага тартылбай турган болсо, ошондой эле, шарият өкүмдөрүнүн бийликке жана мыйзамдарга эч кандай тиешеси жок боло турган болсо, демек, илманийликтин чордонунда калган болобуз».

Арткы планда жашырылган Батыштын ролу:

1 – Суфийликти колдоо:

Суфийликти колдоо, өзгөчө ал-Халлаж жана Ибн Арабий сыяктуу кишилерди үлгү кылып көрсөтүү иштери Батыш уюмдарынын б.а. америкалык уюмдардын көрсөтмөлөрүнө ылайык жүргүзүлүп жатат. Америкалык бейөкмөт Nixon Center (улуттук кызыкчылыктар борбору)

уюму өткөргөн «Суфийлик жана анын АКШ саясатындагы ойногон ролу» аттуу конференциясы, АКШ Коргоо министрлиги тарабынан түзүлгөн RAND уюмунун «Муътадил Исламий тармактарды түзүү» долбоору жана ошол эле уюмдун «Жарандык демократиялык Ислам» программасы бул нерселердин ачык мисалы боло алат. Бул долбоорлорго кошумча, суфийлик менен жаплы тил табышуу чекитин орнотуу үчүн бир канча практикалык иш чаралар да уюштурууда.

АКШ Ак үйүнө жакын болгон Бернард Льюис жана Даниэль Пайпс диний жана саясий майданды динди турмуштан ажыратуу принцибине ылайык тартиптөө үчүн суфийликтин тарикаттары менен кызматташууга чакырышты. Бул сунуштар айтылган учурдан тартып, АКШ аларды ишке ашырууга киришти. Суфийлик менен мамилени бекемдөө үчүн бир канча иш чаралар уюштурулду. Бул иште АКШны ээрчигендер арасынан эң алдыңкысы БАЭ болду. БАЭ суфийлик кыймылдар менен уюмдарга кулачын кең жайды. Жада калса, акыркы учурларда Абу Даби суфийликтин эң маанилүү чекттеринин бирине айланды.

Исламий кыймылдардын көпчүлүгү коомду өзгөртүү, түрдүү идеологиялардын саясатына аралашуу жана мамлекетти башкаруу формасы сыяктуу маселелерде бири-биринен айырмалуу көз караштарга ээ болушканы менен, алардын баары үмөттүн көйгөйлөрүнө баш катыруу, саясатка киришүү жана вакыйлыкка аралашып жүрүү сыяктуу маселелерде бирдиктүү пикирге ээ. Бирок суфийлик буга тескери келген жолду карманат. Суфийлик көбүнчө иерархиялык манхажга негизделип, адамдын жеке ибадатын жана адеп-ахлагын оңдоого гана чектелүү менен саясий майданды өлкө башчыларынын колуна тапшырып коёт. Бул нерсе Америка баш болгон бир катар мамлекеттерге абдан ыңгайлуу келип, алар суфийликке ыраазылык көзү менен карап жатышат.

Суфийлик фикирлери башкынчыларга каршы турууга чакырбагандыктан, Америка суфийликти жайылтууга аракет кыла баштады. Суфийликтеги эң көрүнүктүү фикирлер булар: «Инсанды Жаратуучусуна тапшыр» «Аллах каалабаса мындай болмок эмес» «Махдийди күтүү керек» ж.б. Ошондой эле, учурда Мухаммад ибн Зайд ан-Нахайян жар салып жаткан «Диндер биримдиги» идеясын дагы бир кездерде ал-Халлаж менен Ибн Арабийлер айтып кетишкен. Ошондуктан да, БАЭ өкмөтү бул эки кишинин атын улукташып, мусулмандар үчүн зор үлгү кылууга аракеттенип жатышат.

Чындыгында Эмираттар жана Мисир режиминин суфийлик кыймылы менен жакындашуусунун жана аны менен жуурулушуп кетүүгө урунуусунун бир эле максаты бар. Ал максаты, өз мазмунунан

ажыраган Исламды пайда кылуу. Ооба, алардын жалгыз максаты турмуштан ажыратылган, адамдардын иштерин тартиптөөчү жана алардын көйгөйлөрүн чечүүчү башкаруу мыйзамдарынан бүтүндөй алыс болгон, алсыз Исламды түзүү.

2 – Исламофобия:

АКШ Өнүгүү борборунун 2011-жылы берген отчетуна ылайык, Исламофобия бул Исламды жана мусулмандарды жек көрүү, алардан коркуу же аларга каршы чектен ашкан душмандык кылуу. Ал терс стереотиптерге негизделип, мусулмандарга карата бейкалыс пикирге, аларды басмырлоого, маргиналдаштырууга жана четтетүүгө алып келет. Ушул мааниге ылайык, Америка иштери боюнча изилдөөчү Алаа Байюминин ою боюнча, бул Ислам тууралуу билбестиктин айынан келип чыккан жек көрүү гана эмес, мунун артында бүтүндөй Ислам жана мусулмандарды атайын провакациялоо максаты катылып турат.

Магрибтик ойчул жазуучу Хасан Ауриддин пикирине ылайык: «Ислам жана мусулмандарга каршы душмандык сезимдери бир катар Исламий жерлерге Европа колонизаторлугунун жайылуусу учурунда пайда болгон. Мындай сезимдердин пайда болуусунун себеби, алар Исламий сакофатты жомокторго гана негизделген сакофат деп элестетишкен.

2001-жылдын 11-сентябрында Америка Кошмо Штаттарында болуп өткөн чабуулдардан улам, Батыштын бир катар муфаккирлеринде «Ислам коркунучу» деген түшүнүк пайда болду. Андан соң аталган термин Францияда да жайыла баштады. Ал мусулмандарга каршы жек көрүүнүн өзгөчө түрү катары калыптанып, Магриб тектүү (марокколук) иммигранттарга каршы душмандык иш-аракеттеринде жана сезимдеринде көрүнө баштады».

Ойчул Хасан Ауриддин бул сөздөрүнөн төмөнкүдөй маани чыгат: «Исламофобия тууралуу 11-сентябрь окуяларынан мурун сөз болгон эмес. Мына ушул окуядан кийин тездик менен Исламга чабуул жасоочу бир канча макалалар жазыла баштады. Алмакалалар Исламды Европа жана Америка үчүн коркунучтуу душман катары сүрөттөй башташты». Мына ушундай макалалардын бирин Италиялык Ориана Валаши гезити жазып чыкты. Аталган гезит өз макаласында Батыштыктарды Исламдан сак болууга чакырып, мусулмандардын иммиграция жана баш кошуу аркылуу бүтүндөй Европаны басып алуусуна чейин эртерээк ойлонуп, чара көрүүгө чакырды.

Бул маанай Европа мусулмандарына терс таасирин тийгизе баштады. 2002-жылы Бельгиянын борбору Брюссельде үрөй учурган окуя катталды. Белгиядагы оңчул экстремисттик топтун мүчөлөрүнүн

бири Брюссельде жашап жаткан магрибтик иммигранттардын батирине кол салып, үй-бүлө мүчөлөрүнүн баарын өлтүргөндөн соң, үйдү өрттөп жиберген. Андан соң оңчул экстремисттер тарабынан «мусулман болгондун баарын жок кылуу» урааны астында коркутуулар жана кол салуулар күчөй баштады. Мындай окуялардын арасынан, жакында жүз берген Жаңы Зеландия окуясы Исламофобия темасын дагы бир ирет козгоп койду. Ошол эле убакытта, аталган окуя – зээндерде орношуп калган – терроризмди Исламга байлоо түшүнүгүн да өзгөрттү. Анткени, ондогон бей күнөө адамдардын өмүрүн алган бул каргашалуу кол салууну христиан дининдеги адам уюштурду.

Бир катар изилдөөчүлөрдүн жана эксперттердин байкоосуна ылайык, Исламофобия бүгүнкү күндө Батыш өлкөлөрүндө жалпы коомдук тенденцияга айланды. Бул тенденция атайын жайылтылып жатат. Анткени, анын артында жашырылган саясий максаттар бар. Бул саясий максаттардын арасынан эң алдыңкысы – мусулмандарды диний көрүнүштөрдөн баш тартууга жана Батыш коомчулугу менен толук түрдө жуурулушуп кетүүгө т.а. «бизге кошул же бизден кет» принцибине мажбурлоо.

Бул эле эмес, жаңыртуу, заманга жараша болуу жана модернизациялоо чакырыктарынын баары мына ушул сыяктуу Исламды Батышка ылайык келе турган жана Батышты ыраазы кыла турган деңгээлде бурмалоого алып барат.

Жыйынтык:

Эмираттар – Сауд Аравиясы – Мисир үчтүгүнүн Аллахтын динин бурмалоого болгон урунуулары жана күнү-түнү тыным билбей иштеп жаткан үмөт душмандарынын аракеттери тууралуу кеңири түшүндүргөнүбүздөн кийин, эки зарыл маселени да айтып өтүшүбүз шарт.

Биринчиси:

Дин душмандарынын мындай аракеттери биринчи жолу болуп жаткан жок, ошондой эле, бул иштер акыркысы дагы болбойт. Ыйман менен куфр ортосундагы күрөш эч качан токтобойт. Бул акыйкатты тастыктоочу аяттар абдан көп. Биз кээ бирлерин гана эскерип өтөбүз. Аллах Таала айтты:

﴿كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَبْنَغُ الْكَاسَ فَيَبْقَىٰ فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ﴾

«Аллах чындык менен бузуктукут сына ушундай (мисал менен) баян кылат. Эми ал көбүк-калдык өз-өзүнөн жок болуп кетет.»

Адамдарга пайдалуу болгон нерсе болсо Жер жүзүндө калат. Аллах мисалдарды мына ушундай баян кылат [13:17]

Дагы бир аятта айтты:

﴿وَيُجِدِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنذِرُوا هُزُوًا﴾

«Кафир адамдар болсо батыл (бузук, далилдер) менен талашып тартышып, анын жардамында чындыкты жеңмекчи болушат жана Менин аяттарымды жана өздөрү эскертилген нерсени (ахирет азабын) мазактап күлүшөт» [18:56]

Кийинки аятта болсо, минтип айтты:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ

﴿أَمْثَلَهُمْ﴾

«Буга себет – кафир болгон кимселердин батыл (жол)го ээчигендери, ыйман келтирген заттардын болсо Роббилери тарабынан болгон хакка ээрчигендери. Аллах инсандарга алардын мисалдарын мына ушундай баян кылып берет» [47:3]

Ушул жана башка аяттар бизге тарыхтын жүрүшүн баяндап беришет. Тагыраак айтканда, хак менен батыл, жакшылык менен жамандык ар дайым күрөшүп келерин баяндайт. Курандын Фуркан (ажыратуучу) деп аталуусунун себеби да ушунда. Куран бизге хак менен батылды, хидаят менен залалатты, ошондой эле, адамдын өкүмдарлыгы менен Аллахтын өкүмдарлыгын асман менен жердей кылып ажыратып берүүчү китеп.

Экинчиси: Батыл канчалык күчтөнбөсүн, дин душмандарынын айла-амалдары канчалык көп болбосун, акыбет жеңиш Аллахтын такыба пенделерине гана болот. Кээбир жерлерде батыл жеңип жаткан болсо дагы, анын жеңиштери убактылуу жана өткүнчү гана. Ал чыныгы ийгилик жана чыныгы жеңиш эмес. Бул акыйкатты Аллах Таала көптөгөн аяттарында кабарлаган. Ал аяттар бизге акыбет жеңиш ар дайым хакты көтөрүп чыгуучулар тарапта болорун жана жеңилүү болсо ар дайым батылдын коргоочулары менен болорун баяндашат. Аллах Таала өз сөзүндө ушундай деди:

﴿فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

«Ошентип, хак орноду, алардын кылган кылмыштары болсо батыл болду» [7:118]

Башка аяттарда болсо мындай деди:

﴿لِيُحِقَّ الْحَقُّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ﴾

«Ал кылмышкер-күнөөлүүлөр жаман көрүшсө да, хакты хак, батылды батыл кылуу үчүн (ушундай калаган)» [8:8]

﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾

«Дагы айткын: Хак келди жана батыл өчүп-жоголду. Анткени, батыл – жоголуучу нерсе» [17:81]

﴿بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ﴾

«Жок, Биз хакты батылдын үстүнө таштайбыз, анан, (хак батылды) жанчып, (батыл) капыстан жок болот, силер (мушириктер)ге болсо (Аллахты батыл) сыпаттаганыңар үчүн азап бар» [21:18]

﴿قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبَدِّلُ الْبَاطِلَ وَمَا يُعِيدُ﴾

«Айткын: «Хак-Куръан келди (жана батыл-динсиздик жок болду). Эми батыл (жаңы динсиздикти) баштай да албайт, (эски динсиздикти) кайтара албайт» [34:49]

﴿وَيَمَحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُجِئُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتٍ هِيَ آيَاتُهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾

«Аллах Өз сөздөрү менен батыл-туура эмес (сөздөр)дү жок кылат жана хакты туура кылат-иш жүзүнө ашырат. Албетте, Ал дилдерди ээлеген (сырлар)ды билүүчү» [42:24]

Бул Куран аяттары бизге хак менен батылдын ортосундагы күрөштүн ар дайым улануусу бул Аллахтын сүннөтү экендигин жана хактын сөзсүз жеңишке жетүүсү дагы Аллахтын сүннөтү экендигин кабарлап жатат. Аллах Таала бул дүйнөдө батылдын адамдарды кул кылуусуна жол бербейт. Ошондой эле, батыл Аллахтын пенделерин өз маскаттарын ишке ашыруу жолунда кызматчы кылып алуусуна дагы Аллах эч качан жол бербейт. Аллах Таала батылга каршы туруучу хак элинен болгон бир кишини чыгарат жана ал киши батылдын бардык айла амалдарын жокко чыгарат. Аллах Тааланын бул сүннөтү тууралуу төмөнкү аятта айтылат:

﴿وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾

«Эгер Аллах адамдардын айрымдарын айрымдары менен кайтарып турбаганда, шексиз, жер жүзү бузулуп кетээр эле. Бирок, Аллах бардык ааламдарга кененчилик, жоомартчылык кылуучу» [2:251]

Тагыраак айтканда, эгер Аллах Таала каапырлардын айла-амалдарына жана зулумуна каршы туруп, аларга каршы жихад кылуучу момундардын тайпасын чыгарбаганда, жер бети жырткычтар байыр алган токой сыяктуу болуп кетер эле.

Чынында, батыл жана анын калкы күчтүү жана көп. Бирок, алар өз ара келишпестик жана бөлүнүп-жарылууда жашап келишет. Алардын жетекчилери кол астындагыларын хак ээлерине каршы күрөшүүгө жана өз жетекчилерине чыдамкайлык, сабырдуулук менен моюн сунууга чакырып жатышат. Ошондой эле, ал жетекчилер бул күрөштүн

артында аларды улуу нерселер күтүп турат деп убада беришүүдө. Акыйкатта болсо, алар мурунку өткөн коомдордун баскан изи менен баратышат. Нух алайхи саламдын коому, Ад коому, Самуд коому, Фиръаун жана башка Аллахка каршы чыккан коомдордун жүргөн жолу менен баратышат. Анткени бул Аллахтын сүннөтү. Хак менен батыл ортосундагы күрөш сүннөтү.

Аллах Таала кылымдар бою бул үмөттү кол салуучулардан, бузгунчулардан, бурмалоочулардан жана бидъатчылардан коргой турган башчыларды чыгарып келген. Жүз жылда бир жолу динди жаңыртуучу, динди өздүгүнө кайтарып, бекемдөөчү адамды чыгарат. Андыктан, Зайд уулдарынын, Ибн Салмандын жана Сисинин пландары эч качан ийгиликке жетпейт. Алардан мурунку өткөн коомдордун айла-амалдары ийгиликсиздикке учурагандай эле, булардын аракеттери да ийгиликсиздикке учурайт. Аллах Таала айтты:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ﴾

«Албетте, кафир болгон кимселер байлыктарын Аллахтын жолунан тосуу үчүн иштетишет. Анан, аны сарпташат го, кийин ошол (байлыктары) өздөрүнө өкүнүч болот, кийин жеңилишет. Кафир болгон кишилер жаханнамга топтолушат»

[8:36] □

**Азербайжан-Армения согушу: «Мусулмандарга каршы
глобалдык согуш»**

Франция гезиттери – ашкере оңчул «Zouaves Paris» тобунун лидери Марк де Каккере-Вальменинармяндарга кошулуп Азербайжанга каршы согушуу үчүн Карабахкабарам – деп айткан билдирүүсүн жарыялады. Гезиттер бул топтун ушул согушту «Мусулмандарга каршы глобалдык согуш» деп атаганынжана Марк де Каккере-Вальменирөзүн фашист деп сыпаттаганын жазып чыгышты.

Гезиттер дагы төмөнкүлөрдү да басып чыгышты. Бул топ нео-нацисттик идеологияны көздөөрүн о.э. ондогон жылдар бою окупацияланган аймакта жикчилдерди жана Армян күчтөрүн колдорун буга чейин да бир нече жолу жарыялаган. Алар: «Карабахта биздин континент жана цивилизация коркунучта», «Мусулмандарга каршы глобалдык согушта, Карабахта канча француз Армения тарабында туруп Азербайжанга каршы согушуп жатканы белгисиз» деп айтышууда. Мунун менен бирге, Марк де Каккере-Вальменир армяндар менен бирге «чет элдик ыктыярчылар бригадасын» түзүүнү каалаганын билдирүүдө. Мунун каршысында, Азербайжан армяндар тарапта түрдүү чет элдиктер, «Курдистан жумушчу партиясынын» мүчөлөрү, армян тектүү ар кайсы өлкөлөрдүн жарандары бар экенин, айрыкча, Ливан жарандары бар экендигин жарыялады.

Бул көрүнүш «эски салт» алкагында болууда. Т.а. көптөгөн ашкере оңчулдар жетимишинчи жылдары христиандар тарабында туруп, Ливандагы согушка катышышкан. О.э. алар Мьянма, Ангола жана башка региондордогу чыр-чатактаргада катышкандыктарыда белгилүү. Жана акыркы Украинадагы жаңжал француз согушкерлерин согушка тартты, бул жаатта «Zouave Paris» уюму мамлекет ичинде жигердүү иш алып барды. «Zouave» сөзү Алжирди басып алган мезгилдеги Франция полкунун аталышынан алынган. Ал кезде полктун курамына жергиликтүү жана чет элдик жалданма аскерлер кирген.

Аль-Ваъй: Исламга каршы согушуу жашыруун да, же ашкере түрдө да болууда. Муну өлкөлөр, жеке жарандар жана хактан алыс болгон, расизм үстөмдүк кылган топтор ишке ашырууда. Тарыхта Халифалык мамлекети армяндардын абалын башкалардан кем эмес жакшырткан, бирок, «жакшылык кылгандын жамандыгынан сактан» деген ушул экен.

(Израилдеги) Америка элчиси: Трмптын шайлоодогу жеңиши алдынкы 100 жылда Жакынкы Чыгышты өзгөртөт

<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p style="text-align: center;">قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذَلُهُ وَلَا يَخُونُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
---	---	---

Англис тилдүү (израилдик) «Jerusalem Post» гезити (израилдеги) Америка элчиси Дэвид Мелех Фридмандын төмөндөгүдөй билдирүүлөрүн жарыя кылды. «Президент Дональд Трамп экинчи мөөнөткө шайланса, анын саясаты алдынкы 100 жылда Жакынкы Чыгышты өзгөртөт», - деди ал. О.э. ал мамилелерди нормалдаштыруу чөйрөсү кеңейтилип, Иранга карата кысым күчөтүлөрүнө ишара кылды. Жана дагы Фридман АКШнын учурдагы жана келечектеги достору тынчтык чөйрөсүнө кошулууга жана анын жемиштеринен пайдаланууга дилгир экендигин билдирди. Ал: «Ал эми ким душман болууну ниеттенсе, анда ал бизден алыс болсун», - деди. О.э. элчи Иран катуу кысым алдында онтоп жатканын, фалестиндиктер кургакчылыктан жапа чегип жатканын, ал эми, айрым араб өлкөлөрү (израиль) менен мамилелерин нормалдаштырууга шыктанып жатканын, (израиль) менен мамиле түзүүгө даяр 5-10 башка өлкөлөр бар экенин кошумчалады. Ошондо фалестиналыктар тарыхтын туура эмес тарабында экендигин билишип, багыттарын өзгөртүшөт деп билдирди. Андан ары АКШ элчиси Трамптын кайрадан президент болуп шайлануусу «биз менен бул кемеге түшүүгө каршылык көрсөтүп жаткандардын менталитетин өзгөртөт» деп кошумчалады.

Аль-Ваъй: Биз (израильди) эң көп колдогон бул яхудий элчиге «Иран дагы ошол эле мамилелерди нормалдаштыруу сызыгы ичинде» деп айтмакчыбыз. Болгону, ага Америка тарабынан жүктөлгөн рольдандан душмандык позицияда турууну талап кылат. Бирок, бул Аллахтын амирин бекем карманган мусулмандарга белгилүү. О.э. Израилди Рашид Халифалык мамлекетинин башчысы болгон Аллахтын кулу гана кыйратары да айкын. Мубаарак жерге жакында нусат келет, буга аз калды, Ин шаа Аллах.

Ливандагы армяндар Карабактагы согушка мына ушундай киришүүдө

Армения-Азербайжан согушуна Ливандагы армян көчөлөрү туйгуларга тие турган армян ырларын угуу менен кирүүдө. Жана алар Тоолуу Карабак аймагында согушуп жаткан аскерлерге, жигиттерге финансылык колдоолору көргөзүп жатышат. Алар бул колдоо тууралуу мындай дешүүдө. «Биз муну «Вжудубузду коргоо үчүн» жана «Денебиз Ливанда, рухубуз Арменияда» деген ураан астында кылуудабыз. Биз согуш талаасында катышпагандыгыбыз себептүү өзүбүздү кээде алсыз сезип жатабыз, бирок, биз бул жолдо согушкерлибизди колдон келишинче колдойбуз. Тарыхыбызды жана жашообузду өзгөрткөн 100 жыл мурунку кыргын сыяктуу, азыр бизди

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال تعالى: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Албетте момундар ага-инилер».</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>Арцах Тоолуу Карабак аймагынан кайра жок кылууга болгон аракетти сезип жатабыз. Бардыгыбыз ыктыярдуу түрдө армян армиясына барып болсо дагы, керек болсо мүмкүн болбогон нерсени жасайбыз. Же вужудубуз маселесинде бекем турабыз, же жок болобуз». Алар ушундай дешүүдө жана согуш талаасында жүргөн чет элдик армяндарды «жалданма» деп сыпаттоону четке кагышууда. Алардын Арменияда жана бүткүл дүйнөдө бар болууга акысы, алар ошону коргоп жатышат деп карашууда. Ливандагы армяндар күтүү жана кооптонуу абалында жашап жаткандарын көрүп жатабыз. Бул алардын ар кандай жардамдарды жеткиришине, ал тургай, анын күчтөрүнө кошулуп согушуусунатүрткү болууда. Же ал жактагы согушту сүрөт жана видеолор аркылуу документтештириш үчүн, Арменияга барышына себеп болууда. Арменияда алардын туугандары бар жана алар согушта курман болгондордун арасынан тааныштарын издөөгө мажбур болушууда.</p>		
<p>Аль-Ваъй: Армяндар каякта гана жашабасын, Арменияны өздөрүнүн түпкү мекени деп билишет жана өздөрүн бир улут деп эсептешет о.э. бардык маселелерде мусулмандарга душмандык кылышат.</p>		
<p>БАЭ Макронду жана анын мусулмандарга каршы позициясын колдоодо</p>		
<p>CCN Абу Дабинин мураскор ханзадасы Шейх Мухаммад бин Зайд Аль-Нахайян Франция президенти Эммануэль Макрон менен телефон аркылуу сүйлөшүп жатып: «Террордук аракеттер илахий диндердин принциптерине дал келбейт» деп ырастаганы тууралуу кабар берди. О.э. «Жек көрүү сөздөрүн» четке кага тургандыгын баса белгилеп, Шейх Мухаммад бин Зайед «эки дос өлкөнүн ортосундагы мамилелердин тереңдигин жана бекемдигин» ырастады. Ал Франциядагы террордук актыларды о.э. кылмыш, зордук-зомбулук жана терроризмдин бардык түрлөрүн айыптаарын баса белгиледи.</p>		
<p>Буларга дагы кошумча, ал Франциядагы сакофий ар түрдүүлүккө, анын мыйзам чегинде жашаган мусулман жарандарын кучагына алганына ыраазылык билдирди. О.э. алардын сакофатын, иътикаддарын жана укуктарын коргоп жаткан мамлекеттик институттарды алкыштады. Жана дагы БАЭнин тышкы иштер министри Анвар Гаргаш Германиянын Die Welt гезитине берген маегинде «Макрон мусулмандарды четтетүү ниетин билдирген» деген ойду четке какты. Жана Гаргаш «Макрондун кайрылуусундагы сөзүн угуш керек, ал Батыштан мусулмандарды кубалагысы келбейт, негизи, ал</p>		

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>буга акылуу» деди. Дагы ал «мусулмандар жакшылап интеграцияланышы керек. Франция мамлекети буга жетүү жолдорун изилдөөгө о.э. социалдык изоляцияга жана экстримизмге каршы күрөшүүгө укуктуу» деп кошумчалады.</p>		
<p>Аль-Ваъй: Мухаммад бин Зайд – Исламга каршы күрөшүү боюнча эң белгилүү башчылардын бири. Ошондуктан, анын Франция президенти менен болгон бул телефон байланышы, анын Исламга каршы эмне кылуу экендиги тууралуу кеңеши жана колдоосу болуп саналат.</p>		
<p align="center">Британ өкмөтүнүн пресс-секретары Абу Бакр Сыддыктын сөзүн чыгарды</p>		
<p>Британ өкмөтүнүн Түндүк Африка жана Жакынкы Чыгыш боюнча пресс секретары Роси Диас Пайгамбар ﷺ дан кийинки биринчи Рошид халиф Абу Бакр Сыддыктын сөзүн твиттердеги баракчасында жарыялады. Жана ага карата социалдык тармактарда билдирелген активисттердин реакциясынан толкунданды. Ал твиттердеги баракчасынамындай деп жазган эле. «Абу Бакр Сыддык ﷺ айтты: «Түшүм берген даракты кыйбагыла, тирүү жерди өлтүрбөгүлө, тамак-аштан тышкаркы төө-койду сойбогула, пальманы өрттөбөгүлө же чөктүрбөгүлө». Бүгүн келерки жылы Британияда өтө турган «Жерди сактап калуу – биздин милдет, климаттык өзгөрүүлөр менен чогуу күрөшөлү» аттуу климаттык өзгөрүүлөргө каршы күрөшүүнүн 26-саммитине карата кайра санак (ор. обратный отсчет) күнү башталды.</p>		
<p>Жылына жыйырма күнгө созулган аптаптуу ысыктын болушу, экосистемалардын кыйрашы, бир миллиардан ашуун адамдын жер которушу – булардын бардыгы 2050-жылга чейин коомду кыйратып коюшу мүмкүн болгон сценарийлер болуп саналат. Эгер климаттын өзгөрүшүн ооздуктоо үчүн ыкчам жана кескин иш-аракеттер көрүлбөсө, анда бизди караңгы келечек күтүп турат. Бул тууралуу Австралиянын мурдагы аскер командачысы колдогон изилдөө борбору жарыялаган докладда айтылат. Мельбурн шаарында жайгашкан климаттын өзгөрүүсүн изилдөө боюнча Улуттук борбордун отчету караңгы келечекти чагылдырат: Миллиарддан ашуун адам жер которгондугу себептүү, азык-түлүк өндүрүү төмөндөйт жана дүйнөдөгү эң көп калктуу шаарлардын айрымдары жарым-жартылай ээн калышы мүмкүн».</p>		
<p>Аль-Ваъй: Бул билдирүүдө дүйнөдө таза хазарат катары таанылган Ислам фарздарынын бири айтылууда. Ушул эле убакта, климат кризиси пайда болууда деп дүйнөдөгү калктарды коркуткан</p>		

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال تعالى: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Албетте момундар ага-инилер».</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>Батыш хазараты кыйроого учурап жатат. Жалаң гана өз кызыкчылыктарын ойлогон ач көз капиталисттер өз амбициялары айынан эч качан муну чечүүнүн жолун таба алышпайт.</p>		
<p>Кытай миңдеген уйгур балдарды ата-энелеринен ажыратууда</p>		
<p>Британиялык The Guardian гезити билдиргендей, «үй-бүлөлөрдү бөлүү саясий программасы» алкагында, Кытайдагы уйгур мусулмандардын миңдеген жаш балдары жапа чегишүүдө. Анткени, алардын ата-энелери кытайлык концлагерлерге, түрмөлөргө жана башка камак жайларына мажбурланып камалышууда. Изилдөөчү Адриан Ценц мындай деп билдирди: «Пекинди Шинжаңдагы азчылыктарды баш ийдирүү стратегиясы камакка алуудан алыстап, узак мөөнөттүү коомдук көзөмөл орнотуу механизминен өтүүдө жана бул келечек муундун жүрөгүнө, психологиясына таасир эте турган согуш болуп саналат». Бириккен Улуттар Уюмунун болжолунда, Синьцзянда миллиондон ашуун мусулмандар камакка алынган. Активисттер ал жерде адамзатка каршы кылмыштар жана геноцид болуп жатат деп эсептешет. Изилдөөчүлөр жана укук коргоочулар Кытайдын максаты, жергиликтүү маданиятты түп-тамырынан бери жок кылып, уйгур калкынын саны өсүшүн басууга багытталган дешет. Ушул эле мезгилде, кытайлык жоопкер адамдар жакырчылыкты жоюу жана терроризм менен күрөшүү деген ат менен бул саясатты колдоп жатышат. Ал жакта жаш балдарды көбүнчө мамлекеттин карамагындагы жетим балдар лагерьлеринде, же ар бир кыймылы катуу көзөмөлгө алынган мектептерде кармашат. Бардык класстарда балдардан уйгур тилинде эмес, мандарин тилинде сүйлөөлөрү талап кылынат. АКШ Кытайдын Шинжаңдагы уйгурларга жана башка мусулман азчылык топторуна жасаган мамилесин айыптап, мыйзам бузгандары үчүн аларды күнөөлөп, кытай чиновниктерине санкцияларды киргизди.</p>		
<p>Аль-Ваъй: Уйгур мусулмандары карманган диндери себептүү, дүйнө мусулмандарды чегип аткан азаптардын дагы да катуусун чегишүүдө. Америка бул мыйзам бузууларды айыптап жатат деп үгүп жатканыбыз менен, ушул эле мезгилде, ал мусулмандарга каршы Кытайдан жана башкаларынан да өтүп кеткен кылмыштарды кылууда. Балким, ал бул алкакта бардыгынан алдыда бара жатат, алар муну «терроризм менен күрөшүү» деген шылтоо астында кылышууда. Америка Кытай менен болуп жаткан суук согушунда бул сыяктуу айыптоолор аркылуу өз кызыкчылыктарына жетүүнү каалап жатат.</p>		

<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p style="text-align: center;">قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذَلُهُ وَلَا يَخْتَفِيهِ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>Уйгурлар азабын о.э. дүйнөдөгү мусулмандар чегип жаткан азаптар проблемаларын, Ин шаа Аллах, жакында келе турган Халифалык мамлекети гана чечет, андан башка эч кимиси чече албайт. Мусулмандар бул чегип жаткан кыйынчылыктарынан арылууну кааласа, анда ушул жолдо күрөшсүн, анткени, мындан башка жол жок.</p>		
<p>Марокко менен (израиль) ортосундагы коопсуздукту координациялоо – бул мамилелерди ачык нормалдаштырууга киришүүнүн башталышы болуп саналат</p>		
<p>Марокконун жогорку даражалуу коопсуздук делегациясы Израиль борборундагы мейманканада бир жумалык жашыруун иш сапарында болгон. Бул тууралуу (израиль) каналдарынын бири кабар таркатты. Анда «Биргелешкен кызматташтык» деп аталган келишимге жетишилген. Негизи, Марокко-Израиль кызматташтыгы бүгүн эле пайда боло калган жок. Бирок, азыр коомчулукка байкалбаган абалда, мамилелерди нормалдаштыруу алкагында, жаңыдан кызматташтык туру башталды. О.э. Марокко менен Израилдин экономикалык тармактагы мамилелеринде массалык маалымат каражаттарына жарыяланбаган түрдө алдыга кадамдар ташталды. Бул болсо, эки өлкөнүн соода алмашуусу чоң өсүшкө жана жигердүүлүккө бет алганын көрсөтүүдө.</p>		
<p>Аль-Ваъй: Марокко мамлекети (израиль) менен мамилелерди жашыруун нормалдаштырган алгачкы араб өлкөлөрүнүн бири болуп эсептелет жана ал «Иерусалим комитетин» жетектейт. Эгер ал мамилелерди ачык түрдө нормалдаштыруу кадамына барса, анда анын ушул комитеттин төрагалыгындагы жашыруун ролу ачыкка чыгып калат. Ал Фалестина маселесинде ролдорду бөлүштүрүүдө зор роль ойногон. Анын мындай кылышын мусулмандар үчүн жаман деп ойлобогула, балким бул алар үчүн жакшы. Анткени, бул малай акимдердин жүзүн ачууда. Бул мамилелерди нормалдаштыруу – акимдердин нормалдашуусу, а Уммат болсо мындан оолак. □</p>		

КУРЪАНИ КАРИМ САБАГЫНДА



﴿اللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبْذَرُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوُهَا يُجَابِسْكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَعْفُرْ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

«284. *Асмандар жана жердеги нерселердин баары Аллахка таандык. Ичиңердеги нерсени мейли ашкере кылгыла, мейли жашыргыла, Аллах силерди ошол нерсе менен эсеп-кысап кылат. Жана Өзү каалаган адамды кечирип, Өзү каалаган адамды азапка салат. Аллах баардык нерсеге*

кудуреттүү»

[Бакара:284]

Бул жана мындан кийинки эки аят Бакара сүрөсүнүн акыркы аяттары. Бакара сүрөсү Аллахка, периштелерге, китептерге, пайгамбарларга жана биздин пайгамбарыбыз алып келген нерселер менен мурунку өткөн пайгамбарлар алып келген нерселерге ыйман келтирүү буйругу менен башталат да, сүрөнүн аягы да ушул нерселер менен аяктайт. Ошондой эле, бул сүрө момундардын кутулуусу тууралуу куш кабар менен башталгандай эле сахаба رضي الله عنهمлар атагандай «жеңилдик берүү» аяты менен аяктаган. Башкача айтканда, Бакара сүрөсү Аллах Тааланын адамдардын жүрөгүндө катылган нерселерин кечирип, алардын сөз жана кыймыл аракеттерине карап сурак кылары тууралуу аяттар менен бүткөн. Чынында, Аллах мээримдүү жана кечиримдүү:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ﴾

(Аллах эч бир жанды чамасы жетпеген нерсеге буюрбайт. (Ар кимдин) кылган (жакшы) иши өзү үчүн жана (жаман) иши да өзүнүн мойнунда).

Кийин, Аллахтын фазилети жана рахматы момундарга болору тууралуу аят түштү. Биз ал аят аркылуу Аллахка жалбарып дуа кылууну жана дуанын кабыл болуусу үчүн жүрөктөрдү ачып нурланта турган дуаны үйрөндүк. Аллах айтат:

﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْمَوْلَىٰ فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾

(Оо Жараткан, эгер унуткан же ката кылган болсок, бизди азабыңа кириптер кылба! Оо Жараткан, бизди чамабыз жетпей турган

нерсеге зордобо! Бизди (оттон) куткар! Биздин (күнөөлөрүбүздү) кечиргин! Бизге ырайым кыла көр! Өзүң биздин Роббизсиң! Өзүң бизди бул кафир коум үстүнөн жеңишке ээ кыл!

Бул улуу сүрө Аллахтын момун пенделерине көрсөткөн улуу ырайымын баяндоочу ушул ушул үч аят менен аяктайт. Улуу Арштын Ээси болгон Аллахка даңк!

Аллах Субханаху ва Таала бул аяттарда төмөнкүлөрдү баяндайт:

1 – Аллах Таала асмандар менен жердин жана алардын ичиндегилердин ээси. Ал каалаганындай кылат, Анын өкүмүн кайтаруучу жок. Ал ашкере жана жашырылган нерселердин баарын билет жана ошого жараша адамдарды эсеп-китеп кылат. Ал каалаган адамды кечирет жана каалаган адамды азаптайт. Аллах баардыгына кудуреттүү.

Муслим Ибн Аббастын мындай дегенин риваят кылган: «Аллах Тааладан:

﴿وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبِكُمْ بِهِ اللَّهُ﴾

(Ичиңдердеги нерсени мейли ашкере кылгыла, мейли жашыргыла, Аллах силерди ошол нерсе менен эсеп-кысап кылат) – деген аят түшкөн кезде, сахаабалардын жүрөктөрүнө буга чейин кирбеген бир нерсе (оорчулук) кирди. Ошондо, Пайгамбар ﷺ,

«قُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَسَلَّمْنَا. قَالَ: فَأَلْقَى اللَّهُ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى»

«Уктук жана моюн сундук дегиле», - деп айтты. Андан соң, Аллах алардын жүрөктөрүнө ыйман берди жана бул аятты түшүрдү.¹

﴿لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

«Аллах эч бир жанды чамасы жетпеген нерсеге буюрбайт» [2:286]

Башка бир риваятта, Муслим жана Ахмад Абу Хурайрадан رضي الله عنه риваят кылып айтышат: «Расуллаллах ﷺ га бул аят түшүрүлгөндө:

﴿وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ﴾

(Ичиңдердеги нерсени мейли ашкере кылгыла, мейли жашыргыла, Аллах силерди ошол нерсе менен эсеп-кысап кылат) бул нерсе Аллахтын Элчиси ﷺ дын сахабаларына кыйынчылык жаратты. Ошондуктан, алар Аллахтын Элчиси ﷺ га келишип, тизелеп мындай дешти: «Оо, Аллахтын Элчиси! Бизге күчүбүз жете турган намаз, орозо, жихад жана садака сыяктууларды буйруңуз. Аллах сизге түшүргөн бул аятка амал кылууга күчүбүз жетпейт». Ошондо, Пайгамбар ﷺ айтты: «Силерден мурдагы ахли китаб (китеп ээлери) айткан нерсени:

⁽¹⁾ Муслим: 180. Термизий: 2918. Ахмад: 1/233. Ибн Хиббан: 11/458.

﴿سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا﴾

(Уктук жана моюн баш арттык) деп айткыңар келип жатабы?
Тескерисинче:

﴿سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾

(Уктук жана моюн сундук. Оо Жараткан! Сенин күнөөлөрүбүздү кечиришиңди сурайбыз жана Өзүңө гана кайтабыз) - деп айткыла – деди. Сахаабалар бул аятты окуп, унчукпай калышты. Аллах анын артынан бул аяттын өкүмүн насх кылуучу (жокко чыгаруучу) төмөнкү:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

(Аллах эч бир жанды чамасы жетпеген нерсеге буюрбайт) аятты түшүрдү».¹

Бул эки хадистен төмөнкү нерсе айкын болот:

﴿وَإِنْ تُبَدُّوْا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوْهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ﴾

(Ичиңердеги нерсени мейли ашкере кылгыла, мейли жашыргыла, Аллах силерди ошол нерсе менен эсеп-кысап кылат) деген аяттын өкүмүн төмөнкү

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

(Аллах эч бир жанды чамасы жетпеген нерсеге буюрбайт) деген аят насх кылды (өкүмүн жокко чыгарды). Тагыраак айтканда, адамдын жүрөгүндө жашырган нерсесинен эсеп-китеп кылынышы тууралуу аят насх кылынып жатат.

Биринчиден: Бул жерде аят кабар түрүндө болгондуктан, ал кантип насх кылынат деп айтуу орунсуз. Анткени, ал кабар түрүндө болсо да, таштоону талап кылган мааниде. Башкача айтканда аяттын мааниси

﴿وَإِنْ تُبَدُّوْا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوْهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ﴾

(Ичиңердеги нерсени мейли ашкере кылгыла, мейли жашыргыла, Аллах силерди ошол нерсе менен эсеп-кысап кылат) Ошондой эле, аят жамандыкты жашырууга жана ачыкка чыгарууга да туюу салат. Ошондуктан, сахабалар бул аят жамандыкты ашкере кылуудан жана аны жашыруудан баш тартууга милдеттендирет деп түшүнүшкөн. Жан дүйнөсүндөгү нерселер тууралуу сурак берүү алар үчүн түйшүк жаратты. Анткени, алар «Адам баласы Кудайдан коркуп, бейишти эстеген чакта, жүрөгүндө жакшы иштерди көп ойлоно баштайт. Эгер ал нерселерди сөз же амалда ишке ашыра албай калса, ошол үчүн да сурак берип калабы» деп ойлошуп, түйшөлүп калышты.

⁽¹⁾ Муслим: 179. Ахмад: 1/332.

Демек, аят кабар формасында – шарттуу сүйлөм – болгону менен ал таштоону талап кылуу т.а. жамандыктан тыюу маанисинде. Адам аны айтып же иш менен кылып ашкере кылабы же кылбастан жан дүйнөсүндө жашырабы айырмасы жок.

Мына бул аят дагы жогорудагы аяттын сыйгасында келген.

﴿إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾

«Эгер силерден жыйырма сабырдуу киши болсо эки жүз (душманды) жеңет» [8:65]

Бул жерде да аят кабар сыйгасында – шарттуу сүйлөм – болуп, бирок, талап маанисинде келген. Башкача айтканда, силердин бирөөнөр каапырлардын ону менен согушуп, алардын алдынан качпасын. Кийин, бул аяттын өкүмү, Аллахтын бул сөзү менен насх кылынды.

﴿الَّذِينَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾

«Эми Аллах силердин (жүгүңөрдү) жеңил кылды, силерде алсыздык бар экенин билди. Эми силерден жүз сабырдуу киши болсо, эки миң (кафирди) жеңет» [8:65]

Башкача айтканда бирөө экөө менен согушат.

Экинчиден: Эгер адамдын өзүндө жашырган нерсеси акыйдага байланыштуу болсо, анда Аллах аны ошол үчүн эсеп-китеп кылат деп айтылбайт. Анткени, бул аяттагы өкүм насх кылынган. Насх кылуу өкүмдү жокко чыгарууну билдирет. Бирок, акыйда боюнча эсеп-китеп болуусу тууралуу өкүм насх кылынган эмес. Ал эми, бул насх кылынган аяттын мааниси болсо акыйдага эмес, балким, шарый өкүмдөргө гана тиешелүү.

﴿لَا يَكُفُّ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

(Аллах эч бир жанды чамасы жетпеген нерсеге буюрбайт). Андыктан:

﴿وَإِنْ تُبَدُّوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخَفُّوهُ يَخَابِسْكُمْ بِهِ اللَّهُ﴾

(Ичиңердеги нерсени мейли ашкере кылгыла, мейли жашыргыла, Аллах силерди ошол нерсе менен эсеп-кысап кылат) деген аят акыйда маселесинде эмес, балким, ал шарый өкүмгө тиешелүү. Буга төмөнкү аят карина болот:

﴿فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

(Өзү каалаган адамды кечирет).

Акыйдага тескери иш кылууда кечирим болбойт. Анткени, акыйдада күмөн саноо же шектенүү куфр болуп саналат. Аллах баарын кечирсе да, бирок, ширкти кечирбейт. Аллах Таала айтты:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

«Албетте Аллах Өзүнө (бирер нерсенин) шерик кылынуусун кечирбейт. Ошодон башка күнөөлөрдү Өзү каалаган пенделери үчүн кечирет» [4:48]

Жогорудагы аяттын маанисине ылайык ашкере жана жашыруун иштердин кээбирлери кечирилиши мүмкүн болгондуктан, ал аят акыйдага эмес, шарый өкүмдөргө гана тиешелүү болот.

Үчүнчүдөн: Бул аяттын өкүмүн насх кылбастан аны таъвил кылууга урунуу да орунсуз. Мисалы «шахаадатты ашкере айтуугаже аны жашырууга байланыштуу жана жаман ишти ашкере кылууга же аны жашыруун кылууга байланыштуу» деп айтылбайт.

﴿تَبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ﴾

(Ичиңдердеги нерсени ашкере кылгыла)

﴿أَوْ تَخْفَوْهُ﴾

(мейли жашыргыла).

Шахаадатты айтууну жашырууга же жаман ишти жашырууга байланыштуу деп айтылбайт. Анткени, бул жердеги маселе:

﴿تَبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ﴾

(Ичиңдердеги нерсени мейли ашкере кылгыла),

Ашкере кылынган ишке байланыштуу. Ашкере кылынбаган нерсе сөз менен да иш менен ачыкка чыкпаган иш. Бул нерсеге аяттагы

﴿مَا فِي أَنْفُسِكُمْ﴾

(Ичиңдердеги нерсени), деген сөз далаалат кылып турат. Ал эми, сөз же амал менен кылынган иш ал ашкере же жашыруун болсун айырмасы жок, ал аятта айтылган нерсеге кирет.

﴿وَإِنْ تَبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ﴾

(Ичиңдердеги нерсени мейли ашкере кылгыла) Башкача айтканда, эгерде бир адамдан шахаадат жөнүндө суралса, ал аны четке кагат же анын бир бөлүгүн жашырат же эстегенин айтат. Мунун бардыгы:

﴿أَوْ تَخْفَوْهُ﴾

(мейли жашыргыла), - дегенге кирбейт. Балким ал

﴿وَإِنْ تَبْدُوا﴾

(мейли ашкере кылгыла), дегенге кирет. Себеби, аяттагы «жашыруу» сөз же иш-аракет менен ашкере болбогон нерсе. Анткени ага карина келди:

﴿فِي أَنْفُسِكُمْ﴾

(Ичиңдердеги). Демек, аятта айтылган:

﴿أَوْ تُخْفَوُہُ﴾

(*мейли жашыргыла*), деген сөз мындай көрүнүштө чечмелениши туура эмес. Насх кылбоого урунуп, аятты мындай көрүнүштө чечмелөө аны өз маанисинен алыстатып жиберет. Аяттагы сөздүн мааниси таъвилсиз эле ачык айкын болуп турса, аны чечмелөөгө аракет кылуу туура эмес. Бул бир жагынан. Башка жагынан алганда, аяттын сабабу нузулу (түшүү себеби) тууралуу айтылган сахих риваяттарда, ал аяттын насх кылынгануу тууралуу айтылган. Бул аяттын өкүмү насх болгондугун көпчүлүк сахаба ﷺлар дагы айтышкан.

Төртүнчүдөн: Ошондой эле:

﴿مَا فِي أَنْفُسِكُمْ﴾

(*Ичиңдердеги нерсени*) дегенде «напсидеги нерселердин баары» максат кылынган деп айтылбайт. Тагыраак айтканда «Напсидеги нерселерди тизигиндөө адамдын колунан келбейт, Аллах болсо бизди күчүбүз жетпеген нерсеге милдеттендирди. Аяттын өкүмү насх кылынганга чейин, адамдарды күчү жетпеген нерсеге милдеттендирген» деп айтылбайт.

Анткени, аяттагы жашыруу сөзү напсинин коркунучтарына байланышы жок, тескерисинче, напсиде жашырылган жамандыкка байланыштуу, бирок, ал жүзөгө ашырылган эмес. Мисалы, кимдир бирөө уурулук кылам же бузуктук кылам же баланчаны кемсинтем же ага кол салам деп өзүнчө ойлоп койуусу напсидеги жашырылган нерсе. Тактап айтканда, сөз же иш менен ашкере кылынбаган нерсе. Мунун баары адамдын күчү жетпеген нерсе эмес, балким күч кудурети жете турган нерсе.

Аяттын өкүмү насх болушунан мурда, Аллах адамдын ойлоп койгон иши үчүн да эсеп китеп кылары айтылган. Ошондуктан мусулмандар муну оор деп эсептешти, анткени, напси жамандыкка буйруйт. Пенде өзү ойлогон жаман нерселерди Аллахтан корккондугу үчүн ишке ашырбайт. Ошондуктан, пенде сөз же иш менен кылбаган нерсеси үчүн, башкача айтканда, жөн эле ойлоп койгон нерсеси үчүн жазага тартыла турган болсо, бул пенде үчүн машакат жаратат. Ал эми, пенде сөз же иш менен ачык түрдө кыла турган ишин көзөмөлгө алуусу жеңил. Анткени, адам бир жаман ишти ойлоп коюусу мүмкүн. Бирок, Аллахтын азабынан коркуп аны ишке ашырбайт. Сөз же иш менен ачык түрдө кылынбаган. Ошондуктан, жөн эле ойлоп койгон иш үчүн жазага тартуу тууралуу түшкөн аят мусулмандарга оорчулук жаратты.

Аллах аларга ырайым кылып, аяттын өкүмүн жокко чыгарды. Адамдын кылган ишине жараша жоопко тартуу өкүмүн калтырды. Башкача айтканда, Аллах адамдарды ойлоп койгон нерсеси үчүн эмес сөз же иш менен кылган нерсеси үчүн жоопко тартат.

Аллахтын Элчиси ﷺ дан риваят кылынган сахих хадис, муну тастыктап турат:

«إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ نَفْسَهَا مَا لَمْ تَفْعَلْ أَوْ تَتَكَلَّمْ»

«Аллах менин үмөтүмдөн сөз же иш менен кылынбаган напсидеги жашырылган нерселерди кечирди».¹

Муслим Абу Хурайра رضي الله عنه дан риваят кылып айтат: «Пайгамбар ﷺ айтты: «مَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَتْ لَهُ حَسَنَةً وَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَعَمِلَهَا كَتَبَتْ لَهُ عَشْرًا إِلَى سَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا لَمْ تُكْتَبْ وَإِنْ عَمِلَهَا كَتَبَتْ»

«Ким бир жакшы ишти ниет кылып, бирок, аны аткарбаса ага бир жакшылык жазылат. Ким бир жакшы ишти ниет кылып, аны ишке ашырса ага ондон жети жүзгө чейин, эки эселеп жакшылык жазылат. Ким бир жаман ишти ниет кылып аны ишке ашырбаса ага эч нерсе жазылбайт. Ким ага амал кылса ага жазылат».

Демек, аяттын өкүмү жокко чыкканга чейин, адам өзүнчө жаман нерсе ойлоп – мисалы, уурдоону же баланчага карата кол салууну ойлоп – бирок, аны сөз менен же амал менен ишке ашырбаса даанын жазага кириптер боло турганы айтылган. Аяттын өкүмү насх болгондон кийин пенде өз напсисинде ойлоп койгон нерсесин иш жүзүндө ишке ашырганда гана жоопко тартыла турганы өкүм кылынды. Эгер аны сөз же амал менен ишке ашырбаса Аллах ага рахмат кылып аны кечирди.

Ошондуктан, мусулмандар бул аяттын өкүмүнүн жокко чыгуусун жеңилдик катары баалашты. Аллах бул жеңилдикти төмөнкү аят менен түшүрдү:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

(Аллах эч бир жанды чамасы жетпеген нерсеге буюрбайт)

﴿فَيَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ﴾

(Өзү каалаган адамды кечирип, Өзү каалаган адамды азапка салат), Аллах мусулмандарды Аллахтан кечирим тилеп, ага жакындоого жана такыба болуп анын азабынан сактанууга үндөө үчүн бул аятта өз кечиримин азабынан мурда айтты:

﴿وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

(Аллах баардык нерсеге кудуреттүү) Аллах кудуреттүү, анын казасын эч ким кайтара албайт. Эгер ал кечире турган болсо ырайымдуу. Эгер ал азаптай турган болсо, анын азабы каттуу.

2 – Аллах Таала Өзүнүн элчиси ﷺ га жана анын артынан ээрчиген момундарга урмат кылды. Кудуреттүү Аллах алардын ага жана анын

(1) Бухорий: 5269. Муслим: 201, 202.

периштелерине, китептерине, элчилерине бекем ишенгендиктери тууралуу кабар берди. Бул Аллахтын Пайгамбарыбыз ﷺ га жана анын жолунда жүргөн момундарга каратасый урматы.

Аллах алардын ишенимин, чын ыкласын жана берилгендиктерин урматтады. Алар Аллахты угушат жана ага баш ийишет. Андан кечирим сурашат жана Аллахка кайтып келе турган күнгө ыйман келтиришет. Алар Анын ырайымынан үмүттөнүшөт. Ал ырайымдуу фазилеттүү зат. Ошондой эле, алар Аллахтын баардык элчилерине ишенишет. Аларды бири-биринен ажыратышпайт. Аллах аларды пайгамбар кылып жибергени тарабынан алардын ортосунда эч кандай айырма жок. Аллах Таала аларды бири-биринен өзгөчөлүктөрү менен айырмалап койду. Мисалы, Аллах элчиси Мухаммад ﷺ ды урматтап, анын шариятын акыркы шарият кылды жана анын шариятты аркылуу мурунку шарияттардын өкүмүн жокко чыгарды. Аллах айтат:

﴿تِلْكَ أَلْسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾

«Ал пайгамбарлардын кээ бирлерин кээ бирлеринен абзел кылдык» [2:253]

деген аят менен төмөнкү аяттын ортосунда эч кандай карама каршылык жок:

﴿لَا نَقْرُقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ﴾

(Анын пайгамбарларынан бир да кишини ажыратып койбойбуз) Анткени, пайгамбарлык жаатынан бардык элчилер бирдей жана алардын ортосунда эч кандай айырмачылык жок.

Аллах Таала өзүнүн китебинде жана анын элчиси ﷺ дын сүннөтүндө ушундай баяндады. Момундар ал жол менен жүрүштү жана «Роббибиз, сени уктук жана сага баш ийдик. Тагдыр сенин колунда, бизди кечир!» - деп айтышты.

Момундар Аллах Таала айткандай:

﴿كُلُّ ءَامَنٍ بِاللّٰهِ وَمَلَٰئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نَقْرُقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِۦ﴾

(Аллахка, периштелерине, китептерине жана пайгамбарларына ыйман келтирген ар бир адам (айтты): «Анын пайгамбарларынан бир да кишини ажыратып койбойбуз») деп айтышат. Алар угуп баш ийишкен чын ыкластуу момун болушуп, китеп ээлериндей каапыр болушкан жок. Китеп ээлери айтышты:

﴿سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا﴾

«Уктук жана моюн сунбадык» [2:93]

Ошондой эле момундар ар дайым Аллахтан кечирим сурашат жана акыретте асмандар менен жердин Раббисине кайтып барабыз деп ишенишет. □

**КУРАНИ КАРИМДИН ФАЗИЛЕТИ ЖАНА АНЫ ОКУУНУН
СООБУ ЖӨНҮНДӨ ХАДИСТЕР**

– Анас رضي الله عنه айтты: Аллахтын Элчиси ﷺ айтты:

«إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى أَهْلِينَ مِنَ النَّاسِ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ هُمْ؟ قَالَ: هُمْ أَهْلُ الْقُرْآنِ، أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتُهُ»

«Адамдардын арасынан Аллахка жакын болгон эки топ бар. Сахабалар: «Оо, Аллахтын элчиси, алар кимдер?» – деп сурашканда, ал айтты: «Алардын бири Куран калкы, алар Аллахка жакын адамдар». Сахих ал-Жами. Мусулман адам үчүн ушул сүрөттөөдөн өткөн сыймыктуу сыпат барбы!

– Абу Муса ал-Ашъарий رضي الله عنه ден риваят кылынган хадисте ал айтты: «Аллахтын Элчиси ﷺ айтты:

«إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْعَالِي فِيهِ وَالْجَافِي عَنْهُ، وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ

المُقِطِ»

«Аллах Мусулман аксакал адамдыокуганына амал кылып жана ага амал кылып жатканда чектен ашпай аяттар көтөргөн маанилер менен амал кылган, Куранды жатка билген адамды жана адилеттүү султанды, өз урматтоосуна алат». Муну Абу Дауд хасан сахих хадис деди.

– Абдуллах ибн Масъуд риваят кылган хадисте Расулудлла ﷺ айтты:

«مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ الْم حَرْفٌ، وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَلاَمٌ

حَرْفٌ وَمِيمٌ حَرْفٌ»

«Кимде-ким Аллах Тааланын Китебинен бир тамга окуса, анда ага бир жакшылык, ар бир жакшылык болсо он эселеп берилет. Мен айтпайм: алиф лаам миим бир тамга деп. Бирок алиф бир тамга, лаам бир тамга жана миим бир тамга». Бул хадисти Ат-Тирмизи хасан сахих хадис деген.

– Усман бин Аффан رضي الله عنه Пайгамбарыбыз ﷺ дын ушундай деп айтканын риваят кылат:

«خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ»

«Силердин эң жакшынар Куранды үйрөнүп, аны (башкаларга) үйрөткөнүңөр». Бухари.

– Абу Умама ал-Баахилийден риваят кылып айтат: «Мен Аллахтын Элчиси ﷺдын мындай дегенин уктым:

«افْرَأُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ»

«Куранды окугула, анткени ал Кыямат Күнү ээлерине шапаатчы болуп келет». Муслим.

– Абдуллах бин Амр риваят кылат: «Аллахтын Элчиси ﷺ айтты:

«يَقُولُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ اِقْرَأْ وَارْتَقِ وَرَتِّلْ كَمَا كُنْتَ تَرْتِّلُ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّ مَثْرَلَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةِ تَقْرَأُهَا»

«(Акыретте) Куран ээсине «оку жана көтөрүл. Дүйнө жашоосунда чырайлуу кылып (шашпай) окуганыңдай, Куранды оку. Анткени, сенин (бейиштеги) ордуң сенин акыркыокуган аятыңа жараша болот» деп айтылат». Сахих Аль-Жами.

– Жаабир رضي الله عنهдан риваят кылынган хадисте айтылат:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتَلَى أَحَدٍ فِي تَوْبٍ وَاحِدٍ، ثُمَّ يَقُولُ: أَيُّهُمَا أَحْسَنُ أَحَدًا لِلْقُرْآنِ، فَإِذَا أَشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدِهِمَا قَدَّمَ فِي اللِّحْدِ»

«Аллахтын Элчиси ﷺ Ухуд согушунда каза болгон эки маркумду бир кийимге бириктирип: «Кайсынысы көбүрөөк Куран билет эле?» - деп сурады. Адамдар алардын бирөөсүн көрсөтүшкөндө, ошонусун биринчи кабырга койду». Сахих Бухари.

– Абу Хурайра رضي الله عنهнун Пайгамбарыбыз ﷺдан риваят кылган хадисинде:

«مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ تَعَالَى يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتْهُمْ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ»

«Кайсы бир жамаат Аллахтын үйлөрүнүн биринде чогулуп, Аллахтын китебин окушса жана аны бири-бирине үйрөтүшсө, аларга бейпилдик түшүп, аларды Аллахтын рахматы менен периштелер ороп алышат. Аллах аларды алдындагыларга (периштелерге) эскерет». Муслим.

– Абу Хурайра رضي الله عنهнун Пайгамбарыбыз ﷺдан кылган хадисинде айтылат:

«يَجِيءُ صَاحِبَ الْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ حُلَّةٌ، فَيُلْبَسُ تِلْكَ الْكِرَامَةَ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ زِدْهُ، فَيُلْبَسُ حُلَّةَ الْكِرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ ارْضَ عَنْهُ، فَيَرْضَى عَنْهُ، فَيَقَالُ لَهُ: اِقْرَأْ، وَارْتَقِ، وَرَتِّلْ بِكُلِّ آيَةٍ حَسَنَةً»

«Кыямат күнү Куран ээси алып келингенде, Куран: «Оо Роббим, ага кийгиз» деп айтат. Кийин, ага урмат-сый таажысы кийгизилет. Андан кийин Куран: «Оо, Роббим,

дагы көбөйтүп бер» деп айтат. Ошондо, ага кадыр-барктын кийими кийгизилет. Андан кийин, Куран: «Оо, Роббим, андан ыраазы бол» деп айтканда, Куран ээсине мындай деп айтылат: «Оку жана көтөрүл, ар бир аят үчүн жакшылык эки эселеп берилет». Ат-Тирмизи хасан сахих деди.

– Умар رضي الله عنه айтат. Пайгамбарыбыз ﷺ айтты:

«إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا، وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ»

«Аллах бул Китеп аркылуу кээ бир адамдардын даражасын көтөрсө, аны менен башка элдердин даражасын төмөндөтөт». Муслим.

– Абу Муса ал-Ашъарийден риваят кылынган хадисте Расуллаллах ﷺ айтты:

«مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْأَنْجُرِ حَمِيٍّ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ، وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ؛ كَمَثَلِ الشَّمْرَةِ لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا خُلُوٌّ. وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الرَّيْحَانَةِ؛ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ»

«Куранды окуган момундун мисалы утрузжа (цитрон) мөмөсүнө окшош. Анын жыты да, даамы да жагымдуу. Куранды окубаган момундун мисалы курмага окшош. Анын жыты жок, бирок, даамы жакшы. Куранды окуган мунаафыктын мисалы райханга окшош. Анын жыты жакшы, бирок, даамы ачуу. Куранды окубаган мунаафыктын мисалы болсо, ханзала мөмөсүнө окшош. Анын жыты жок жана даамы да ачуу». Муттафакун алейхи.

– Абу Хурайра رضي الله عنه мындай деген, Расуллаллах ﷺ айтты:

«مَا أَدْرَنَ اللَّهُ لِشَيْءٍ مَا أَدْرَنَ لِلنَّبِيِّ أَنْ يَتَعَفَى بِالْقُرْآنِ»

«Аллах Пайгамбар ﷺдын Куранды мукамдуу кылып окуганын тындаганчалык башка нерсени тындаган эмес». Бухаари, Муслим.

– Укба бин Аамир ал-Жуханий мындай деди: Биз мечиттин суффасында (Мадина Мунаввара мечитинин акыр жагындагы адамдар отура турган оорун) отурганыбызда Аллахтын Элчиси ﷺ биз тарапка чыгып:

«أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَغْدُوَ إِلَى بَطْحَانَ، وَالْعَقِيقِ. فَيَأْخُذُ نَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ زَهْرَاوَيْنِ بَعِيرٍ إِمٍّ بِاللَّهِ، وَلَا قَطْعَ (قَطِيعَةً) رَحِمٍ؟ قَالُوا: كُلُّنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: فَلَاَنْ يَغْدُوَ أَحَدُكُمْ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَيَتَعَلَّمَ آيَاتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ خَيْرًا لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ، وَإِنْ ثَلَاثَ فَثَلَاثٍ، مِثْلَ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ»

«Кимиңер Аллахка күнөөкөр болбостон (уурдап, албастан) жана туугандык катнашты үзбөстөн, Батхаан же ал-

Акийке (ошол учурда төөлөр байырлаган өрөөндөр) барып Кумаан (өркөчү чоң төө) жана Захраан (семиздигинен агара баштаган төө) төөлөрүн алууну каалайт?» - деп сурады. Сахабалардын баары бир ооздон «Оо Аллахтын элчиси баарыбыз каалайбыз» деп жооп беришкенде, Пайгамбар ﷺ айтты: «Эгер силердин кайсы биринер күн сайын мечитке барып, Аллах Азза ва Жалланын китебинен эки аят үйрөнсө, ал ага эки кызыл төөдөн да артык болот. Эгер үчтү үйрөнсө үчөөнөн артык. Ар бир аят бир төөгө барабар болот». Муслим риваяты.

– Абу Хурайра رضي الله عنهдан риваят кылынган хадисте Расулуллах ﷺ айтты:

﴿إِذَا قَرَأَ ابْنُ آدَمَ السَّجْدَةَ فَسَجَدَ اعْتَزَلَ الشَّيْطَانُ بَيْنَكَ يَقُولُ: يَا وَيْلَهُ﴾

«Эгер, адам баласы сажда аятын окуп сажда кылса, Шайтан өзүнчө обочолонуп «Оо, кургур!» деп ыйлайт». Абу Курайбдын риваятында:

﴿يَا وَيْلِي، أَمَرَ ابْنُ آدَمَ بِالسُّجُودِ فَسَجَدَ فَلَهُ الْجَنَّةُ، وَأَمَرْتُ بِالسُّجُودِ فَأَيَّبْتُ فَلِيَ النَّارُ﴾

«Оо, шорум! Адам баласына сажда кылуу буйрулганда ал сажда кылып, бейиштик болду. Мага сажда кылуу буйрулганда мен андан баштартып, тозоку болдум». Сахих Муслим.

– Абу Саид ал-Худрий Муавиядан риваят кылып айтат:

﴿أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَرَجَ عَلَى خَلْقَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: مَا أَجَلْسُكُمْ؟ قَالُوا: جَلَسْنَا نَذُكُرُ اللَّهَ وَنُحَمِّدُهُ عَلَى مَا هَدَانَا لِلْإِسْلَامِ، وَمَنْ بِهِ عَلَيْنَا، قَالَ: اللَّهُ مَا أَجَلْسُكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟ قَالُوا: وَاللَّهِ مَا أَجَلَسْنَا إِلَّا ذَاكَ، قَالَ: أَمَا إِنِّي أَمْ أَسْتَخْلِفُكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ، وَلِكَيْتَهُ أَنَا بِنِ جَبْرِيْلَ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبَاهِي بِكُمْ الْمَلَائِكَةَ﴾

«Расулуллах ﷺ сахабаларды чогулуп отурган жерине барып «Эмне отурасыңар?» деп сурады. Сахабалар: «Аллахты зикир кылууга жана бизге Ислам нематын берип, бизди Исламга хидаятагынына мактоо айтуу үчүн чогулдук», - дешти. Пайгамбар ﷺ: «Аллах үчүн айткылачы, ошол үчүн гана отурасыңарбы?» деди. Алар: «Аллахка ант болсун, ошол үчүн отурабыз», - дешти. Пайгамбар ﷺ: «Мен силерди айыптоо үчүн Аллахтын аты менен сураган жокмун. Болгону, мага Жабраил келип Аллахтын силер тууралуу периштелерге мактанып жаткандыгын айтты», - деди». Сахих Муслим.

– Ан-Навас бин Самаан ал-Ансарийден риваят кылынат: «Кыямат күнү Куран менен ага амал кылган ээлери кошо

алып келинет. Алардын алдында Бакара менен Аали Имран сүрөөлөрү келет. Пайгамбар ﷺ ал экөөнө үч мисал келтирди. Аны мен андан кийин эч унуткан жокмун. Пайгамбар ﷺ айтты: Ал экөө карарган эки булут сыяктуу, же ортосунан күндүн жебеси чыгып турган барэки булут сыяктуу, же эки топ канатуулар сыяктуу болуп келип өз ээлеринин таламын талашышат». Сахих Муслим.

– Айша энебиз رضي الله عنها дан риваят кылынган хадисте ал айтты: Расуллаллах ﷺ айтты:

«الْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ، وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ فِيهِ، وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ، لَهُ أَجْرَانِ»

«Куранда чебер болгон (жатка билген) адам амалдарды жазып туруучу, итааткөй периштелер менен бирге болот. Куранды жатка билбей, окуганда такалып-такалып окуган адамга болсо эки эсе ажр-сооп берилет». Муттафақун алейхи.

– Бурайда رضي الله عنه мындай дейт: Пайгамбарыбыз ﷺдын мындай дегенин уктум:

«إِنَّ الْقُرْآنَ يَلْقَى صَاحِبَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِينَ يَنْشَقُّ عَنْهُ قَبْرُهُ كَالرَّجُلِ الشَّاحِبِ، فَيَقُولُ لَهُ: هَلْ تَعْرِفُنِي؟ فَيَقُولُ: مَا أَعْرِفُكَ، فَيَقُولُ لَهُ: أَنَا صَاحِبُكَ الْقُرْآنَ الَّذِي أَطْمَأَنَّنَكَ فِي الْهَوَاجِرِ، وَأَسَهَّرْتَ لَيْلَكَ، وَإِنْ كُلَّ تَاجِرٍ مِنْ وَرَاءِ تِجَارَتِهِ، وَإِنَّكَ الْيَوْمَ مِنْ وَرَاءِ كُلِّ تِجَارَةٍ، فَيُطْعَمُ الْمَلِكُ بِمِيسِنِهِ، وَالْحُلْدُ بِشِمَالِهِ، وَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ تَاجُ الْوَقَارِ، وَيُكَسَى وَالِدَاهُ خُلْتَيْنِ، لَا يَقُومُ لَهُمَا أَهْلُ الدُّنْيَا. فَيَقُولَانِ: بِمِ كَسِبْنَا هَذِهِ؟، قَالَ: بِأَخَذِ وَلِدِكُمَا الْقُرْآنَ، ثُمَّ يُقَالُ لَهُ: اقْرَأْ وَاصْعَدْ فِي دَرَجَةِ الْجَنَّةِ وَعَرَفِيهَا، فَهُوَ فِي صُعُودٍ مَا دَامَ يَقْرَأُ هَذَا كَانَ أَوْ تَرْتِيلاً»

«Куран өзүнүн ээси менен Кыяматта анын кабыры ачылып, андан чыккан кезде кубарган адамдай болуп жолугат. Ошондо, Куран айтат: «Сен мени билесиңби?», киши болсо: «Мен сени тааныбайм», - деп жооп берет. Куран: «Мен сени күндүн ысыгында чаңкатып, түн ортосунда уйкунду бузган жолдошун Куранмын. Ар бир соодагер өз соодасынын артында турат. Бүгүн сен баардык соода-сатыктын артындасың (башкача айтканда, Куран ага: «Сен эң чоң соодагерсиң. Анткени, сенин соодаң Кудуреттүү Аллах менен болгон. Ар бир соодагер соодасын жоготпош үчүн өз соодасын чогултат. Андыктан, келип, өз мүлкүндү ал жана кирешенди өзүң менен кошо алып кет», - деп айтат). Ага мүлк оң жагынан, түбөлүктүүлүк сол жагынан берилет. Анын башына сый таажысы кийгизилет. Анын ата-энесине бул дүйнө эли жасай албай турган эки күрмө кийгизилет. Алар «Биз бул күрмөнү кайдан кийип жатабыз?» дешет. Ошондо аларга «Бул силердин

балаңардын Курандан алган үлүшү» деп айтылат. Кийин, Куран ээсине «оку жанабейиштин даражалары менен бөлмөлөрүнө көтөрүл» деп айтылат. Ал Куранды окуганына жараша бейиштин даражаларына көтөрүлө берет». Сахих Ахмад, Ибн Маажа риваяты.

– Абу Саид ал-Худрий رضي الله عنهдан риваят кылынган хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ айтты:

«مَنْ شَغَلَهُ الْقُرْآنُ وَذَكَرَنِي عَنْ مَسْأَلِي أَعْطَيْتُهُ أَفْضَلَ مَا أُعْطِيَ السَّائِلِينَ، وَفَضَّلَ كَلَامَ اللَّهِ سُخَّانَهُ وَتَعَالَى عَنْ سَائِرِ الْكَلَامِ كَفَضَّلَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيَّ خَلْفَهُ»

«Аллах Субханаху ва Таала айтат: «Куран кайсы бир адамды мени зикр кылуудан жана менден суроодон алек кылып койсо, мен ага суроочуларга бергендеримдин эң жакшысын берем. Аллахтын башка махлуктарга фазилетүү болгонундай эле Аллахтын сөзүнүн фазилети (артыкчылыгы) да башкалардын сөзүнө караганда артык болот». Тирмизи риваяты. Хасан, гариб хадис.

– Абдулла бин Масуд رضي الله عنه Пайгамбарыбыздан ﷺ риваят кылып айтты:

«أَقْرَأُوا الْقُرْآنَ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَنْ يُعَذِّبَ قَلْبًا وَعَى الْقُرْآنَ. وَإِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ مَأْذِنَةٌ لِلَّهِ، فَمَنْ دَخَلَ فِيهِ فَهُوَ آمِنٌ، وَمَنْ أَحَبَّ الْقُرْآنَ فَلْيُبَشِّرْ»

«Куранды окугала, анткени Аллах Таала Куран орногон жүрөктү азаптабайт. Куран Аллахтын дасторкону. Ким ага кирсе, ал аمانдыкта болот. Ким аны жакшы көрсө, ал үчүн сүйүнчү кабар бар». Дааримий риваяты.

– Муаз бин Анас رضي الله عنه риваят кылып айтат: Расуллаллах ﷺ айтты:

«مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَعَمِلَ بِمَا فِيهِ أَلْبَسَ اللَّهُ وَالِدَيْهِ تَاجًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ضَوْؤُهُ أَحْسَنُ مِنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ فِي بُيُوتِ الدُّنْيَا، فَمَا ظَنُّكُمْ بِالَّذِي عَمِلَ بِحَدِّهَا»

«Ким Куранды окуса жана ага амал кылса, Аллах Кыяматта анын ата-энесине ушундай бир нурлуу таажы кийгизет, анын жарыгы дүйнөдөгү үйлөрдүн ичине киргизилген күндүн нурунан да артык. Ал эми (аны окуп, ага) амал кылган адамдын абалы кандай болот деп ойлойсуң?». Абу Дауд риваяты.

– Ибн Умардан رضي الله عنه риваят кылынган хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ айтты:

«لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ، فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا، فَهُوَ

يُنْفِقُهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ»

«Суктанууга арзыган эки киши бар. Биринчиси: Аллах Таала ага Куранды берип, ал болсо, күнү-түнү аны окуп, ага амал кылган киши. Экинчиси: Аллах Таала ага байлыкты берип, ал болсо, күнү-түнү аны Аллахтын жолунда сарптаган киши». Муттафакун алейхи.

– Ибн Аббас رضي الله عنه айтты: Аллахтын Элчиси ﷺ айтты:

«إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَأَلْبَيْتِ الْحَرَبِ»

«Ичинде Курандан эч нерсе жок болгон адам, ээсиз калган ээн үйгө окшош». Тирмизий риваяты. Хасан, Сахих. □

АКЫЛЫНДЫ ИШТЕТ, ЭЭРЧИМЕ БОЛБО.

Устаз Ясир Абу Ал-Валид

Аллах инсанды башка махлукаттардан акылы менен айырмалап, аны башкалардан бийик койду. Акылды негизги жоопкер (т.а. манату ат-таклийф) кылды. Адам аны иштетүү аркылуу Аллахтын бар экендигин жана адам, аалам, тирүүлүктү эмне үчүн жараткандыгын, ошондой эле, Анын улуу аяттарын идирек кылат.

Ислам мусулмандарга акылды туура иштетүүнүн жана пикирлөөнүн жолун көрсөтүп койду. О.э. нафсиясы шарыйй хукмдар алкагында болушун дагы талап кылды. Ушуну менен адам башкалардан айырмалана турган мусулман шахсияга айланат. Ошондой эле, туура натыйжага жетиш үчүн, бекем негизге таянган түшүнүк, байланыш, билим, чечим чыгаруу жана рай ээси болот. Курандын көптөгөн аяттары менен Пайгамбардын ﷺ хадистери мусулман адамды акылын иштетүүгө, тадаббур кылууга жана пикирлөөгө чакырган. Аллах таала бул ибадатты аткарган адамды мактап, мындай деген:

﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا

بَطْلًا سُبْحَانَكَ قِيَمًا عَذَابَ النَّارِ﴾

«Алар турганда да, олтурганда да, жатканда да Аллахты эстешет о.э. асмандар жана жердин жаралышы жөнүндө фикир кылышып (мындай дешет): «Роббибиз, бул (барлык)ты бекер жаратканың жок! Сен (бейпайда бир иш кылуу айыбынан) аруу-тазасың! Өзүң бизди тозок азабынан сактагын!» [3:190-191]

Ал эми мунун тескерисин б.а. акылы тоңуп, катып калгандарды жана башка бирөөлөрдү ээрчигендерди катуу азапташын эскерткен. Аллах таала айтат:

﴿وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا

يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَانُوا لِنَعْمِ بَلْ هُمْ أَصْلَٰ أُولَئِكَ هُمُ الْعَافِلُونَ﴾

«Биз жин жана инсандын көптөрүн жаханнам үчүн жараткандыгыбыз чындык, алардын дилдери бар го аңдап-сезе алышпайт, көздөрү бар го, көрө алышпайт, кулактары бар го, уга алышпайт, алар кудум үй айбандары сыяктуу, жок, алар үй айбандарынан төмөн, дал ошолор акыйкаттан бейкапар калган кимселер» [7:179]

Абдуллах ибн Масъуд رضي الله عنه мындай деди: «Эч качан ээрчиме болбогула». «Ээрчиме деген эмне?» - деп сурашты. Ал айтты: «Мен адамдар мененмин, алар туура жолдо болсо мен дагы туура жолдо болот, алар адашса мен да адашам», - деп айткан адам».

Сахабий Абдулла ибн Масъуд муну менен Ислам өлкөлөрүнө ушундай ээрчимелик кирип кетишинен эскертип, ага назарыбызды

буруп жатат. Мындай абал бизге чейинки уммөттөрдө да болгон. Аллах Куранда мурунку өткөн коомдордо да сокур ээрчүү күч алып, алар өз жашоолорун ушуга карай калыптандырып калганы тууралуу көптөгөн мисалдарды келтирген. Мындай ээрчимелик бүгүнкү күндө да уммөтүбүзгө сиңип баратканын өз көзүбүз менен көрүп жатабыз.

Ээрчимелик: Ээрчиме адам – бул көрүнгөн кишиге «мен сени мененмин» дей берчү адам. Башкача айтканда, фикиринин алсыздыгы себептүү өз позициясына ээ болбогон, туруксуз адам. Аллах таала бул сыяктуу ээрчиме адамдардын абалын төмөнкүчө сыпаттаган. Аллах таала айтат:

﴿وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شِيَطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَءُونَ﴾

«Ыйман келтирген заттарга жолукканда алар: «Биз да ыйман келтирдик», - дешет. Өздөрүнүн шайтандары (башчылары) менен ээн калганда болсо: «Биз албетте силер менен биргебиз, болгону, (алардын үстүнөн) шакаба чегебиз», - дешет» [2:14]

Ээрчиме адам мабдаий (ойгоо) адамдын тескериси. Мабдаий адам турмуш тууралуу белгилүү бир көз карашка ээ болот. Ал өзүнүн түшүнүктөрүнө жараша турмушун тартиптейт. Жана ал чечим кабыл алууда көз карандысыз шахс болуп, айланадагыларга таасир өткөрө алат. Ал эми ээрчиме адам болсо күнкарама шахс болот. Анда өзүнүн фикри болбойт. Ал агымга жараша кээде макул болуп, кээде эки жүздүүлүк кылып жүрө берет. Анын өзүнүн сүйөнө турган түшүнүктөрү жок богондуктан, өзү ээрчиген адамдын түшүнүктөрүнө сүйөнүп жашайт. Пикирлери да туруксуз болот. Андай адамдарды Аллах Таала Куранда минтип сыфаттайт: Аллах таала айтат:

﴿مُذَبِّبِينَ بَيْنَ ذَٰلِكَ لَا إِلَىٰ هَٰؤُلَاءِ وَلَا إِلَىٰ هَٰؤُلَاءِ﴾

«Алар ал жактан да, бул жактанда болбой эки ортодо арасат абалда калышкан» [4:143]

Анын жашоодогу урааны мындай болот:

Мен уруумсуз эч ким эмесмин,

Ал адашса, мен да адашам.

Туура жолго түшсө эгер ал,

Анда мен да ага жанашам.

Мындай абал Батыш мамлекеттеринин кылымдар бою Ислам калкын бузуу аракетинин табыгый натыйжасы болду. Алар бул кылымдар аралыгында, мусулмандарды бириктирип турган байланыштарды талкалады. Сакофий согуш аркылуу Ислам көз карашына теңирден тескери болгон Батыш көз караштарын киргизип, мусулмандардын түшүнүктөрүнө сокку беришти. Исламий көз караштын негизинде амал кылган мусулмандар арасында жарака

пайда кылды. Көптөгөн аракеттер акыбетинде алардын биримдигин бузуп, Халифалык мамлекетин жок кылууга жетишишти. Анын ордуна жасалма, ээрчиме мамлекетчелер пайда болду. Натыйжада, батыш мамлекеттерине ээрчип, өз ою, өз кеңеши жокээрчиме болушту. Ички жана тышкы саясий чечимдерин аларга тапшырып беришти. Элинин кызыкчылыгына каршы келсе дагы, кожоюндарын ыраазы кылууга өтүштү. Жана калкынын этикаддарына тескери келсе да, өзү ээрчиген мамлекеттин көз караштарына ылайык болгон мыйзамдарга амал кылып калышты.

Мусулман калкына туура эмес түшүнүктөрдү киргизүүдө массалык маалымат каражаттары чоң роль ойноду жана алар ээрчимелик сыфатты бекемдешти. Бул Батыштын тышкы маданий көрүнүштөрү, илимий, сакофий, архитектуралык, экономикалык өнүгүү жана эркиндикдеген нерселери аркылуу кирип келди. Бул аркылуу мусулмандарды Батышты үлгү катары кароого чакырышты. Алар көрсөткөн үлгүлөргө ээрчип, ага амал кылмайынча, мусулмандар өнүкпөйт деген түшүнүктү киргизүүгө аракет кылышты.

О.э. билим берүү тармагы да балга уу кошуп, тарыхты бурмалоодо чоң роль ойноду. Муну менен бирөөгө көз каранды, алсыз болгон бир муунду тарбиялап чыгарууга киришишти. Окуу программаларында жамандыгы менен таанылган шахстарды даңазалап, аларды лидер жана үлгү болуучу адамдар катары көрсөтүштү. Ошентип, алар тарыхты «тазалап» коюшту.

Тилекке каршы, мындай ээрчимелик мамлекеттерден элдерге жана коомдорго көчө баштады. О.э. калк массалык маалымат каражаттары даңазалаган шахстарды ээрчип, ал шахстар ачык-айкын эле аң-сезимдерди буза башташты. Коомдогу адамдар алардын пикирлөө тарыйкатына, кийингендерине, ичкен-жегендерине, кыймыл-аракеттерине ээрчип, диний шахстарды, ойчулдарды, изилдөөчүлөрдү, саясатчыларды, жада калса, ырчы-бийчилерди да туурап калышты. Алар элдин сыймыгына айланышты.

Ошентип, чынчылдардын чынчылы, нафс-каалоосунан алып сүйлөбөгөн, вахийден гана сүйлөгөн Пайгамбарыбыз ﷺ сыпаттагандай абалга келип калдык.

Аби Сайид رضي الله عنه Пайгамбар ﷺ дан риваят кылды:

«لَتَبْتَغُنَّ سَنَنَ مَنْ قَبْلَكُمْ شِبْرًا بِشِبْرٍ وَدِرَاعًا بِدِرَاعٍ، حَتَّىٰ لَوْ سَلَكَوْا جُحْرَ صَبِّ لَسَلَكْتُمُوهُ؛ قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَيُّهُدُ

وَالنَّصَارَى؟ قَالَ النَّبِيُّ: فَمَنْ؟!»

«Расулалла: «Силер – алдыңкы өткөн кишилердин жолдоруна карышма-карыш жүрөсүнөр. Ал тургай, алар кескелдирикти ийнине киришсе, силер да алардын артынан киресинер», (дегенде) сахабалары: «(Алар) кимдер, я Расулалла, жөөт жана

христиандарбы?» деп сурашты. Ошондо ал зат: «(Алардан башка) ким болмок эле?» - деп жооп берди.

Мындай өкүнүчтүү абал Ислам үмөтүнө жетип келди. Мусулман коомчулугун мындай ээрчимеликтен арылтуу үчүн, белди бекем бууп, ага чекит коюшубуз керек. Мындагы эң маанилүү кадам, биз Пайгамбар ﷺдин жолуна кайтышыбыз керек. Пайгамбар ﷺ өзү жашаган жахил коомдогу түшүнүктөрдү кантип өзгөрткөн? Негизи, алардын абалы бүгүнкү күндөгү абалдан да жаман болуп, алар ата-бабаларына жана үрф-адаттарга ээрчишет эле. Аллах таала айтат:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا

وَلَا يَهْتَدُونَ﴾

«(Мушриктерге): «Аллах түшүргөн өкүмдөргө баш ийгиле», делинген кезде алар: «Жок, биз аталарыбызды кандай жолдо тапкан болсок, ошого ээрчийбиз, баш ийебиз» дешет. Эгер аталары эч нерсеге акылдары жетпеген, туура жолду таба алышпаган болушса дагыбы?» [2:170]

Ооба, алардын абалы ушундай болгон. Бирок, Пайгамбар ﷺ алардын бузук пикирлерин, түшүнүктөрүн талкалап салды. Түшүнүктөрүн Ислам түшүнүктөрүнө алмаштырды. Аларга туура жолду сызып берип, максатты көргөзүп берди. Аларды ушул жолго даават кылып, бул жолдо сабр кылды. Ушул эле учурда, Пайгамбар ﷺ рай жана мабдаъ ээси боло турган сахабаларды тарбиялоо менен алек болуп жатты. О.э. ичкижана тышкы саясаты көз карандысыз, мыйзамдарыжана хукмдары Шарияттан болгон мабдаий мамлекетти курду. Бул мамлекет умматты улуу кылды, жамандарды жакшы кылып, жакшы адамдарды андан дагы жакшы кылды, аларга эч качан зулмдук кылбады.

Ошондуктан, биз бардыгыбыз умматты мындай алсыз, ээрчимелик абалынан арылтуу үчүн иштешибиз керек. Аны «адамдар арасынан чыккан эң жакшы уммат» деген чыныгы ордуна кайтарып, ойготушубуз керек.

Эй мусулман! Аллах Субханаху ва таала Өзү кулуна берген ниъматынын үзүрүн көрүшү керек. Акыл болсо Ал берген ниъматтардын эң улуусу, бул ниъматка шукр келтир жана «Акылыңды иштет, ээрчиме болбо». □

**РАШИД ХАЛИФАЛАР БАКЧАСЫНАН:
РАШИД ХАЛИФАЛАРДЫН ЭҢ АЛГАЧКЫСЫ АБУ БАКР АС-
СИДДИК ﷺ**

Ислам үммөтү бүгүнкү күндө кандай оор кыйынчылыктарды баштан кечирип жаткан болсо, тарыхта да мындан кем эмес сыноолорду башынан өткөргөн. Пайгамбарыбыз ﷺ өзүнүн даават жолунда тоолор көтөрө алгыс кыйынчылыктарды басып өттү. Ошондой эле, Пайгамбарыбыз ﷺ дан гийин анын улуу сахабалары да бул кыйынчылыктарга кабылышты. Айрыкча, Абу Бакр ас-Сиддик رضي الله عنه Халифалык мансабын жаңыдан аркалай баштаган учурда абдан кооптуу кыйынчылыктар жүз берди. Бул нерсе таң калыштуу деле эмес. Анткени, хак менен батылдын ортосундагы күрөш эч качан токтобойт. Мусулмандар ушуну түшүнүшү зарыл, кыяматка чейин бул күрөш улана берет... Абу Бакрдын доорундагы окуялар Ислам жана мусулмандардын иштерин башкарууда Пайгамбарлыктан кийинки орунда Халифалык турарын далидейт. Мусулмандар үчүн Халифалыктын зарылдыгына кайдыгерлик кылуу жана ансыз өмүр сүрүү мүмкүн эмес. Ошондуктан, мурунку өткөн аалымдарыбыз Халифалыкты «Исламдын вакиый (реалдуу) калканы жана бекем чеби» деп аташкан. Анткени, Халифалык менен гана Аллахтын дини жана ага ээрчигендер улуу болуп, куфр жана ага ээрчигендер кор болушат. Халифалыкта гана Ислам толугу менен турмушка колдонулуп, анын дааваты бүтүн дүйнөгө жайылат. Ошондой эле, адамдар ортосунда акыйкат менен адилеттүүлүктү орнотууда, мусулмандардын муктаждыктарын кандырууда, алардын мал-жанын сактоодо, аларды бириктирүүдө жана алардын ар-намысын коргоодо Пайгамбарлыктан кийинки орунда Халифалык турат. Ошондуктан, Пайгамбарыбыз ﷺ өзүнөн кийин Халифаларды калтырды. Абу Хурайра رضي الله عنه дан риваят кылынган хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ айтты:

«كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ، كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ، وَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَسَتَكُونُ خُلَفَاءُ فَكَثُرُوا، قَالُوا: مَسَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: فَوَا بِيَعَةِ الْأَوَّلِ قَالُوا: وَأَعْظَمُهُمْ حَقِّمَهُ فَإِنَّ اللَّهَ سَأَلَهُمْ عَمَّا اسْتَرَعَاهُمْ»


Бану исраилди Пайгамбарлар башкарышат эле. Ар дайым бир пайгамбар көз жумса, артынан башкасы келет эле. Бирок, менден кийин Пайгамбар келбейт. Менден кийин көптөгөн Халифалар болушат. Адамдар таңыркап сурашты: «Оо Аллахтын элчиси, ал убакта бизге эмне кылууну буйруйсуз?» Пайгамбар аларга: «Эң биринчисинин байыатына бекем болгула. Алардын акыларын аткаргыла жана өзүңөрдүн акыңарды Аллахтан сурагыла. Аллах алардын кол астына тапшырган нерселери тууралуу аларды сурак кылат», - деп жооп берди» (Муттафақун алайх). Пайгамбарыбыз ﷺ башка хадисинде айтты:


«إِنَّمَا الْإِمَامُ حِنَّةٌ يُقَاتِلُ مِنْ وَرَائِهِ وَيَتَّقِي بِهِ»

«Имам – калкан, анын артында туруп согуш кылынат жана аны менен коргонулат».

Пайгамбарыбыз ﷺдын көз жумуусу менен, Халифалык мансабынын Исламдагы орду абдан маанилүү экендиги жана Исламдын ансыз жашай албашы маалым болду. Ошондуктан, ал мансабдын аты затына төп келет, ал чындыгында Расуллалахтын халифасы (орун басары) болуп саналат. Мусулмандар Халифалыкка кайдыгерлик кылуусу жана аны турмуштан четтетүүсү таптакыр мүмкүн эмес. Анткени, Халифалыкты жокко чыгаруу жалпы мусулмандарды күнөөгө батырат. Ошондой эле, Халифалыкты жокко чыгаруу менен бирге башка шарый өкүмдөр да жокко чыгарылат. Мунун күнөөсү абдан оор! Халифалыкты тикелөөгө аракет кылбай отуруунун күнөөсү абдан оор болуп– кээбир мусулмандар айтып жаткандай – тынбай ибадат кылуу же орозо кармоо дагы ал күнөөнү жаап кете албайт.

Пайгамбарыбыз ﷺ көз жумгандан кийин, анын артынан Абу Бакр эң алгачкы халифа болуп дайындалган учурда, мусулмандар абдан кооптуу кырдаалда калышкан эле. Эгер, Аллах Тааланын коргоосу болбосо жана Аллах Абу Бакрга акыйкат үстүндө бекем туруу кайратын бербесе, Ислам түзүм катары жок болуп кетүүсү мүмкүн эле. Имам Байхакий Абу Хурайранын сөзүн риваят кылып айтат: **«Аллахка касам, эгер Абу Бакр Халифа болуп дайындалбаса, Аллахка ибадат кылуу жоюлуп кетер эле. Андан соң, экинчи жана үчүнчү Халифалар тууралуу да ушинтип айтты».**

Алгачкы Халифа Абу Бакр кыйын учурда мыкты чечимдерди кабыл алып, мамлекетти сактап калды. Анын кабыл алган чечимдеринен Ислам дининде мамлекетти жана үммөттү сактоо үчүн, ошондой эле, динди тургузуу менен Аллахтын ыраазычылыгына жетүү үчүн Халифалыктын аба менен суудай зарыл экенин түшүнүүгө болот. Пайгамбарыбыз ﷺ өзүнөн кийин мындай оор аманатты көтөрүп кетүү үчүн мыкты кадрларды даярдаган. Алардын эң алгачкысы Пайгамбарыбыздын үңкүрдө чогуу болгон шериги Абу Бакр ас-Сиддик  болду.

Абу Бакр  жетекчиликте колго алган учурда, мусулмандарды Исламий мамлекеттен жана динден баш тартуу (ридда) бороону каптап калган эле. Кээбир уруулар зекетти берүүдөн баш тартышты. Зекет болсо Исламдын рүкүндөрүнүн бири болуп, ансыз Кудайга кулчулук кылуу толук болбойт. Кээ бир уруулар болсо Ислам жана мусулмандар менен түзүлгөн келишимдердин баарын жокко чыгарышты. Ал эми кээ бирлери болсо, жаңы жетекчиликке моюн сунуудан баш тартышты. Жума намазы Макка менен Мадинада гана

окулуп калды. Муслмандар жана алардын жаш мамлекети болуп көрбөгөндөй тездик менен кооптуу абалга кептелип калды. Мындай болушу таңкалыштуу эмес болчу. Анткени, көпчүлүк элдер Исламга жаңыдан гана киришип, аны толук өздөштүрө элек болчу. Сайф ибн Умар Хишам ибн Урвадан, ал болсо атасынан риваят кылып айтат: **«Абу Бакрга байъат берилип, ал ансарлардын өз ара келишпестигин жойгон учурда, айтты: «Усаманы (казатка) жиберүү сөзсүз түрдө ишке ашырылат. Арабтар динден кайтып кетишти. Кээбир уруулардын баары муртад болсо, кээбир уруулардын жарымы муртад болду. Мунафыктар жүздөрүн ачышты жана насронийлер менен яхудийлер баш көтөрүштү. Мусумандар болсо Пайгамбарын жоготуп, саны азайып жана душмандары көбөйүп кеткендиктен, караңгы тундө жамгырда калган койлордой жүдөп турат».**

Сахабалардын арасынан, Пайгамбарга эң жакыны болгон бул фазилетүү сахабий жетекчиликке келген учурда, аны көптөгөн сахабалар Усаманы аскерлери менен кошо казатка жиберүү чечиминен кайтарууга урунушкан. Анткени, Пайгамбарыбыз ﷺ тирүү кезинде Усаманы аскерлери менен Шамга жиберүү тууралуу буйрук берип, анын кол астына бир канча улуу сахабаларды дайындап берген болчу. Абу Бакр мына ушул буйрукту аткаруу үчүн, өз чечиминде бекем турду. Умар баш болгон сахабалар тобу аскерлерди казатка жиберүүнүн ордуна, мамлекет айланасындагы муртаддарга жана башка баш көтөргөндөргө каршы согуш кылуу үчүн аларды алып калууну сунушташты. Абу Бакр бул сунуштан баш тартып, өзүнүкүндө бекем турду жана башка улуу сахабалардын оюна да келбеген таасирдүү сөзүн айтты: **«Аллахка касам, Расуллаллах ﷺ берген буйрукка каршы иш кылбаймын. Бизге асмандан куштар кол салып, бүт жырткычтар Мадинанын айланасына чогулуп алышкан болсо да, иттер момундардын энелеринин буттарын талап жаткан болсо да, Усаманын аскерлерин аттандырам».** Бул сөзүнөн кийин, адамдар Абу Бакрга Усама жана анын аскерлери муслмандардын негизги бөлүгү экендигин, ансыз да арабтар минтип бөлүнүп турушкан учурда, муслмандардын күчүн бөлбөй, бириктирип кармап туруу зарыл экендигин айтышты. Ошондо, Абу Бакр: **«Абу Бакрдын жаны Анын колунда болгон Затка касам, жырткыч жаныбарлар келип мени талап жаткан болсо дагы, мен Расуллаллах ﷺдын буйругун аткарып, Усаманы казатка аттандырамын. Эгер Мадинада жалгыз кала турган болсом дагы, бул ишти аткарамын»**, деди.

Ооба, Абу Бакр мына ушундай киши болгон. Ал-Касимдин риваятында келишинче, Аиша энебиз атасы Абу Бакрды мындай деп сыпаттаган: **«Расулуллах каза болгондон кийин, арабтар динден кайтып кетишти жана мунафыктар ачыкка чыга башташты. Аллахка касам, эгер ошол кезде менин башыма түшкөн кыйынчылыктар тоолордун үстүнө түшсө, тоолор аны көтөрө алышпайт эле. Мухаммад ﷺдын сахабалары болсо жамгырлуу түндө жырткычтардын талаасында калган койлордой жүдөп калышкан эле. Менин атам сахабалардын бардык келишпестиктерин тактык жана тууралык менен чечип жатты».**

Чынында, Усаманы казатка аттандыруу ошол кезде эң туура чечим болчу. Муну жалгыз гана Абу Бакр өзүнүн шариятка болгон бекемдиги жана акылмандыгы менен көрө алды. Анткени, Усама өз аскерлери менен жортуулга чыкканда, арабтардын айылдарын, өрөөндөрүн аралап өттү. Аларды көргөн арабтар таңыркашып: «Мындай кошуунду аттандырган мамлекет өзүн коргоо үчүн мындан да чоң күчүн алып калганы анык», - деп айтып жатышты. Бул тууралуу Абу Хурайра минтип айтты: «Расулуллах ﷺ Усама ибн Зайдды 700 аскер менен Шамга жиберген эле. Кийин, Зу Хошаб деген жерге жеткен учурда Пайгамбар ﷺ көз жумду. Мадинанын айланасындагы арабтар динден кайтып кетишти. Ошондо, Расулуллахтын сахабалары Абу Бакрдын алдына келишип: «О, Абу Бакр! Румду көздөй бет алган аскерлерди артка кайтарышыңыз керек. Мадинанын сыртындагы арабтар динден кайтып кетишти», - деп айтышты. Абу Бакр аларга карап: **«Жалгыз болгон Аллахка касам, иттер келишип Пайгамбар ﷺдын аялдарынын буттарын талап жатышкан болсо да, Аллахтын элчиси жиберген аскерлерди артка кайтарбаймын, ошондой эле, Расулуллах илген байракты мен чече албаймын!»**, - деп жооп берди да, Усаманы согушка жиберди. Ал аскерлер аралап өткөн жердеги арабтардын баары аларды көрүшүп: «Алар ушундай кошуунду жиберешкен болсо, демек, өздөрүндө да ушундай кошууну калганы анык», - дешип, Мадинага кол салууга батынышпады. Усама баштаган аскерлер Рум аскерлери менен беттешип, жеңишке жетишти. Аларды өлтүрүп, өздөрү болсо аман-эсен бойдон, Исламга бекем болуп кайтып келишти.

Абу Бакр жетекчиликке келгенде думшандардын коркунучунан тышкары, ичкериде өзүнүн берген буйруктарына да бир топ нааразылыктар жана каршылыктар болуп турду. Бирок, бул нааразылыктар тездик менен жоюлуп жатты. Анткени, алар Пайгамбардын доорунда жашаган, ыймандары күчтүү, Исламга бекем

жана шариятка итааткөй мусулмандар болушкан... Алар Шариятка моюн сунууда Пайгамбар алардын арасында тирүү жүргөндөй итаат кылышат эле. Сайф ибн Умар Абу Дамрадан жана Абу Амрдан, алар болсо Хасан ал-Басрийден риваят кылып айтышынча, Абу Бакр Усамага жолго даярдануу буйругун бергенде, кээбир ансарлар Умарга барышып «Абу Бакрга айтчы, бизге Усамадан башка адамды амир кылып дайындасын» деп айтышты. Умар аны Абу Бакрга жеткиргенде, Абу Бакр анын сакалынан кармап: **«Энең сенден ажырап калсын, эй, ибн Хаттаб! Расулуллахтын амиринен башка амирди дайындайынбы?»**, деди. Андан соң, өзү бийик жерге чыкты да, Усаманын аскерлерине карап, жүрүшкө буйрук берди. Өзү да аларга кошулуп баратты. Усама аттын үстүндө, Абу Бакр болсо анын жанында жөө бараткан эле. Абдурахман ибн Ауф Абу Бакрдын улоосун жетелеп, алар менен чогуу басып баратты. Ошондо Усама: «О, Расулуллахтын Халифасы (орун басары)! Же сиз дагы атка миниңиз, же мен сизге кошулуп жөө басайын», - деди. Абу Бакр ага карап: **«Аллахка касам, сен атыңдан түшпөйсүң, мен атыма минбеймин»**, деди. - деп жооп берди. Андан соң, Абу Бакр Усаманын аскерлеринин арасынан Умар ибн ал-Хаттабты бошотуп алды. Ушул окуядан кийин, Умар ар качан Усаманы көргөндө: «Ассаламу алайка йаа амир (сага тынчтык болсун оо амир)», деп кайрыла турган болуп калды.

Бул окуя тууралуу сыйрат китептеринде келген сөздөрдөн айта кетсек, Ибн Касир «Ал-Бидайа уа ан-Нихайа» китебинин алтынчы томунда буларды айтат:

Абу Бакр ас-Сиддиктин муртаддарга жана зекетти берүүдөн баш тарткандарга каршы согуш кылуу чечими

Жогоруда айтып өткөнүбүздөй, Расулуллах ﷺ көз жумгандан кийин, аймактардагы арабтардын көпчүлүгү муртад болуп кетишти, Мадинада болсо мунафыктар ачыкка чыга башташты. Ал-Ямама аймагында жашагандардын көпчүлүгү бану Ханифадан чыккан Мусайламату ал-Каззабга ээрчип кетишти. Ошондой эле, бану Асад жана бану Тойийь арабтары болсо Тулайха ал-Асadiyahге ээрчип кетишти. Тулайха дагы Мусайламату ал-Каззаб сыяктуу, пайгамбарлыкты дааба кылып чыккан жалганчылардан эле. Абал оорлошуп кетти. Абу Бакр болсо Усаманы согушка жиберип, Мадинада аз эле аскер менен калды. Мадинанын айланасындагы араб урууларынын көпчүлүгү Мадинага кол салууну көздөп жатышты. Абу Бакр аскерлерди Мадинанын айланасына корукчулукка тизди. Корукчу топтордун амирлери Али ибн Абу Толиб, Зубайр ибн Аввам, Талха ибн Абдуллах, Саъд ибн абу Ваккас, Абдурахман ибн Ауф жана Абдуллах ибн Масъуддар болушту...

Мадинага араб урууларынан делегациялар келе баштады. Алардын кээбирлери намазды кабыл алышып, бирок, зекетти четке кагышар эле. Кээбирлери болсо зекеттин фарз экенин моюнга алышса да, бирок, аны Абу Бакрга берүүдөн баш тартышар эле. Алар Аллах Тааланын төмөнкү аятын далил кылып алышкан болчу:

﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ﴾

«(Эй Мухаммад), сен алардын мал-мүлкүнүн бир бөлүгүн өздөрүн аруулап-тазалай турган садага катары алгын да алардын акысына дуба кыл. Албетте, сенин дубаң алар үчүн бейпилдик болот. Аллах угуучу, билүүчү» [9:103]

Алар: «Биз зекетибизди анын дубасы биз үчүн ырайым боло турган кишиге гана беребиз», - деп жатышты.

Кээбирлери болсо, төмөнкүдөй ыр саптарын айтышты:

Эгер азыр, тирүү болсо арабызда,
Моюн сунуп жашайт элек Пайгамбарга.
Бирок аттиң, Абу Бакр башчы болсо,
Баш ийбейбиз, сен сыяктуу адамдарга!

Сахабалардын көбү Абу Бакрга келишип, зекетти берүүдөн баш тарткандарды өз абалына таштап коюуну сунуштап жатышты. Сахабалардын айтымында, ал уруулардын жүрөктөрүнө ыйман бекем орношконго чейин аларды динге кызыктырып туруу зарыл эле. Ошондо, алар өз каалоолору менен зекетти бере турган болуп калышат. Бирок, Абу Бакр бул сунушту четке какты. Аалымдар (ибн Мажадан башкалар) өз китептеринде Абу Хурайрадан келтиришкен риваятта Умар ибн ал-Хаттаб Абу Бакрга айтты: «Эмнеге аларга каршы согуш кылам деп жатасың? Пайгамбарыбыз ﷺ:

«أَمَرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. فَإِذَا قَالُوا عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا

بِحَقِّهَا»

«Бүткүл адам заты Аллахтан башка илах жок жана Мухаммад Аллахтын элчиси экендигине күбөлүк беришкенге чейин аларга каршы согуш кылууга буйрулдум. Эгер алар күбөлүк берише турган болсо, канын жана малын аман сактап калышат», - деп айтпады беле?».

Абу Бакр болсо Умарга карап: «Аллахка касам, менин башымды алышса да, аларга каршы согуш кыламын! Алардын Расулуллах ﷺ га берип жүргөн зекетин токтотуп коюшканы үчүн алар менен согушамын. Чындыгында, зекет бул байлыктын акысы. Аллахка касам, мен зекет менен намаздын ортосун ажыраткандарга каршы согушамын» - деп, чечкиндүү сөзүн айтты. Умар айтат: «Аллах Абу Бакрдын жүрөгүн мына ушул согушка буруп койгонун көрдүм, демек, бул туура чечим болду».

Хафиз ибн Асакир Шабаба ибн Сивар жана Иса ибн Язид ал-Мадинийден кылган риваятында, Солих ибн Кисян айтты: «Динден кайтуу (ридда) күчөгөн учурда, Абу Бакр адамдардын алдына чыкты да, Аллахка мактоолорду айтуу менен сөзүн баштады: «Бизди хидаятка баштаган жана ырыскы берип, бизди бай кылган Аллахка мактоолор болсун! Ислам гариб болуп, анын илими алсырап, биримдиги эскирип, атагы өчүп, анын эли болсо адашууга баткан кезде Аллах Таала Мухаммад ﷺ ды жиберди. Чынында, Аллах ахлул китабды жек көрдү, ошондуктан аларга жакшылыгын жаадырбайт жана алардан жамандыкты кайтарбайт. Анткени, алар Аллахтан түшүрүлгөн китептерди бурмалашып, ага андагы жок болгон нерселерди кошуп салышты. Ал эми, бейпилдикте жашап жаткан арабтар болсо, Аллахтан корголгонбуз деп ойлошуп, ага ибадат кылышпады жана андан сурап дуба кылышпады. Ошондуктан, Аллах аларды жашоодон чарчатып, булут астындагы көлөкөлүү жер бетинде адашууга салып койду. Андан соң, Аллах аларга пайгамбарлардын мөөрү болгон Мухаммадды жиберди жана ага ээрчигендерди адилеттүү үмөт кылды. Ошондой эле, Аллах ал үмөттү башкалардан үстөм кылгандан кийин гана Өз элчисин алып кетти. Андан соң, шайтан илгери түшүрүлгөн ордуна (т.а. кээбир арабтардын желкелерине) кайрадан минип, алардын колдорунан алып, адашууга жетелей баштады.

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ

عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾

«Мухаммад болгону бир пайгамбар гана. Андан мурун да пайгамбарлар өткөн. Анан, эгер ал (Мухаммад алайхис-салам) көз жумса же өлтүрүлсө артыңарга (куфрга) кайтып кетесиңерби?! Кимде-ким артына кайтып кетсе, Аллага бир да зыян жеткизе албайт, (тескерисинче жалгыз өзүнө гана зыян жеткизет). Аллах болсо (өз жолдорунан кайтпай) шүгүр кылуучу пенделерин мунасиб - (амалына жараша) сыйлайт» [3:144]

Учурда, айланадагы кээбир арабтар өздөрүнүн койлорун жана төөлөрүн (зекетке) берүүдөн баш тартып, диндеринен ажырап калышууда.

Акыйкатта, алардын азыркы абалынан көрө, алардын динге кайтып келүүсү өздөрү үчүн гана жакшы. Силер болсо азыр дагы, мурункудай Пайгамбар ﷺ дын берекеси менен диниңерде бекем турасыңар. Акыйкатта, баарыңар Пайгамбарды адашкан абалында таап, аны туура жолго салган жана жакыр кезинде таап, аны байыткан улуу Жаратуучуга кайтуучусуңар.

﴿وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُم مِّنْهَا﴾

«Тозоктон болгон бир чуңкурдун жакасында турган элээр, силерди андан куткарды» [3:103]

Аллахка касам, Аллах бизге берген убадасын аткарып, бизди жеңишке жеткиргенге чейин Анын өкүмүнө каршы чыккандарга каршы согушууну токтотпоймун. Бул согушта, бизден ким көз жумса, ал бейишке алып кирүүчү шейиттикке жетет жана кимде ким тирүү калса, ал жер бетинде Аллах Тааланын өкүмдөрүн орундатуучу халифа (орун басар) болуп кала берет. Аллахтын буйругу анык ишке ашат!

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْاَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ اٰمَنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْءًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُونَ﴾

«Аллах силерден ыйман келтирген жана жакшы амалдар кылган заттарга, кудум мурунку өткөн (итикаддуу) заттарды халифа кылгандай, аларды да жер жүзүндө халифа кылууну убада кылды жана алар үчүн Өзү ыраазы болгон (Ислам) динин үстөм кылууну о.э. аларды көргөн кооп-коркунучтарынан кийин бейпилдикке бөлөп коюуну убада кылды. «Алар Мага гана ибадат кылышат жана Мага бир да нерсени шерик кылышпайт. Ким мына ушул (убада)дан кийин куфрону (ниъмат) кылса, анда, алар фасыктар» [24:55]

Аллах Таала Куранда айтат:

﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا مَن يَّرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِيْنِهٖ فَسَوْفَ يٰٓاْتِي ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُّجِبُهُمْ وَيُجْبُوْنَہٗ﴾

«Эй момундар, силердин ичиңерден кимде-ким дининен кайтса, Аллах башка бир коумду келтирет, Аллах аларды жакшы көрөт, алар Аллахты жакшы көрүшөт» [5:54]

Бул аят тууралуу ал-Хасан, Катада жана башкалар ушундай деп айтышкан: «Бул аят муртаддар менен зекеттен баш тарткандарга каршы согуш кылган Абу Бакр жана аны менен чогуу болгон сахабалар тууралуу айтылган». Мухаммад ибн Исхак айтты: «Расулуллах ﷺ көз жумгандан кийин Макка менен Мадина арабтарынан башка баары динден кайтып кетишти. Муртад болгон уруулар: Тулайха ибн Хувайлид ал-Асаний баш болгон Асад жана Готфан уруусу, ал-Ашъас ибн Койс ал-Кандий баш болгон Канда жана баша уруулар, ал-Асвад бин Каъб ал-Анси баш болгон Мазхиж уруусу, ал-Маърур ибн ан-Нуъман ибн ал-Мунзир баш болгон Робия уруусу, Мусайламату ал-Каззаб баш болгон Ханифа

уруусу, Анас ибн Абдулялил баш болгон Сулайм уруусу жана Сахаж ал-Кахина баш болгон Тамим уруусу.

Ал-Касим ибн Мухаммад айтты: «Асад, Готфан жана Тоййиь уруулары Тулайха ал-Асадийдин кол астына биригишип, Мадина делегация жиберисти. Делегация Мадинага келери менен адамдардан Аббасты сураштырып, табышты. Аларды Абу Бакрдын алдына алып барышканда, алар намазды окушарын бирок зекетти берүүдөн баш тартышарын айтышты. Ошол учурда, Аллах Таала Абу Бакрдын жүрөгүнө туура чечимди салып койду. Абу Бакр аларга карап: «Менин башымды кесип алышса да, аларга каршы согуш кыламын», - деп, ачуулуу жообун айтып, аларды артка кайтарды. Өкүлдөр өз элине кайтып барышты да, Мадинада аскер аз экенин айтып, кол салууга чакыра башташты. Абу Бакр Мадинанын айланасына сакчыларды орнотуп, Мадинанын тургундарын мечитке чогултту. Эл чогулганда, Абу Бакр алардын алдына чыгып: «Чынында алардын аймагындагылар баары каапыр болушту. Алардын өкүлдөрү Мадиналыктардын аз экенин көрүштү. Алар түндө бастырып келишеби же күндүзү бастырып келишеби эч ким билбейт. Алар бизди жумшак кабыл алышат, шарттарбызга көнүшөт деген үмүт менен келишкен экен. Биз болсо алардын сунуштарынан четке кактык. Андыктан, (алардын чабуулуна) даяр тургула», - деп, аларды чабуулду кайтарууга даярдык көрүүгө буйруду.

Муртад болгон уруулардын кээбирлери акырындык менен жакындашып, Мадинанын сыртындагы Зу Хасий деген жерге жетишти. Зу Хасий аймагынын жарымы аларга кошулуп кетишти. Мадинанын айланасына жайгаштырылган сакчылар аталган окуядан кабар табып, дароо Абу Бакрга кабарчы жиберчи. Абу Бакр кабарды угары менен мечитте чогулуп турган мусулмандарга абалды түшүндүрдү да, аттанып, душманды көздөй бет алды. Мусулмандар төөлөрүнө минишип, Абу Бакрдын артынан жөнөштү. Алар Зу Хасий өрөөнүнө жетишкенде, душман аларды тосуп чыкты. Эки тараптын айыгышкан кармашынан соң мусулмандар жеңишке жетишти.

Жумада ал-Ахиро айында Абу Бакр өз аскерлери менен Мадинанын айланасындагы баш көтөргөн арабтарга каршы аттанды. Аларга каршы бану Абс, бану Марра, бану Зибян жана бану Кинана көтөрүлүштү жана Тулайха ал-Асадий дагы өз уулу менен аларга кошулду. Эки тарап беттешкен кезде, Тулайханын

адамдары айлакерлик кылышты да, терилерди өрттөп тоонун башынан ылдый көздөй ыргыта башташты. Абу Бакрдын жана башка сахабалардын төөлөрү аны көрүп үркүштү да, туш тарапка кача башташты. Ошентип, алар айласыздан Мадинага кайтып келишти.

Мусулмандардын бул ишине күбө болгон муртаддар аларды коркту деп ойлошту да, башка аймактарга кабарчыларды жиберип, аларды да өз сабына кошуп жатышты. Ал эми, Абу Бакр болсо түнү менен уктабастан кол чогултуп чыкты. Түндүн акыркы бөлүгүндө Абу Бакр дагы бир ирет шаар көчөлөрүн кыдырып, согушка жарактуу адамдарды издегени чыкты. Абу Бакрдын оң жагында ан-Нуъман ибн Мукрин, сол жагында анын бир тууганы Абдуллах ибн Мукрин, ал эми, артында болсо алардин иниси Сувайд ибн Мукрин бар эле. Таң атар замат мусулмандаркошууну менен душман кошууну бир майданга чогулушту. Мусулмандар болуп көрбөгөндөй өжөрлүк менен душманды аралап киришти. Күн чыгарда душмандын сабы суюлуп, артка чегине башташты. Мусулмандар болсо аларды артынан кубалап, кылычы жеткенин өлтүрүп жатышты. Согушта Тулайханын уулу Хибал өлтүрүлдү. Абу Бакр болсо аларды кууп, Зу ал-Кисса чебине чейин барды жана өзүнүн Халифалык доорундагы эң алгачкы фатхын кылды. Бул жүрүштө мушриктер кор болушуп, мусулмандар азиз болушту. Бану Зибян жана бану Абстар өздөрүнүн ичиндеги мусулмандарды кармап, өлтүрүштү. Андан соң, башка уруулар дагы өздөрүндөгү мусулмандарды өлтүрө башташты. Ошондо, Абу Бакр кайсы урууда канча мусулман өлтүрүлгөн болсо, ошол уруудан ошончо мушрикти жана андан да көбүрөөгүн өлтүрүүгө убада берди.

Бул окуя Ислам жана мусулмандар үчүн улуу жеңиш болду. Бардык уруулардагы мусулмандар азиз болушуп, бардык уруулардагы мушриктер кор болушту. Абу Бакр болсо аскерлери менен Мадинага жеңиштүү, олжолуу жана сак-саламат абалында кайтып келди. Бир эле түндө Мадинага Адай ибн Хатим, Сафван жана аз-Забаркандардан садакалар (зекет малдары) келип түштү. Бири түндүн биринчи бөлүгүндө, кийинкиси түндө ортосунда жана үчүнчүсү болсо түндүн акыркы бөлүгүндө келди. Алардын ар бирин Мадинанын айланасында корукчулук үчүн жайгаштырылган сахабалар сүйүнчүлөп келишти. Сафвандан келген зекет малдарын Саъд ибн Абу Ваккас сүйүнчүлөп келди, аз-Забаркандан

келгендерин Абдурахман ибн Ауф жана Адай ибн Хатимден келгендерин Абдуллах ибн Масъуд сүйүнчүлөп келди. Кээбирлери Адай ибн Хатимден келген зекет малдарынын кабарын Абу Катада ал-Ансарий сүйүнчүлөп келди деп дагы айтышат. Бул окуя Расуллаллах ﷺ көз жумгандан соң, 60 күндөн кийин болду.

Бир нече күндөн соң, Усама ибн Зайд согуштан жеңиш менен кайтып келди. Абу Бакр Усаманын аскерлерин – машакаттуу жортуулдан кийин – эс алып, өздөрүнө келип алуусу буйруду да, Усаманы Мадинага өзүнүн ордуна убактылуу жетекчи кылып дайындады. Андан кийин, Абу Бакр мурунку казаттагы аскерлерин чогултуп Зу ал-Киссага жөнөп кетти. Кээбир мусулмандар Абу Бакрга: «Сиз кайтып, өзүңүздүн ордуңузга башка бирөөнү жөнөтсөңүз да болмок?!», - деп, айтышканда, Абу Бакр аларга: «Аллахка касам, мен өзүм силер менен чогуу согушамын!», - деп жооп берди. Ошентип, Абу Бакр Зу ал-Кисса менен Зу Хасийдеги аскерлерди чогултту. Мукриндин уулдары ан-Нуъман жана Абдуллахтар Абу Бакрдын эки тарабында жүрүштү. Мусулмандар Абрак аймагындагы ар-Рабадага жетишкенде, ал жерде аларды бану Абс, бану Зубян жана бану Кинанадан чогулган бир топ аскерлер тосуп чыгышты. Бул беттешүүдө ал-Харис жана Ауф жеңилип, Хутайа туткунга алынды. Бану Абс жана бану Бакрлар качып кетишти. Абу Бакр Абрак аймагында бир канча күн туруп калды. Бул учурда, бану Зибян бир катар шаарларды басып алды. Ошондо, Абу Бакр: «Бану Зибян ал жерлерге ээлик кылуусу харам. Ал жерлерди бизге Аллах олжо кылып берген», - деди да, Абракты жана ар-Рабаданын бир катар аймактарын сактап калды. Бану Абс менен бану Зубян качып кетишкенден кийин, Бизаха согушунда Талхага кошулуп кетишкен.

Абу Бакрдын зу ал-Киссага баруусу жана он бир амирге байрак карматуусу

Умасанын аскерлери тыныгып, эс алышкандан кийин Абу Бакр Ислам аскерлери менен кайрадан кылычын кайрап, Мадинадан Зу ал-Киссаны көздөй жөнөдү. Зу ал-Кисса Мадинадан алыс эмес жерде жайгашкан. Али ибн абу Толиб Абу Бакрдын улоосун жетелеп алды. Бир кезде, Али жана бир канча сахабалар Абу Бакрга кайрылышып, анын Мадинага кайтуусун жана арабтарга каршы согушуу үчүн өзүнүн ордуна башка эр жүрөк кишини амир кылып жиберүүсүн суранышты. Абу Бакр бул сунушту кабыл кылып, он бир амирди тандап, алардын ар бирине байрак

карматты. Бул тууралуу Даарукутний ибн Умардан риваят кылып айтат: «Абу Бакр Зу ал-Киссага келгенде, Али ибн абу Толиб анын улоосун кармады да, ага карап: «Сен кайда баратасың, о, Расулуллахтын Халифасы? Сага Расулуллах ﷺ Ухуд күнүндө айткан сөзүн айткым келип турат: «Кылычыңды кынына сал, өз жаның менен (курман болуп) бизди кайгыга сала көрбө». Сен Мадинага кайтып бар. Аллахка касам, эгер биз сенден айрылып кала турган болсок, Ислам түбөлүккө түзүмдүгүн жоготот», - деп айтты.

Сайф ибн Умар Сахл айтты: «Ибн Юсуфтан, ал болсо, Касим ибн Мухаммаддан риваят кылып айтат: «Усама жана анын аскерлери тыныгып, эс алгандан кийин, ар тараптан зекет малдары келе баштады. Абу Бакр болсо, өз жүрүштөрүн токтотуп, өзүнүн ордуна башка амирлерди жөнөтүү чечимин кабыл алды. Он бир амирге байрактарды карматты. Халид ибн Валидге байрак берип, аны Тулайхи ибн Хувайлидге жиберди жана аны жеңгенден кийин ал-Бутах аймагындагы Малик ибн Нувайрага бастырып барууну буйруду. Икрима ибн абу Жажлды Мусайламату ал-Каззабга жиберди. Шурахбил ибн Хасананы болсо алгач Икрима менен чогуу Мусайламату ал-Каззабга, андан соң бану Кудаъага аттанууну буйруду. Ал-Мухажир ибн абу Умайяга да байрак карматып, аны ал-Анси аскерлерине каршы аттанууга жана Койс ибн Макшухтун ууладарына жардам берүүгө буйруду. Халид ибн Саид ибн ал-Асты Шам тарапка жиберди. Амр ибн ал-Асты Кудаъа, Вадийъа жана Ал-Харис урууларына жиберди. Халид ибн Мухассон ал-Гатафанийди Даба, Арафажа жана Харсама элдерине каршы согушуу үчүн жиберди. Торфату ибн Хажибке байрак карматып, бану Сулайм жана бану Хавазинге жиберди. Сувайд ибн Мукринди Ямандагы Тухама элине жиберди жана Алаа ибн ал-Хадрабийди Бахрейнге жиберди.

Абу Бакр ар бир амирге өз-өзүнчө келишим катын жазып берди. Аскерлерди Зу ал-Киссага аймагында бөлүштүрүп туруп, Абу Бакр өзү Мадинага кайтып кетти. Жазылган келишим каттарынын арасында ар-Рабада элине жазылган кат дагы бар эле. Төмөндө анын нускасы:

«Бисмиллахи рохмани рохийм! Расулуллах ﷺдын халифасы Абу Бакрдан – ушул катым жетип барган – жеке жана жалпы адамдарга, Исламында бекем тургандарга жана андан кайтып кеткендерге!

Хидаятка ээрчип, андан кийин залалатка кайтып кетпегендерге салам болсун! Жалгыз болгон Аллахка мактоолор айтам жана Аллахтан башка кудай жок экенине, ошондой эле, Мухаммад анын кулу жана элчиси экенине күбөлүк берем! Биз Мухаммад алып келген нерсени бекем кармабыз жана андан баш тарткандарды кафир деп, аларга каршы согушабыз!

Аллах Таала өз пенделерине кабарчы жана эскертүүчү, ошондой эле Аллахтын динине жарык нурдай даават кылуучу элчисин жөнөттү. Ал тирүүлөрдү эскертип, каапырларга акыйкатты далилдейт. Анын дааватына ээрчигендерди Аллах Таала хидаятка салды, ал эми, андан баш тарткандарга каршы Расулунна ﷺ согуш кылды жана кээбирлери өз эрки менен, башкалары мажбур абалда Исламга моюн сунушту! Расулунна ﷺ Аллахтын буйруктарын ишке ашырып, өз үмөтүнө да бул нерсени осуят кылды. Милдеттерин аткарган соң, Аллах Өз элчисин кайтарып алды. Аллах Таала Өзү түшүргөн китепте бул нерсе тууралуу Пайгамбарга жана жалпы мусулмандарга кабар берген. Аллах Таала айтты:

﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ﴾

«(Эй Мухаммад), эч шек-күмөнсүз, сен да өлүүчүсүң, алар да өлүүчүлөр» [39:30]

﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخَلْدَ أَفَإِنَّ مِتَّ فَهُمْ الْخَالِدُونَ﴾

«(Эй Мухаммад), Биз сенден мурда деле бир да адамзатга түбөлүктүү жашоо берген эмеспиз. Анан эгер сен өлсөң, алар түбөлүк калабы?!» [21:34]

Дагы бир аятта момундарга кайрылып айтты:

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنَّ مَاتَ أَوْ قُتِلَ لَأَنقَلِبَنَّكَ عَلَىٰ أَعْقَبِكَ وَمَنْ يُنْقَلِبْ عَلَىٰ

عَقْبِيهِ فَلَن يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾

«Мухаммад болгону бир пайгамбар гана. Андан мурун да пайгамбарлар өткөн. Анан, эгер ал (Мухаммад алайхис-салам) көз жумса же өлтүрүлсө артыңарга (куфрга) кайтып кетесиңерби?! Кимде-ким артына кайтып кетсе, Аллага бир да зыян жеткизе албайт, (тескерисинче жалгыз өзүнө гана зыян жеткизет). Аллах болсо (өз жолдорунан кайтпай) шүгүр кылуучу пенделерин мунасиб - (амалына жараша) сыйлайт» [3:144]

Кимде-ким Мухаммадга сыйынып жүргөн болсо, ал өлдү. Кимде-ким Аллахка сыйынып жүргөн болсо, чынында Аллах тирүү жана эч качан өлбөйт. Аны уйкусууро да, уктоо да албайт. Аллах өзүнүн буйругун ишке ашыруучу жана душмандарынан өч алуучу!

Силерди Аллахтан коркуп, такыбаа кылууга чакырамын! Ошондой эле, Пайгамбар ﷺ алып келген нерсени бекем кармап, анын хидаятына ээрчүүгө жана Аллахтын дининде биригүүгө чакырам! Аллах кимди хидаятка баштабаса ал анык адашууда, Аллах кимге жардам бербесе ал анык кыйроодо, Аллахтан башкага ээрчигендердин баары залалатта! Аллах Таала айтты:

﴿مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ تَحِيدَهُ وَنَحْنُ مُرْسِدُونَ﴾

«Кимди Аллах хидаяттаса, демек, ошол гана туура жолдо. Кимди адаштырса, анда ага эч бир жардамчы да, туура жолго бааштоочу да таа албайсың» [18:17]

Аллахтын динин кабыл кылмайынча пенденин бул дүйнөдөгү амалдары кабыл болбойт жана акыретте ага кечирим кылынбайт. Мага силердин кээбириңердин Исламды кабыл кылып, андан соң, кайтып кеткени тууралуу кабар жетти. Алар өз ойлорунда Аллахты алдайбыз дешип, Анын буйругун четке кагышып, шайтанга моюн сунуп кетишиптир. Аллах Таала айтат:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا﴾

«Эстегин, (эй Мухаммад), периштелерге Адамга таазим кылгын, дешибиз менен саждага ийилишти. Иблис гана (сажда кылбады). Ал жиндерден эле. Анан Роббисинин буйругуна моюн сунуудан баш тартты. Эми силер (эй Адам балдары), Мени коюп, аны (т.а. иблисти) жага анын урпактарын дос тутасыңарбы?! Алар силерге душман го! Ал (иблис) залым адамдар үчүн (Аллахтын ордуна ибадат кылына турган) кандай гана жаман «бадал-орун басар» [18:50]

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾

«Чынында шайтан силерге душман. Демек, аны душман туткула! Шек-күмөнсүз, ал өз тобу-хизбин тозок ээлери болуулары үчүн чакырат» [35:6]

Мен силерге мухажирлерден, ансарлардан жана табииндерден турган кошуун жөнөтүп, аларга Аллахка ыйман келтирүүдөн башка эч нерсени кабыл кылбоону буйрудум. Алар Аллахтын динине даават кылбай туруп эч кимди өлтүрүшпөйт. Кимде-ким алардын дааватына жооп берсе, аларды аман калтырып, аларга динди үйрөнүүдө көмөкчү болушат. Кимде-ким бул кошуундун дааватынан баш тарта турган болсо, бул кошуун Аллахтын буйругу менен аларга каршы согуш кылат. Мусулмандар алардын эң акыркы күчүн

жоготконго чейин согуш кылышат. Аларды өрттөп, кырып, жок кылышат. Аялдар менен жаш балдарды туткунга алып, калгандарын өлтүрүшөт. Бул аскерлер адамдардын Исламынан башка эч нерсесине ыраазы болушпайт! Кимде-ким Исламды карманса, бул иш өзү үчүн жакшы! Кимде-ким Исламдан баш тартса, ал Аллахка эч кандай зыян жеткире албайт. Мен элчилеримди жөнөтүп жатып силерге Аллахтын китебин окуп берүүнү буйрудум. Бул аскерлер кайсы элден азан жаңырып жатканын угушса, аларды тынч коюшат. Эгер азан айтылганын угушпаса, аларга барып динди жеткиришет. Ал элдер мусулмандардын дааватынан баш тартышса, мусулмандар аларга каршы согуш кылышат, эгер кабылалышса мусулмандар алардын диндеги милдеттерин түшүндүрүп беришет». Муну Сайф ибн Умар Абдуллах ибн Саидден, ал болсо Абдурахман ибн Каъб ибн Маликтен риваят кылган.

Бул Расулунулахтын эң алгачкы Халифасынын бакчаларынын (жакшылыктарынын) бири гана. Ал Аллахтын изни менен гана мына ушундай ийгиликтерге жетише алды. Бүгүнкү күндө, мусулмандар мына ушундай Халифалык турмушунда жашоону эңсеп, арзуу кылып келишет.

Чынында, Аллах адамдарды туура жолго баштоочу... Аллахым, Өзүң бул үмөттү туура жолго баштай көр. Аллахым, Өзүң бул үмөткө биринчи Рошид Халифалардын заманындай улуу жана күчтүү болгон Рашид Халифалыкты тикелөөгө жардам бере көр! Аамиин! □

(ИСРАИЛЬ) СОЦИАЛДЫК ТАРМАКТАРДЫ МАНИПУЛЯЦИЯЛАП, АЛАРДЫ ӨЗ КЫЗЫКЧЫЛЫГЫНА КОЛДОНУП ЖАТАТ

Британиялык Middle East Eye сайтынын билдирүүсүнө ылайык, Google, Facebook, Twitter жана Youtube социалдык тармактары биздин турмушубузга терс таасирин тийгизүүдө. Ал социалдык тармактарды саясий жактан бейтарап аянтка деп эсептөө акылсыздык, ошондой эле, аларды кирешелүү тармактар деп атоо дагы туура эмес. Силикон өрөөнүнүн (Кремниевая долина) мурунку коопсуздук кызматкерлери бул тармактардын себебинен адамзатты аянычтуу келечек күтөөрүн айтышкан. Ошондой эле, аталган сайттын билдирүүсүнө ылайык, социалдык тармактардын элдин түшүнүгү менен көз караштарын манипуляциялоодогу ордун башка мамлекеттерге караганда (исраиль) эртерээк түшүнүп жеткен. Мисалга алсак, (исраилдик) медиа-лобби тобу 2008-жылдан бери тарыхты бурмалап, аны (исраилдин) пайдасына ылайык жазуу үчүн Википедия онлайн энциклопедиясына жашыруун кирүү аракеттерин жасап келгендиги маалым болду. 2011-жылы (исраиль) куралдуу күчтөрү социалдык тармактары «жаңы согуш майданы» деп атады. 2015-жылы (исраиль) Тышкы иштер министрлиги интернеттеги согушка жетекчилик кылуу үчүн мурдагы аскерлерди тартуу боюнча жаңы жетекчилик борборун түздү. Ошондой эле, (исраиль) өкмөтү социалдык тармактар менен тыгыз иштешкен бир катар шпиондук компанияларды түздү. 2017-жылы Act.IL приложениеси ишке түшүрүлдү жана өкмөт (исраилдин) чалгын кызматын аталган приложение менен тыгыз байланышта болуу үчүн жана (социалдык тармактарыңдын жетекчилигине) материалдарды өчүрүп салуу талабын жөнөтүү үчүн мобилизациялады. 2016-жылы (исраилдин) юстиция министрлиги «Facebook, Google жана Youtube тармактары (исраилдин) материалдарды өчүрүп салуу боюнча өтүнүчтөрүнүн 95% аткарды» деп мактанган. Фалестиндик уюмдардын жана (исраилди) сындаган жөөт топторунун беделин түшүрүүдө атагы чыккан Анти-Диффамация Лигасы 2017-жылы Силикон өрөөнүндө «интернет аркылуу кастыкты күчөтүү» аракеттерин көзөмөлдөө үчүн «жетекчилик борборун» түзгөн. Ошол эле жылы, (исраиль) юстиция министрлиги тарабынан Youtube сайтынын (исраилдеги) ишенимдүү кабарчысы дайындалды. Бул болсо материалдарды өчүрүү өтүнүчү тууралуу министрликтин айткан сөзүнүн орундуу экенин айгинелейт. Андан соң, май айында Facebookтун байкоочу кеңеши тарабынан Эми Палмор Facebookтун (исраилдеги) ишенимдүү кабарчысы болуп дайындалды. Ал болсо, (исраилдин) Фалестин мусулмандарына каршы онлайн репрессия саясатынын инженерлеринин бири. 2018-жылдын башынан баштап, Фалестин коомчулугунда нааразылыктар күчөп, Facebook «оккупациянын дагы бир формасы» деген аталыш астында аны бойкот кылуу чакырыктары башталды.

Ал-Ваъй: Мындай шектүү тармактардын коркунучу (исраилде) эле эмес, бүтүн дүйнөдө бар болуп, аталган тармактар Исламга каршы күрөштүн эң негизги куралдарына айланууда. Алардын максаты мусулмандардын аң-сезимине чабуул жасоо, ошондой эле, мусулмандарды өз турмушунда динден алыс болгон позицияларды жана көз караштарды карманууга чакыруу. Бул куралдын коркунучун бир гана Исламий мамлекет толук түрдө жок кыла алат. Азыр болсо, мусулмандар мындай куралга каршы туруу үчүн турмуштук иштеринде өз ара биримдикте болуп, ар качан шарый нустарга кайтуулары жана ага негизделген позицияларды кармануулары зарыл. Мусулмандардын туйгуларын ойготуучу жихадий баатырдык маанайды жандандыруу зарыл. Ошондой эле, тарыхта, учурда жана келечекте дагы мусулмандардын турмушунда Халифалык мамлекети болуусу зарыл экендигине өзгөчө көңүл бурулуусу кажет.... □

«БАТЫШ – УУРУЛАРДЫН ГАНА ХАЗАРАТЫ»

Америка саясатына терс көз карашы менен белгилүү жана (исраилди) «дүйнөдөгү эң рассисттик өлкө» деп эсептеген Бельгиялык журналист Коллон Мишельдин билдирүүсү жалындуу оттой тарады. Ал дүйнө элдерине Батыш хазаратынын жийиркеничтүү эксплуатациясынын вакийын ачып берген. Бул билдирүү массалык маалымат каражаттарында жана социалдык тармактарда болуп көрбөгөндөй ылдамдыкта кеңири тарады. Себеби, «**Батыш – уурулардын гана хазараты**» аталышындагы билдирүү адамдардын баары көрүп турган акыйкат менен дал келер эле. Анын билдирүүсүндө мындай деп келет: «XVII кылымда Испания менен Франция байып кеткен. Мунун себеби, алар Латын Америкадагы индеецтерди кырып, эч нерсе төлөбөстөн, алтын-күмүштөрдү уурдап кетишкен. Франция, Англия жана АКШ кул ээлөөчүлүк жана Африкадан акысын төлөбөстөн адамдарды уурдоо аркылуу байышкан. О.э. Белгия жана Нидерландия XIX кылымдан бери өтө бай болуп келет. Мунун себеби, алар Африка менен Азиядан чийки заттарды – акысын төлөбөстөн – уурдоо менен байышкан. Акыркы беш кылым аралыгында биздин Батыш коомчулугу үчүнчү дүйнө мамлекеттеринин байлыктарын акысыз жана эсепсиз тоношту. Биз Африканын жакыр өлкөлөрүндөгү байлыктарды ким жана кантип тоноп кеткендиги тууралуу таблица түрүндө айтып бере алабыз. Кептин кыскасы, биз же болбосо кээ бирлирибиз анык уурубуз, мына ушул себептен биз башкалардын эсебинен бай болуп калдык».

Ал-Ваъй: Адам заты капитализм сыяктуужырткыч жана эки жүздүү хазаратты көргөн эмес эле. Бул «динди турмуштан ажыратуу» деген куфр акыйдасына негизделген жанакара түстүү адамдарды кул кылып, индеецтерди жок кылуу принцибине негизделген эң алгачкы хазарат. О.э. бул хазарат өзүнүн кандуу жүрүштөрүн биринчи жана экинчи дүйнөлүк согуштары аркылуу баштаган. Алар жийиркеничтүү мабдаларын жана фикрлерин «эркиндик» урааны астында жайылтышты. Адамдарды кул кылуу жана алардын байлыктарын тоноо үчүн колонизация жолуна түшүштү. Ошондой эле, алар адамдарды башкаруу жеңил болушу үчүн, аларды алсыратып, улутчулдукка, мазхабчылыкка жана тайпачылыкка бөлүштү да, алардын ортосунда өз ара араздашууну козутуп коюшту. Бул хазарат дүйнөнүн кайсы бурчуна жетпесин, ал жерге кризис жана трагедия бороондорун алып келди. Мисалы: согуш, эксплуатация, байлыктарды талап-тоноо, жакырчылык, адашуу, сабатсыздык жана жер которуу ж.б... Бул хазарат адам затынын тарыхындагы эң жаман хазарат болду. Ал дагы деле өзүнүн ырайымсыз кылмыштары менен дүйнө жүзүндөгү мамлекеттерди жана элдерди аралап жүрөт. Бул кылмыштарга чекит коюунун убактысы жетип келди. Чекит коюунун эң мыкты жолуал хазаратты кулатуу. Бул хазарат ансыз да узакка созулган оор саякатынан кийин, кулоо чекитине келип калды. «Эл аралык системаны өзгөртүү» тууралуу бүтүн дүйнөдө байма-бай айтыла баштады. О.э. коронавирус оорусу пайда болгондо да ааламда эл аралык системаны өзгөртүү тууралуу кептер айтылып калды. Америкадагы шайлоолордо да бул тууралуу сөз болуп, демократиянын кожоюну болгон өлкөдө демократиянын ийгиликсиздиги тууралуу айтылды. Исламга каршы глобалдык согуш жүргүзүп жаткан мамлекеттердин жашырууга мүмкүн болбой калган зулумдары дагы алардын хазаратынын кулашына түрткү болууда. Мисалы, Макрон илманийлик жана демократиянын жакын арада кулап калуусунун алдын алуу үчүн, аларды коргоого аракет кылып жатканын көрдүк. Ал илманийлик менен демократияны ушунчалык жийиркеничтүү түрдө коргоп калууга урунду дейсин, жада калса, илманийлик менен демократиянын жактоочуларынан болгон бир катар муфаккирлер жана саясатчылар Макронго жана «сөз экриндигине» каршы билдирүүлөрдү жасашты. Мына уштитип, бул хазараттын жактоочулары дагы анын бузук экендигин айтышып, жазуучу айткандай «**Батыш уурулардын гана хазараты**» экендигин тастыктап жатышат. □